

1990eko martxoak 11 — 1.283. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

Rufino Etxeberria:
«Madrili jokurik
egingo ez dion Estatutua
aurkeztuko dugu»

**Estreinaldien sasoia
euskal antzerkian**

**EMAKUMEAK GOI POLITIKAN
HUTSAREN HURRENGO
EHUNEKO HIRUA BAINO EZ DIRA**

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S.JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/b.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73-71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

R.ETXEBERRIA:
Euskal Herriko egoera
politikoaz luze
mintzatu zaigu Herri
Batasunako Barne
Eraketaren

10 arduradun den
oiartzuarra.

LIBANO: Intifadaren hirugarren
urtean gaudenean, Israelek okupaturiko
lurraldeetan 1987ko abenduan sortutako
14 altxamendu herrikoia errutina
bilakatu da.

EMAKUMEAK POLITIKAN:

Martxoak 8 eguna bertan dugula,
emakumeek euskal politikagintzan
19 duten presentziaren inguruko
erreportaia moldatu dugu.

1.283. zenbakia

POLITIKA

- 8.** Bidart isolatuta. B. ARTOLA.
- 10.** Rufino Etxeberria: «Madrili jokurik egingo ez dion Estatutoa aurkeztuko dugu». X. LEKUONA.
- 14.** Intifada emaitza urriengatik arradikaldtu. L. FERNANDEZ.

ERREPORTAIK

- 19.** Goi-politikan emakumeen presentzia hutsaren hurrengo. E. MADARIAGA, L. AGIRRE, S. MADARIAGA eta I. FERNANDEZ.
- 24.** Pinu-mozorroa basajaunen diruzorroa husten. X. MAKAZAGA.
- 27.** F.Muguruza: «Ez dugu Kortaturen revival izan nahi». A. GOSTIN eta M. ARRIETA.

KULTURA

- 46.** Estreinaldien sasoia euskal antzerkian. G. ARRESE eta I. MURUA.
- 48.** 'Baiaenak': Marrazki berridunak berriro ere plaza bereganatzen nahiaz. J. OIZ.
- 50.** Iosu Bilbao: «Funtsa komunikatzea da, jendearekin jokuan sar-tea». L. AGIRRE.
- 51.** Ixidor Fagoaga, ahanzturan utzi duten tenorea. UREDEERRA.
- 53.** la konturatu gabe pasa dira aurten filmeak Zine Jaialdiak. J.M. HERITZ.
- 66.** Azkena: Apostua. J. AMEZAGA.

F.MUGURUZA:

'Negu Gorriak' talde
berriaren jaiotza
iragarri zuen iragan
asteen Kortatu taldeko
abeslari ohiak. Hortik
abiatuz gai
desberdinetara
hedatu dugu
elkar hizketa. **27**

ANTZERKIA: Antzeslan ugari
berrien emanaldiak ikusteko aukera
izango dugu datorren udaberrian. Euskal
antzerki taldeen artean erronda bat egin
46 dugu, bakoitzaren proiektuen
berri izateko.

MARRAZKI BIZIDUNAK: 'Eskuz'
etxeak ekoiztuta, 'Baiaenak'
luzemetraia abuzturako osatuta eta urte
48 amaierarako pantailetan izango
dugu.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernandez, Josu Landa, Xabier Leikuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Xose Mari Egaña, Xabier Letona, Sabinio Madariaga, Iñigo Makazaga, Xabier Makazaga eta Jon Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Xose Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonarriz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Xose Azurmendi, Xose

Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakalkoa, M.J. Barandiaran, Bota Puntutaba, Amaia Elosegi, Enbido, Xarlot Etxezaharreta, Martin Garitano, Andres Gostin, Miñanjel Harana, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagurre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermiñe Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sabaris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Mattin, Xose Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdai, J.L. Alvarez 'Txillardegil', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakaín, Patxi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Albiu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tfnua: 426996).

Promozioa: Josu Esnal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia / Ibañez de Bilbao 3, 7.a. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248543.

Telefaxes: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria..... 7.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria..... 465 libera.
Estatu Espainola..... 7.000 pezeta.
Beste atzerriak..... 9.300 pezeta.
Airez..... 14.000 pezeta.

Amatiñori, oraindik bigarrenez

Ba al dakizu, Amatiño, zurea irakurtzean lehenagotik neukan halako duda-moduko bat areagotu zitzaidana?

Aspalditik ja, Gurrupidek, harako Bilboko apezpikuak, Frankoren garaiko orduko gorabehera haietan, «ezer ulertzeko gai ez zen burua neukala esaten zidan «porenesimabez». Eta geroxeago, 68ko abenduan, Eibarren harrapatu ondoren Donostiako komisaldegian, Sainz eta Garzia Eskobarreko hara eta ideia berdina errepikatu zidaten egunero, bataz haserre eta besteak adiskidetsu, hamabost egunetan zehar. Denbora joan eta Zamorako gartzeleroek, gauza bera ia zortzi urtetan zehar. Handik irten berri, Juan Mari Uriarte, Bilboko apezpikuak, pentsamentu berdina. Eta orain zuk; eta, gainera, haien «porenesimabez» hura euskara jatorrean ipiniz: «hamaikagarrenez».

Eta hain zarete guztiok pertsona kualifikatuak eta gauza hain berdintsua esaten didazue, non kilikilitxoak eragiten didan ene errai gaixoetan.

Eta, quae cum ita sint, veniamus ad tesim. Hau da: Gauzak honela, goazen harira.

Trena galdu genuela? Zein? Madrilako tren hura, Estatutue-na deritzona, Gasteiztik eta Iruñetik atera zena? Ke! Ez genuen galdu. Zuk bai, baina zuk ez genuen hara igon; eta, jaki-

na, ez dugu jaitsi beharrik izan eta ez daukagu Madriletik hona etorri beharrik ere. Gu hemen-txe gaude orain ere, Iruñeko eta Baionako trenaren zain.

Oraingoan, publikotasunari buruzko ekarpen teorikoak egin beharrean, erakundetze-ari ematen diozu astinaldi ederra.

Amatiño, erakundetu? Bai; baina erakundetu, zer?

Euskarazko Hiztegiak hara zer dion Erakundeari buruz: 1.— «Estatu, Nazio edo gizarte batetako instituzioei deitzen zaie: Euskaltzaindia Herri-Erakundea dugu». 2.— Nazioan ahalmen subiranoa duten konstituzionalak.

Euskal Estatua erakundetu? Horretarako nire laguntza osoaz konta dezakezu. Baina zuk eta zuok, antza, horretan ez duzue sinesten. Espainiako Estatutua erakundetzen ari zaretelako, nahiz eta lehenagotik ere larregi erakundeturik egon. Zuok ekarpen garrantzitsuak egin dizkiozue Espainiako Estatuari. Bat aitatzekotan, Polizia estatala indartu duzue berdeak eta marroiak bezain zakur diren gorriak eta beltzak sortuz. Ikus, bestela, Ondarruko alkatearen burua.

Euskal Nazioa erakundetu? Gure asmoa horixe delako ez ginen zuk aitatzen duzun Madrilako tren hartara igon. Baina zuk eta zuok Euskal Nazioa erakundetze-ari uko egin diozue. Gehiago, Euskal Nazioa erakundetzearen kontrako jokabidea jarri duzue praktikan. Estatuko indarrik atzerakoienekin batera, Euskal Nazioa ukatzen duten Elkartea Autonomoak asma-

tu dituzue, nazio zati batean bi Elkartea Autonomo jartzeraino, Euskal Nazioari, izena bera ere lapurtu egin diozue, Euskal Herria eta Euskadi izenak zeuon Elkartea Autonomoarenak direla erabakiz; eta bere izana ezabatu nahian ari zarete. Ez zarete kapaz izan bi Alemaniak egiten ari direna egiteko ere, Gasteizko Elkartea eta Nafarroakoa bateratzeko urrats bat ere ez bait duzue eman, hamar urtetan. Ez duzue itxurarik ere gorde. Zuek asmatu eta sortu dituzuen erakundeek Euskal Nazioari ez diote erantzuten; Lurralde Historikoei ere ez. Nori, beraz? Inori ere ez? Bai, horixe! Euskal Nazioa desegin nahi dutenei.

Gizarte batetako funtsezko instituzioak, hau da: herri instituzioak erakundetu? Ondo dakizu horixe zela eta dela gure ilusioa eta ametsa. Baina honetan ere zurea eta zuena kasu bat da. Ez da izan AEKrekin bakarrik; beste hainbat herri erakunderekin jokabide berdina eroan duzue eta daroazue. Ala UEU erakundetu al duzue. Eta Amnistiaren aldeko gestoreak?. Eta Lemoi-zen kontrako herri mugimendua? Eta Ekologiaren aldekoa? Edo Autodeterminazioaren aldekoa? Hamar urtetan ez al duzue astirik izan euskal egunkari bat ateratzeko?. Hala ere, kapaz zara zu esateko horixe dela liberala izatea.

Gauza bat da, Amatiño, ez egotea ados Euskal Nazioa Estatua bihurtzearekin, Euskal Nazioak ez duelako Estatutik behar; edo Euskal Nazioa ez dela osorik erakunde behar, erakundetu behar direnak Baskonga-

dak alde batetik eta Nafarroak bestetik direlako. Eta Iparralde hor konpon, hori irredentismoa delako. Edo AEK bezalako herri mugimenduak ez direla bultzatu behar eta guttiago erakundetu; bai, oster, «Movimiento por la paz»en tipokoak.

Eta beste gauza bat, Euskal Nazioa erakundetu nahi duena, edo Estatu bihurtu; eta AEK bezalako herri erakundeak bultzatu eta erakundetu, pertsona hori erakundetzearen kontra dagoela.

Hau aditzeko adina adimen, zuk baduzu. Hala ere, jende bati esaka eta esaka ari zara, pertsona horiek erakundetzearen kontra daudela. Eta beste mila holako. Beraz, galdera bat: Zein hitzek kalifikatuko luke ego-kien, zure ustez, jokaera hau?. Honetan zeurekin nago: Nik jarri nuen putakume hitza baino zuk jarri duzun putasemea hobeto doakiola. Agur, Amatiño.

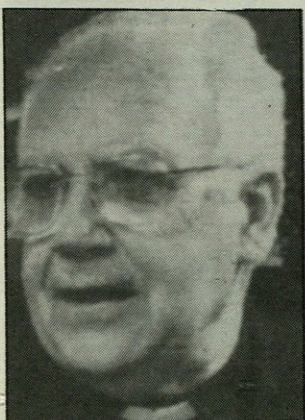
JULEN KALZADA

Hitzez hitz

«Arazo hau konpontzeko bidea elkar hizketa, solasaldia, elkartasuna eta negoziaketa dira, hala ere, ez dut esan nahi negoziaketa hori alderdi politikoen bitartez Estatu eta ETaren artean gauzatu behar denik».

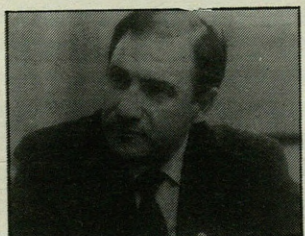
Cirarda

Iruñeko artzapezpikua
(El Independiente, 90-III-1)

«Negoziaketak berrartzeko unerako eritzi publikoa prestatzeko aukera eta, obligazioa galtzen ari dira PSOE nahiz Gobernuak».

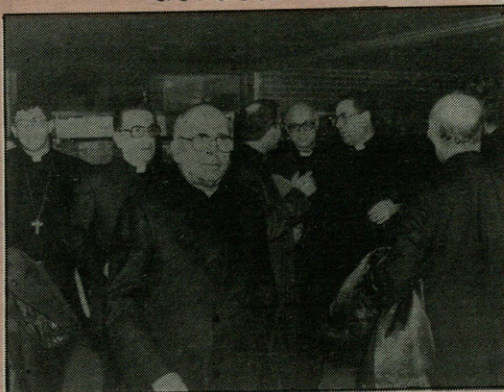
Jon Idigoras
(Diario 16, 90-II-28)

«Europako zamak Alemaniarantz joko du eta kontutan izan beharko dugun eragile bat da».

J.M. Vizcaino
(Diario Vasco, 90-III-4)

Gordetzekoak

ELIZA ESPAINIARRAK SETIEN
EUSKAL HERRITIK ALDENDU

SETIEN gotzaiak Donostiako Apezpikutzat utzi eta «Conferencia Episcopal española»ren aginduz «Comisión de Pastoral Social»aren buru jarri da. Eliza espainiarrak Estatu espainiar mailako 'Cáritas' eta 'Justicia y Paz' bezalako erakundearen ardura Setiennen eskuetan uzteko erabakia ez du hartu gotzai euskaldunari begirunerik diolako, Euskal Herria eta Madrilaren artean bizi dugun arazoaren gainean azaldu dituen eta hauek sortu dituzten iskanbiletatik aldentzeko asmoz baizik.

BASAGOITI-K BILERARI
EZEZKOA EMAN

OTSAILAREN 27rako Gasteizko gobernuko Finantz sailburu den Alfonso Basagoiti eta Banco de España-ko gobernadore den Mariano Rubio-ren artean burutu behar zuten bilera iragarria bazegoen bilera hau ez zen ospatu. Gaia azken asteotan sailburuaren Madrilgo kontrako eritzien argitzea zen, eta prentsak eta Gasteizko gobernuak bilera hau bi parte oneritiz atzeratu dela adierazi badute ere, Banco de España-ren iturri batzuek aditzera eman dutenez, Basagoiti-k bilerari emandako ezezkoarengatik atzeratu da bilera, hau noiz burutuko den datarik jarri ez delarik.

ERTZANTZA TALDE BERRI BAT
OSATZEKO POLIZIA BILA

ERTZANTZA polizia integrala izan asmoz gauzatzen ari den ahaleginaren artean, «anti-atraku» taldea osatzeko prestakuntzan diharduela jakin berri da. Ertzantzaren iturri sindikalek aditzera eman digutenez, talde kualifikatu hau osatzeko sortu zaizkion oztopo eta Madrilatik Ertzantzarekiko duen mesfidantza kontutan izanik, Banesto eta Banco Central-eko poliziek osa dezaketen saioak egiten ari dira Arkauteko buruzagiak.

Ezpalak

«CUBIERTAS MZOV»
ENTREPRESA
ARRISKUTSUA

● DONOSTIAKO Opus Dei-koen Ingenieritza eskola zena konpontzen ari eta behera etorri zen solairuak langile gazte bat hil eta beste bat larriki zauritu ondoren, lan horretan zebilen enpresa «Cubiertas MZOV» dela iragarri da. Irurtzeun-Andoain autobidea egiteko kontratua duen enpresa honek, CCOO sindikatuak salatu berri duenez, Estatu espainiarrean dagoen enpresa arriskutsuenetakoa da, eskuarki segurtasun neurriak betetzen ez dituelako eta ondorioz bertako langile mordoska jadanik hil delako.

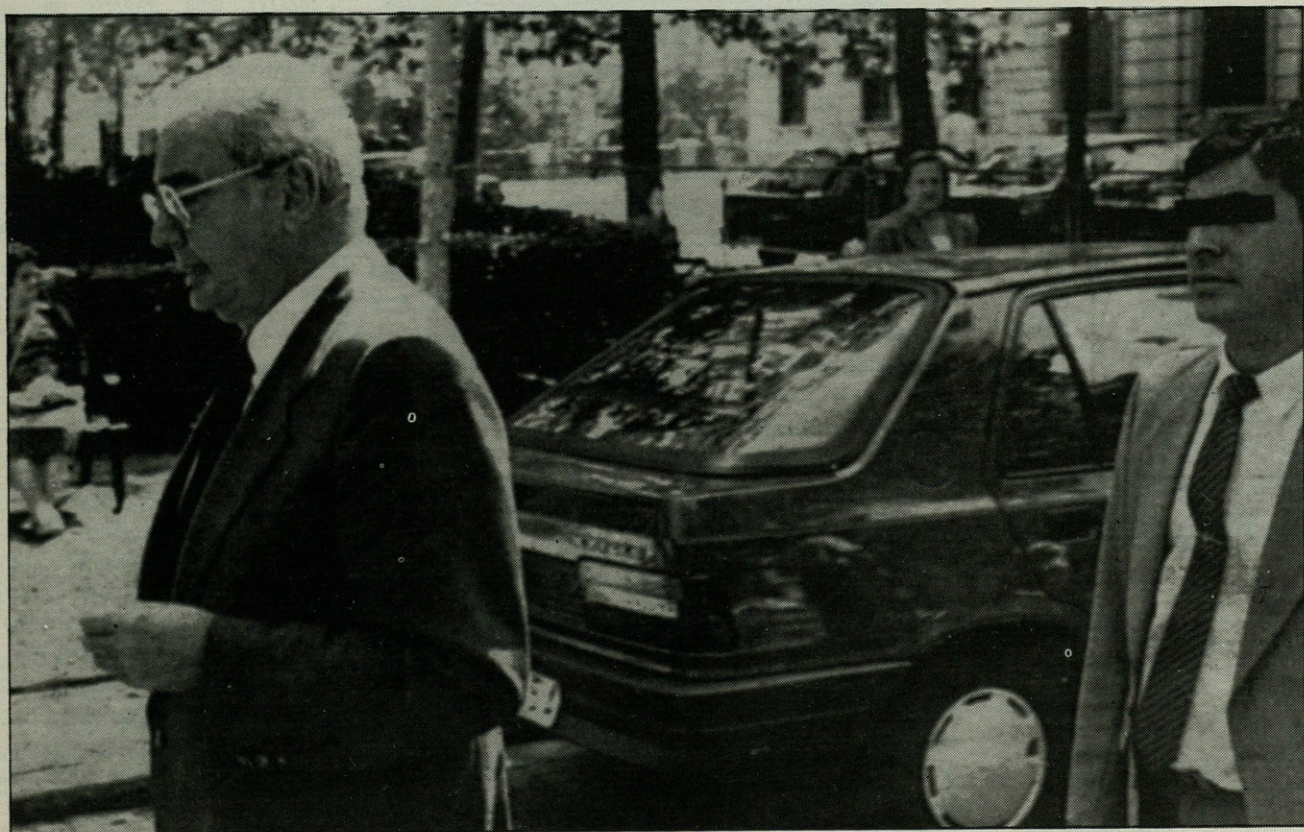
GARCIA DAMBORENEA
PSOE-N ZINTZILIK

● SASOI batean PSE-PSOEko buruzagi indartsuenetakoa zen Ricardo García Damborenearen izarra itzali da alderdi sozialista horretan. Bere ardura gehienetatik hustua, sortu duen «Democracia Socialista» eritzi korranteak PSOE-n lekuri ez duela epaitu du alderdi horretako batzorde federalak. Hala ere, bere izateari jarraituz, alderdia ez duela utziko eta kanporatu beharko dutela iragarri du sozialista bizkaitar honek.

VALENCIA-KO TB-N
GAL-I BURUZKO SAIOA
OZTOPATU

● VALENCIA-KO Canal 9 telebistak Batallón Vasco Español, eta Gilbert eta Clement Perret, GALEko partaide bien saioa bat emititzeko asmoa zuen aurreko ostiralean, baina Paterna-ko epaileak saio hau oztopatzeko asmotan telebistako egoitzara talde judizial batekin jo zuen. Talde honek bideoa ikuskatu ostean inongo oztoporik ez zuen ipini, Perret-en abokatua salaketarekin aurrera jotzeko erabakia hartu zuen.

Madrilgo erasoaldia hausnarketarako bide

OTSAILAREN amaierak burrunba handia sortu du euskal nahiz espainiar politikagintzan. Era berean, 1989. urtearen amaieran ere, egunkarietako kronistaren baten kontaktoen zurrumurru eta 6 hilabetetako treguaren baten oihartzunek hainbat mugimenduren adierazpenak izan nahi bazuten, guzti hauek —dirudienez— dagokien tokian kokatu dira.

Isilik zegoen Euskadi Ta Askatasuna erakunde armatuaren jarreraz —bere eskuetan Villoslada empresaria zuelarik—, irakurketa urriak egin dituzte kronista politikoeak, ez zuten gaia ukitu nahi, bere horretan utzi zuten, isiltasunak fruiturik emango zuelakoan... Corcuera Barne ministrari espainiarrak,

ordea, orain bi aste bere irakurketa propioa egiten zuen, edota irakurketa interesatu bat egiten zuen. Helburu bakarra: erakunde armatuak duen su ahalmenari berriro ekinez gero, eritzi publikoa kontrako jarreraz prestatua egon dadin; ezer gertatu baino lehen neutralizazioa bilatzen zuen, ekintzak indargabetzea alegia. Baina Corcuera-ren baitan jiraka zebilen amesgaiztoa bete egin da, ETaren —dirudienez, zeren oraindik kronika hau idazterakoan ez bait du inork burutu diren ekintzak beregain hartu— su ahalmena Madrilén nahiz Hego Euskal Herrian indarrez agertu bait da, ahul baino isilik dagoen euskal erakunde Barne ministrariaren hitzek zein sinesgarritasun merezi dien neurtuz.

Antza denez, borondate eta eskuzabaltasunez blaiturik jaurtikitzen diren adierazpenen pean gutxienez keinuren batek

egon behar du fruitu politikorik eman dezan, kontrako partea neutralizatzea bilatzen ez denean, noski.

ENTZUTEGI 'Nacional'eko lehendakari den Fernando de Mateo Lage epailearen aurka eginitako ekintzarekin hasi zen Madrilen kronika hau idazterakoan oraindik inork beregain hartu ez duen erasoaldia. Ekintza honen ondorioz epaile honek bi eskuak galdu eta ikusmena arriskutan badu ere, osasun egoera larrian izanik, hiltzeko arriskurik ez du. Hau gertatzen zen hein berean, Alcalá espetsheko funtzionari ohi bati eta Valencia-ko militar erretiratu bati karta-bonbak igortzen zitzaizkien. ETak hil zuen Carmen Tagle-ren kide zen Fungairiño fiskaleak ere moeta honetako karta jaso zuen, hauetako karta batean zetorren helbide okerra zela bide Posta Kutxara itzuli zen, bertan postari batek ireki eta esku artean lehertu zitzaionean; postari honek esku bateko hatz bat galdu du. Bestalde, erasoari eutsiz, aurreko astean Donostian, teniente gradua zuen militar batek bi tiro jaso zituen buruan, egun hilzorian dagoelarik larriki zauriturik. Eta Guardia Zibila ere erasoaren erdigunean dago, Zornotzan duen koartela grana-daz erasotua izan bait da.

Ekintza armatu guzti hauek, arestian esan bezala, Corcuera-ren hitzen pizua balantzan jarri dituzte, ministrari baten hitzek baino beste zerbaitek eskain dezakeen berma behar omen bait da Aljerren hautsi zenari jarraipena emateko.

ZENTZU honetan Herri Batasuna alderdi politikoak, Lage-ren kontra buruturiko ekintzaren egun berean Madrilen emandako prentsaurrekoan bertan, Espainiako parلمانetura diputatu gisa joateko errekurtsioa aurkezten zuen unean, PSOEri, interlokutore izan daitekeen neurrian, Corcuera-ren hitzak baino, Santi Brouard eta Josu Muguruza hil zuten hariak erakutsi beharko zituela eskatu zion bermatzat.

PSOEk kontrolatzen ez duen boteredun sektore batek hil zituen politikari bi hauek, eta hilketa baten ez bestearen argitasunik ez da inondik ageri. HBk PSOEri inguruan indartsu eta jiraka dituen hariak lotzea eskatu dio eta horren frogara erakustea. Hau gertatuz gero, alderdi honen eritiziz, Euskal Herriaren normalkuntzarako prozesoa gel dezakeen oztopo handienetarikoa desagertuko litzateke.

Bestalde, erasoaldia baretu dela dirudienean eta indar polizialen profesionaltasuna zalantzan ipini denean, epailearen segurtasunaz arduratzen ziren polizien axolagabekeria salatu bait da, indar polizial espainiarrok lau euskaldun atxilotu dituzte, ustez ETako preso zenbaiten ihesa prestatzen ari zirenean. Arrakasta izan duten atxiloteta hauek ez dituzte, hala ere, polizien kontrako kritikak isildu erazi, indar hauek informazioaren bat baldin badute, aurreko irailean Carmen Tagle fiskalea hil ondoren «Araba komandoa»rekin gertatu zen bezalaxe, orain-txe erabiliko dutelarik. Heuren sinesgarritasuna jokuan dago.

ERASOALDI honez gain, Madrilek ez du protagonismorik galdu aurreko astean. Komunikabideei esan zaienez bederen, euskal Komunitate autonomo eta Gobernu zentralaren arteko harremanei errebasotxo egin asmoz sozialistek eta jeltzaleek Estatu espainiarreko bihotzean egin dute bilera, transferentzien egoerari eta gobernu hitzarmenari gainbegiradaxo bat boteaz.

Bertan, Komunitatean Estatuko ordezkaria den Eguiagaray-z gain, Madrilgo ordezkariak eta Gasteizko gobernuarenak egon dira, Jose María Benegas eta Xabier Arzalluz ere tartean izan direlarik. Bi parteek transferentzien geldiduna hausteko borondate politikoa usaindu dute eta Felipe González-ek datozen asteotan zentsura emendakina edota konfidantzazko emendakin bat jasan beharko duela kontutan hartzen bada, Madrilen egin dituzten sozialisten eta jeltzaleen arteko negoziaketak zein mailatan burutu diren pentsa daiteke. Arzalluzek behintzat, argi eta garbi esan du, PSE-PSOErekin negoziatu baino, PSE Madrilgo PSOErairio iristeko zubi bat besterik ez dela, Jaureguik, azken finean, Madrilatik datozen aginduak beste besterik ez bait ditu egiten.

Arzalluzen hitzen pean, hori inoiz esan ez badu ere, negoziatzekotan Madril joan behar dela dago, funtsean eta edukinean horixe agertzen da. Arzalluzek emaitzak erdietsi baditu, PSOEek ere bereak eskuratuko zituen, Felipe González-ek jeltzaleen konfidantza izango du, baldin eta honek PNVri hauteskunde autonomikoetan kalterik egiten ez badien. Hala ere, kontrapartidek egon beharko dute.

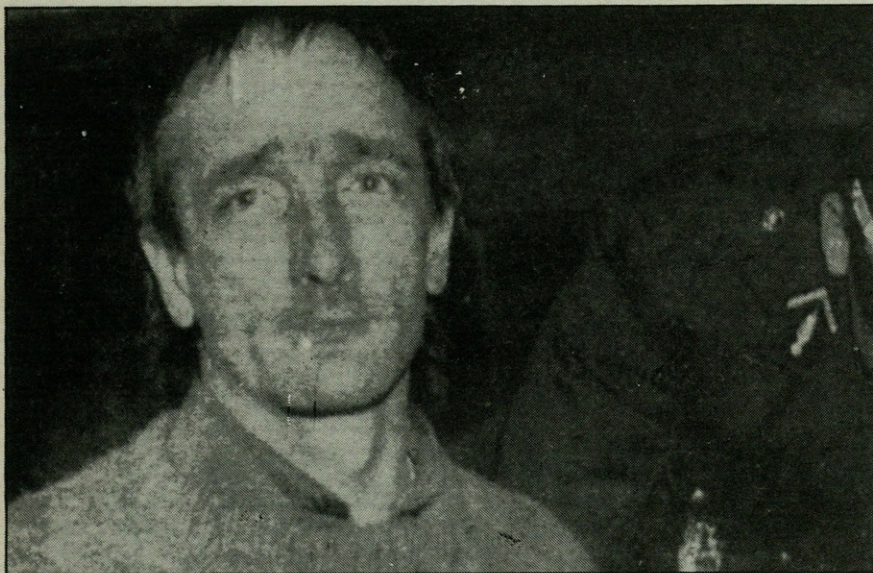
LARRI dabil González eta Guerra-ren Partido Socialista Obrero Español alderdia. Datorren urtearen urtarrilean bere XXXII. kongresua ospatzeko hastapena den «Programa 2000»aren inguruan alderdi horren baitan bizi diren familia sozialista desberdinak heuren ahotsa altzatzen hasiak dira, botere goseak bata baino gehiago irentsiko duelarik. Solchaga eta Solana ministrariak borrokan hasi dira jadanik; bestalde, bere anaiaren aferra dela bide, politikoki erre duten Alfonso Guerra-k ez du amore ematen hariak lotuz diharduelarik: RTVEa lotu du, kritikoak batu zitzaizkeen García Damborenea eta *Democracia Socialista* korronea hankaz gora ipiniz, hauen etorkizuna PSOEtik ate dagoela dirudi. PSOEk batasuna behar du, eta hori oztoka dezakeen guztia garbituko du.

Eskuinak autonomietatik erasotzeko estrategia gogortzen duen heinean, alderdi sozialistak bi aukera ditu: autonomietan dituen, eta Arzalluzek kimak deitzen dituenak, indartzen ditu eskuinari argudiorik gabe uzteko asmoz, hau da, Hego Euskal Herrian Nafarroako PSN indartzen du eta Komunitateko PSE, edota, zentralismoari eusten dio, gobernu deszentralizatu orde-z, PSOE zentralizatuz. Hortxe dago gakoa.

Jojo Bidart, Filip Bidarten anaia

“Filip Bidart suntsituz IK lurperatzea espero dute”

IKko burutzat jotzen den Filip Bidart erabateko isolamendu egoeran aurkitzen da Frantziako Estatuko gartzela batean. Amnesty Internationalek salatu duenez nazioarte mailan, eta Frantzia barne, mota honetako torturarik ez egiteko akordioa sinatu omen zen baina anaiak dioskunez ez dute erabakia errespetatzen.

Filip Bidartek ezin du inorekin hitzik ere egin gartzelan

ARGIA.— Senideek bisita ahal dezakezue Filip?

Jojo Bidart.— Bai. Hasiera batean debekatu egin ziguten inolako bisitarik egitea baina zenbait hilabeteren ondoren, emazteak bisita zezan lortu zen. Gero aitari ere utzi zioten eta urte beteren buruan, niri utzi zidaten.

A.— Nola izaten dira bisitak?

J.B.— Astean behin izaten dira eta egia esan hiru ordu laurden ikusi ahal izateko, egun oso bat igaro behar izaten dugu trenean. Bidaia, autobusa eta besteekin, orotara 500 libera gastatzen ditugu. Hala ere “Ahaideak” izeneko preso politikoen senideen elkartearen baitan, kideen artean laguntza eskaintzan da behar duenarentzat. Baina bisita bera, nahiko gogorra izaten da. Denbora guztian zaindari bat izaten dugu aldamenean eta gainera elkarrikketa guztia grabatzen dute. Go-

gorrena, nik uste, bere 12 urtetako alabaren-tzat izango da.

A.— Nolako animoak agertzen ditu bisite-tan?

J.B.— Egoera gordinaren gainetik, jakinmina handia azaltzen du, prezeski Euskal Herriko gaietaz. Gertatzen den guztia jakin nahi izaten du eta ezarritako isolamenduaren gainetik ez ditu bere kezka ahazten.

A.— Baina zein egoeratan daukate?

J.B.— Gaur egun, ezin izaten du inorekin mintza, ez diote inor ikusten uzten. Zeldan bakarrik dago eta patiora irteten denean, ez du bidean beste inor ikusten. Egun guztian bere ahotsa entzuten du soilik, gartzelariak berekin hitzik ez egiteko agindua bait dute. Pertsona hotsik ez du entzuten. Anaiarekin egiten ari direna, alemandarrek jarri zuten

martxan II. munduko gerran eta orduan “tortura zuria” bezala kontsideratu zen. Gerora nazioarte mailan halako torturarik ez erabiltzea erabaki zen. Bakartasun fisiko eta sikiko horrek ondorio gogorak sortzen dizkio pertsonari; espazio eta denbora neurriak erabat galtzen dira, begiak galtzen hasten dira, mintzairaren praktika faltak galera latzak dakartza, kontzentratzeko gaitasun eza...

A.— Baina hala bada, ez al da egoera horren aurkako erantzunik izan?

J.B.— Noski izan dela. Errepresioaren aurka-ko taldeek, abokatuek aurka egin dute eta bestalde Amnesty Internacional delakoak, Frantziako zenbait politiko ezberdinek eta eliz gizon ospetsuek espetze bizimodu honen aurka protestak kaleratu dituzte. Baina gainera orain kanpaina bat burutuko dugu. Abokatuek Europako Justizi Epaitegira eramango dute kontua, barau ekintza protestak egingen dira, biltzarre publikoak Pariseko Justizi Jau-regian...

A.— Eta zer dio Filipek guzti honetaz?

J.B.— Beno, berari ez zaio batere gustatzen preso egoera berekin pertsonalizatzea. Ez du begi onez ikusten euskal preso politikoei ezarritako egoera orokorra, beregain islada dadila soil-soilik. Beretzat bere kontua, beste aintzen arteko bat da eta hala hartu behar omen da. Noski, arazo politiko global batek erakarritako kasu konkretua denez, arazo orokorra konpontzera joan behar dela garbi dago. Poliziak ere pentsatzen du, Filip IKko buru omen dela eta, anaia fisikoki edo sikoki suntsituz IK osoa birrinduko duela. Preso guztien egoera, bakan baten egoeran pertsonaliza daitekela bezalako astakeria da hori.

Banan-bana

ABOKATUEN SALAKETA

Mugika Herzog eta Rafael Masa

Madrileko 'Abokatu Gazteen taldeak' protesta ekintza bat egin zuen, Abokatuaren Kolegioan entzerraturik. Beraien ustez beze-

roen defentsarako trabak eta mugaketak ezartzen omen dira preso politiko zein beste batzuen kasutan. Egun, abokatuak kaxeak, telefono grabaketak, gutun irekiek eta zenbait espetxetara sartzeko ukapena jasaten dutela argitu dute. Salaketa hau egiterako orduan, abokatuatariko batak, Francisca Villalvak hain zuzen, 'Guardia Zibilaren buru den Rafael Masa komandantea espetxeetako segurtasunaren buru egin denetik areagotu omen dira oztopoak'. Abokatuaren hitzetan, GAL taldearekin erlazioak leporatu zaizkion komandante honek omen du espetxetako egoeraren zerikusi handiena.

11 EPAIKETA MARTXOAN

'Audiencia Nacional' delakoak 11 epaiketa egingo ditu martxoan zehar borroka armatuarekin zerikusirik omen duten euskaldunen aurka. hauetatik 16 gizonetzkoak

dira eta beste laurak emakumeak. Epaike-tak hilaren 5, 6, 7, 8, 13, 21, 26, eta 28an banatu dira eta fiskalak gehien eskatzen duen urte kopurua 80koa da, txikiean aldiz hirukoa delarik. Hala ere, fiskalak eskutako urte kopuruen gehiena 8koa edota bestela 50 bat ingurukoa da.

OMENALDIAK ORDIZIAN ETA TOLOSAN

Tolosan, Mikel Lopetegiren heriotzaren bigarren urtemuga ospatzen zela eta omenladi bat eskaini zitzaion. Mikel Lopetegi herrera de la Manchako gartzelan hil zen eta bere herritarrek, Urkizun dagoen bere omenezko monolitoaren aurrean tri-

kitilari-bertsolari festatxo bat egin zioten, mendi ibilaldian. Era berean Eugenio Irsatorza eta Agustín Kortes preso ordiziarrek 10 urte bete dituzte Espainiako espetxeetan eta hori dela eta omenaldia egin zaie herrian. Hitzaldia, teatro emanaldia, giza katea eta beste zenbait ekintza burutu dira.

Arrastoa

Santo Domingoko estradizioak geldirik

Errepublikak Dominikanako kantzillerordeak, Fabio Herrera Cabralek, Santo Domingon diren ETAko sei kideen estradizioa geldirik dagoela adierazi du. Espainiak bidaliriko Belen Gonzalez, Inaxio Arakama Mendia eta Manuel Soares Ganboaren estradizio eskaerak Errepublikako Prokuradore nagusiaren bulegoan daude mugitu ere egin gabe. Fabio Herreraren hitzetan, "datorren maiatzak 16an egingo diren hauteskundeetan garaile ateratzen den gobernuak erabakiko du euskaldun hauekin zer egin". Bitartean Santo Domingoko Gobernuak "lagun" bezala hartzen ditu ETAko kideak eta babes politiko moduko egoerak aurkitzen omen dira.

Aljerian burutu ziren espainiar Gobernu eta Euskadi Ta Askatasunaren arteko negoziaketak politikoetan, Antxon Etxebeste aurkitzen zen. Oraingo Madrilek Santo Domingon diren euskal errefuxiatu hauek Espainiara ekartzeko inolako asmorik ez duela adierazi du.

Ixilpekoak

Beste hiru traslado

Milagros Erbiti Treku, euskal preso politiko leitzarra, Cordobako gartzelatik Valladolidekora trasladatu dute eta Maritxu Oliberi, berriz, Valladolidetik Cordobara. Era berean, Eduardo Basabe Almeriako gartzelara eraman dute Gartzelako hiriburutik.

Carmenak Villalba baimendu

Madrideko bijilantziako gartzelako epaile den Manuela Carmenak, GRAPO eta PCE(R)ko kideen abokatu den Francisca Villalbari bere bezeroak bisitatzeko baimena eman dio. Villalbak ezin zuen urtarrik hiruaz geroztik hospitalen diren grebalaririk ikusi, DGIPren aginduak jarraituz hala adierazi ziolako bertako zuzendariak. Orain Manuela Carmenak, abokatuari sarrera ukatzeko arrazoiak ez legezko direla eta, erabakia bertan behera bota eta baimena emateko agindua luzatu du.

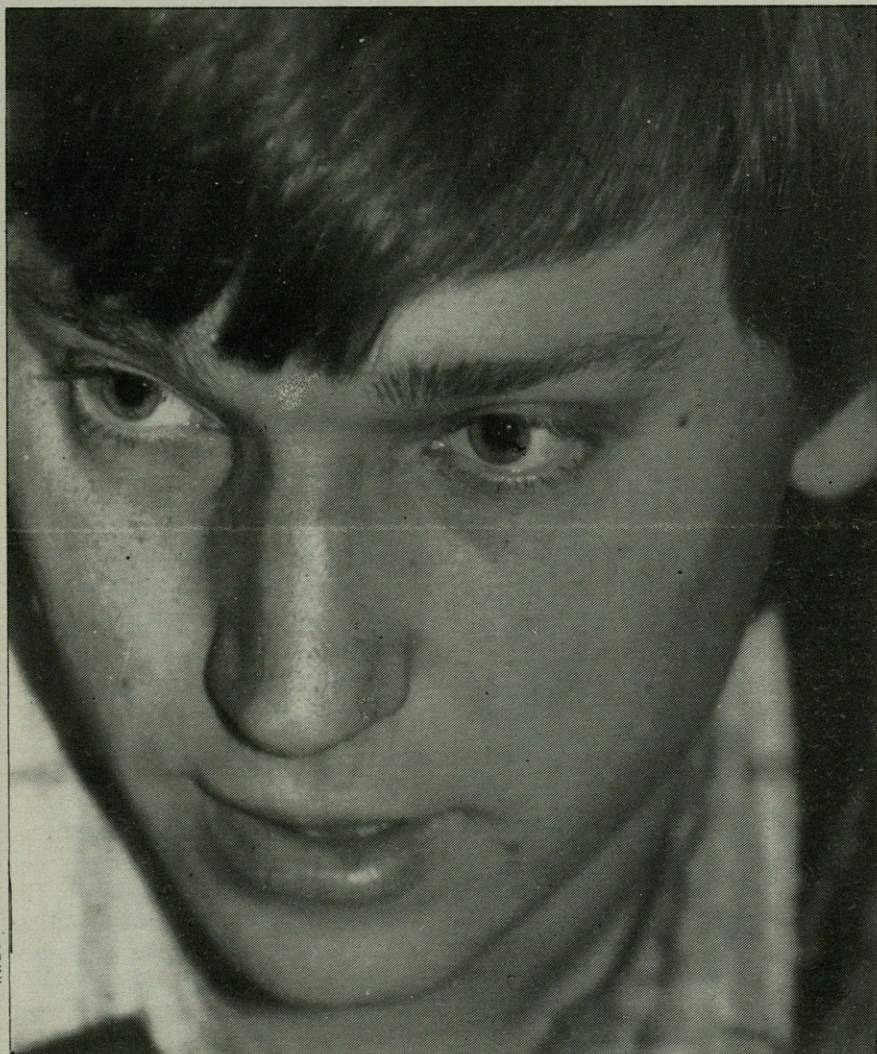
Izugarrizko ihesa prestaturik omen

Espainiar poliziak ETAko "Madrid" komandoko kide den De Juana Chaos eta beste hiru lagunak ihesak porrot egin dezan lortu duela adierazi du. Ihesa izugarritzotzat jo du espainiar poliziak, oso ondo pentsatua eta primeran burutzeko neurrian omen zegoela eta. Honen burutzeko, potentzia handiko lantxa bat, kotxeak, helikoptero baten bahiketa, zulo bat... harrapatu dituztela ziurtatu du poliziak. Villosladaren bahiketa eta beste zenbait "frakaso polizial"en ondoren, espainiarrek oso omen zuten beharrezko halako arrakasta. Azkenean, Iñake Kortadi, Mikel Beloki eta Jose Luis Muñoz atxilotu zituzte ihesaren arduradun izatea leporatuz.

Rufino Etxeberria, Herri Batasunako Barne Eraketaren arduraduna

«Madrili jokurik egingo ez dion Estatutoa aurkeztuko dugu»

Oiartuarra jaiotzez, Rufino Etxeberriak Herri Batasunako Barne Eraketa lanetan murgildurik dihardu eguna. Mahai Nazionaleko partaidea izateaz gain, Gipuzkoako Juntetxeko partaidea da, era berean, Estatu espainiarreko espetxeetan ere bi urte t'erdi egin duelarik.

Rufino Etxeberria, Herri Batasunako Mahai Nazionalekoa.

ARGIA.— Bi urte pasatxo dira Iruñeko eta Gasteizko hitzarmenak sinatu zirela; zein eragina izan dute bi hauek Herri Batasunaren baitan?

Rufino Etxeberria.— Pakto hauetaz hitz egin baino lehen, hauen oinarrian zer dagoen aztertu beharko litzateke. Guk azken 10 urteotan frankismoak zer suposatu duen planteatu izan dugu, hau da, Konstituzioak frankismo soziala ezartzea du helburutzat, beraz, indar politiko batzuen inguruan saio hau bultzatzen da.

Estatuak baliapide handiak dituen marko bat finkatzen du, guretzat frankismo soziologikoa dena, joku-kanpo bat irekitzen du, alderdi zenbait sartu arren gu kanpoan geratzen garelarik. Gure jarreraren zergatia aztertzerakoan funtsezkoa den puntu batera iristen gara, egun indarrean dagoen konstituzio horrek euskal politikagintzak —eta horren barruan mugi daitezkeen berriarabiarako herri bultzadak makurtzen direlarik baita ere— atzera begira dezan behartzen bait du. Honen aurrean guk proiektu berri bat ireki behar dela eta aurrera begira politikagintza ziurtatuko duen marko bat beharrezkoa dela defendatzen dugu.

Azken 10 urte hauek ardatz hauetan mugitu dira, eta bi alternatiba hauek bata bestearengandik urruntzen joan diren neurrian, zeren HBk Estatuarengan eragina izan du, eskaintza desberdinak egin dira.

A.— Eta 87aren bukaeran HB gertutik ukitu dituen hitzarmenak sinatzen dira.

R.E.— Bai. Garai horretan Estatu espainiarri politikoki eskuetatik ihesean ari zaiona berreskuratu nahian, 78.nez geroz-

“P SOEk Aljerreko klabe politikoan berkokatzen badu eztabaida, horrek prozesuari berriro ekiteko ordua adieraz dezake”

tik indarrean jarri duen alternatibaren printzaduren jabe bait da, alternatiba hori indartu nahi du. Eta horretarako, hitzarmen hauen bitartez homogeneotasuna bultzatzen da, inizatiba eta lidergoa Estatua eta honen ordezkaritza baitan, PSOE-ren baitan kasu honetan, dagoelarik.

Euskadiko Ezkerrak bultzatzen duen «abertzalismo konstituzionalista» 10 urteotan gauzatu ez denez, hitzarmen hauek abertzaletasunaren izate eta izana mugatu nahi dute. Gizarte osoan eragina izan duten neurrian, HBrengan ere izan dute, agian sortu den egoera berriari egokitu ez gataizkiolako, edota zuen garrantzia aurrikusteko gauza ez ginelako izan. Hala ere, hau unean uneko kontua da, ez bait dugu uste mugatze hau determinantea izan daitekeenik, eta denboraz gaudela eta denboraz bideratzen ari garela uste dugu.

A.— HBri, PNVtik eta Arzalluzek hain zuzen ere, gehien kritikatzeko zaiona, beti ezezkia ematen duen alderdia dela, ez duela inoiz ezer positiborik aurkeztu. Egun HBren estrategia edota zertan ari den argituko zenuke?

R.E.— Herri honek subiranotasunerantz jotzeko marko berri bat behar du, etxe batek, eror ez dadin, zutabe eta solairu sendoak behar dituen bezalaxe, eta egun, subiranotasun klabearen mintzatzeko Herriak mekanismo eta tresna finko eta sendo batzu behar ditu. Hauen eskaera gabilza.

A.— Zure eritziz egungo mekanismoek ez dute aipatu duzun helburu hori burutzeko baliorik?

R.E.— Ez, zeren praktikan lurraldetasunaren kontua begibistakoa da, ikuspegi orokor batetik begiratu, Hegoaldean indarrean dauden bi Estatuto hauek ez daukate benetako botere konpetentzial hori, ez daude subiranotasun klabearen idatzirik. Eta arrazoina bakarra da: Konstituzioak subiranotasunaren ahalbidea ukatzen dio Herriari. Beraz, oinarritzko egokitze bat beharrezkoa da, Estatuarekiko harreman politikoak jasotzen dituzten mekanismoak aldatzea beharrezkoak direla alegia. Eta zentzu honetan, egungo Estatutoek eman ze-

zaketen guztia ematen dute, zimaurre politiko batzu besterik ez dira. Orain, 10 urtetako espektatibak itzaltzen joan dira eta guk Herri honek subiranotasunerantz urratsak eman ditzan argi berri bat eskaintzen dugu.

Lehen independentzia eskatzen genuela, gero KAS alternatiba, orain Autonomi Estatuto Nazionala (AEN)... luzatzen zaigu, baina guk dioguna da subiranotasuna lorpen dinamiko bat dela, hori errealtate bat da, baina lorpena denez, pausuak eman behar dira eta hauek lehen aipatu dituzten mekanismo finkorik gabe, marko berri desberdin bat gabe... ezinezkoa da aurre-urapenik lortzea Herri honentzat.

A.— Eta zuen eritziz, zutabe horiek HBk ezagutaraziko duen Autonomi Estatuto Nazionala litzateke?

R.E.— Bai, guretzat bai.

A.— Zertan da, beraz, Estatuto hau Zein dira lerro nagusiak?

R.E.— Nazio berreraikuntzarako giltzarria da Estatuto Nazional hau. Ezinezkoa du Herri honek bere burujabetasuna lortu pairatzen dugun lurralde zatiketa hau medio delarik, beraz, lurraldetasuna oinarritzko puntutzat jotzen dugu. Eta hau jasoaz, Autonomi Estatuto bat ireki behar da, honak jaso behar dituen edukinetan benetako botere konpetentzialak egon behar duelarik. Botere honen garapena astuna bezain sakona daiteke baina derrigorrez herri interesen babesle izango da.

Hau honela, sortuko den erlazio marko berri horretan subiranotasunaren bidea marraztuko duen herri eskaera garrantzitsuena autodeterminazio eskubidea dugu. Era berean, euskarak, gure hizkuntza nazionalak, dagokion tokia berreskuratzeko du.

A.— Egungo Gernikako estatutoa ahitu dela baieztatu bada, zerk funtzionatu eraziko du hasieratik mugatuko den AEN hori?

R.E.— Oinarrian dago arazoa. Amejoratuak eta Gernikako estatutoek gehiegorik ez badute ematen, zergatik da? Funtsean ordezkatzeko dutenagatik, hau da, deszentralizazio administratiborako osagai batzu direlako, benetako botere politikorik ez dutenez, horrek agortu ditu. Beraz, hori gaitzitu duen Estatutoa aurkeztuko dugu, Madrilgo administrazioari jokua egingo ez dion Estatutoa, bai ekonomia ikuspegitik, kulturaletik, Herri bati dagokion ikus-

«Instituzioekiko kritikoa den gure jarrera anti-instituzionalista dela pentsatzen dutenak oker dira».

«ETAr leporatzen zitzaion homogeneousutasun eza hura, HBren ustez, beste aldean dago, Estatuaren aldean».

pegi guztietatik. Azken finean, gaur hemen ez dugun autogobernua suposatuko du.

A.— Baina Gasteizko gobernuan dau den jeltzaleak Madrilek egungo estatutoa garatzeko ez duela borondaterik kexu agertzen dira. HBk zer du marraztua ideia hau gauza dadin?

R.E.— AEN egungo testuinguruan ezinezkoa da. Egungo errealitatearen puzzlean ipini nahi izango bagenu ezintasunarekin topatuko ginatke. Egungo puzzleak ez dauka gure pieza sartzeko aukerarik, beraz, garbi dugu Herri eskaerei tokia egin behar dion puzzlea behar dugula; markoak eta konstituzioak Herri honek betidanik planteiatu dituen eskaerak jasotzeko aldatu behar dira.

Bestalde, normalkuntzarik ez dago oinarrian arazo bat dagoelako, arazo politikoa bat, gatazka politikoa bat. Hau gainditzeko ezinbesteko irteera negoziaketaren bidea da, negoziaketa tresna gisa ulertua, egoera berri bat ireki dezan; eta honetan denok partaide eta protagonistak izango gara, marko berri bat, Estatuto berri bat lor dezagun. Baina horrek goitik beherako aldaketa bat suposatuko du? Gaur egun arte egindako guztiak balioko du? Ez? Marko konstituzional berri bat ireki beharko da? zaila da erantzutea. Hala ere, 10 urteotan, dituzten muga guztiekin, estatuto hauek plano batzuetan osagai baliogarri batzu izan ditzaketela uste dugu, baina egokipe-

na, egoera berri bati egokitzeak du garrantzia.

A.— Eta hori gauzatzeko negoziaketa bidearen apostua egiten duzue?

R.E.— Negoziaketak bide hori ireki eta normalkuntza politikoa bat suposatuko du.

A.— Borondate politikorik ez dagoenean negoziaketa burutzeko baldintzak zeintzuk izan behar dute?

R.E.— Aljergo negoziaketa prozesu luze horretan borondate politikoa eza agertu zen, horregatik inportantea da Estatuaren sektore guztietatik horrela izan zen edota benetan beren artean kontraesan eta desberdintasunik ote zeuden jakitea. Guk bigarrenaren alde apostu egiten dugu, inori ez bait dio ihes egiten PSOEek Arjelen bertan akordio bat onartzeak, sinatzeak, eta ordu batzuetara akordio horri muzin egiteak. ETAr leporatzen zitzaion homogeneousutasun eza hura, zatiketarik zirela bide eta abar, HBren ustez, beste aldean dago, Estatuaren aldean.

Elkar hizketa eta negoziaketari berriro heltzekotan, Estatuak borondate politikoa-

“**E**statutoek eman zezaketen guztia eman dute, zimaurre politikoa batzu besterik ez dira”

ren agerpena egin dezan planteiatzen dugu, ez azken egunotan Corcuera-k egin dituen artifiziozko jokuekin, adierazpen horiek irudi faltsu bat saltzeko eginak bait dira. PSOEek benetako borondatea badu erakus beza praktikan. HBk hitza eta praktika erakutsi izan du, hortxe dugu bestela, azken hauteskunde orokorren ondoren Madrilgo Gorteetara joateko hartu zuen iniziatiba. Iniziatiba horrek Herri honek eskatzen duen normalkuntza politikoa adierazpena izan nahi izan zuen eta denok dakigu borondate horren aurkako eraso tragikoa bat jaso genuela. Eraso hau argitzeko borondaterik ez da izan eta ez da izango, Estatu krimen bat bait da; azken finean, Aljergo zortzi puntuen inguruan irekitako arazo horren adierazpena da.

A.— Normalkuntza eskuratzeko urrats gisa aurkeztu duzu Madrilgo parlamentura agertzea. Orain ere, normalkuntza eskuratzeko moduan ulertzen al da Instituzioetara agertzea?

R.E.— HBk behin eta berriro aldarrikatu du Herri honi irteera bat eskaintzeko bideak jorratzen bultzatuko dugula interbentzio marko guztietan, eta Instituzioak interbentzio marko bat dira. Instituzioekiko kritikoa den gure jarrera anti-instituzionalista dela pentsatzen dutenak oker dira, gure betebeharrak nagusietarikoa bait da; beste kontu bat da zein motatako instituzioetan.

Herriaren normalkuntza lortzeko, negoziaketa bat lortzeko bideak Instituzioetatik ere bultzatuko dugu, eta zentzu honetan Madrilgoa urrats bat zen, isildu nahi izan zen urrats bat.

A.— Nola liteke negoziaketa prozesu baten aurrean PSOE interlokutore egokitzat hartzea, nola eman ahal da urrats sendorik homogeneousutasunik ez badago?

R.E.— Estatuak PSOE aukeratu du ordezkariatzat eta Estatuak botereek homogeneousutasunik agertu ez arren horrek ez du esan nahi PSOEek ordezkatzeko gaitasunik ez duenik. Arazoa ez dago ordezkariatzan, honen borondatean baizik. Estatuak botereen artean homogeneousutasun zantzuak ikusi beharko dira prozesu ziur bati ekitekorakoan.

Hau honela, PSOEek Aljerreko klabe politikoan berkitatzen badu eztabaida, lehen egin zuena hain zuzen, ifar horrek prozesuari ekiteko ordua adieraz dezake.

Ele-mele

«Bizitzaren erdia
muturrekoka pasa eta gero
lortutako konkistak
errespetatzen ez badira,
inor ez dadila harritu
amerikarren kontra
burruka egin behar badugu
berriro».

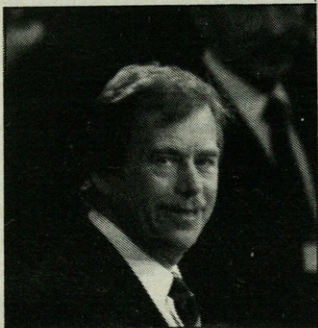
Lenin Cerna
(Nicaraguako Barne
ministrari-ordea)

«Gure jendeak sandinistek
duten mesfidantza bera
dute, jasan dezaketen
zigorrari buruz».

Bosco Matamoros
(Contra'ren bozeramale)

«Azkar erortzen ari da
[SESBen] administrazioa.
Ministraritzak zeharo
paralizatuta daude».

Boris Gidasov
(Leningradoko Partidu burua)

«Gauza asko ikasi behar
dugu zuengandik (...) nola
gure ordezkariak aukeratu,
bizitza ekonomikoa nola
antolatu prosperitatara
eraman dezan, eta ez
pobreziara».

Vaclav Havel
(Txekoslovakiako presidentea,
EEBBetako Kongresuan)

GOSETEA ETA GERRATEA BERRIZ LOTUTA ETIOPIAN

1 985ekoa baino gogorragoko gosetea gerta daitekeela Etiopian, beldur dira nazioarteko laguntza batzordeak. Eritrea eta Tigre eskualdeetako gerrak —eritrearrek Masawa Itsas Gorriko portua hartu zuten arestian— bizitu du problema hau, zeren eta goseti gehienak gatazka eskualde horietan bizi bait dira.

HELMUT KOHL-EN MUGEI BURUZKO ANBIGUITATEAK

PROTESTA ugari sortu dute Helmut Kohl Alemaniako kantzilerraren deklarapenek Poloniako mendebaldeko mugari buruz. Prest dagoela, esan du Kohlek, muga hori bere horretan ezagutzeko, baina bestaldeko alemandarren hauteskundeak eta gero haiekin egindako akordio batean. Bera alde dagoela, baina ezin dituela gainerantzeko alemaniarrek muga hori ezagutzera behartu. Anbiguitateak utzi eta, Europaren estabilitatearen mesedean, garbi mintzatzeko, presio egiten diote Kohli munduko bigarren gerra irabazi potentziek.

MENDEBALDEKO EUROPA BARRITU VIVIAN-EK

VIVIAN izeneko ekaitzak mendebaldeko Europako bazterrak suntsitu ditu, dagoeneko, hilak 3 dituela, 70tik goiti pertsona hil dituelarik. Alpetan jo zuen haizeak bereziki latz, orduko 230 kilometrotako abioan, bi tren bata bestearen kontra jo arazi zituela eta hainbat zubi eta erre-pide eta abar txikituz.

Lerroan

MOSKU BITARTEZ KAUKASORI SO

“ Harritzen nauena, mendebaldeko komunikabideek gertaera hauek [Armenia-Azerbaijan] erabili duten eran, kezka perestroikarentzat ekar zitzakeen arriskueta laburbiltzen zela; azterketaren terminoak ziren: 'Hau Gorbaxoventzat ona ala txarra da?', krisiaren oinarriez edo populazioen geroaz inolako interesik erakusten ez zelarik.

Claire Mouradian
(L'autre Europe, 1989, abendua).

MOZAMBIQUE ETA ANGOLAZ

“ Nahiz eta bapatean RENAMO eta UNITArentzako kanpoko laguntza material guztiak desagertu, maila nazionalan nahikoa ahul diren mugimendu bi hauek bizirik segitzeko modua aurkituko lukete buruzagi lokalek joku hori baliagarritzat joz gero.

René Pélissier
(Larrun, 8.a)

IRLANDARREN DESAFIOA

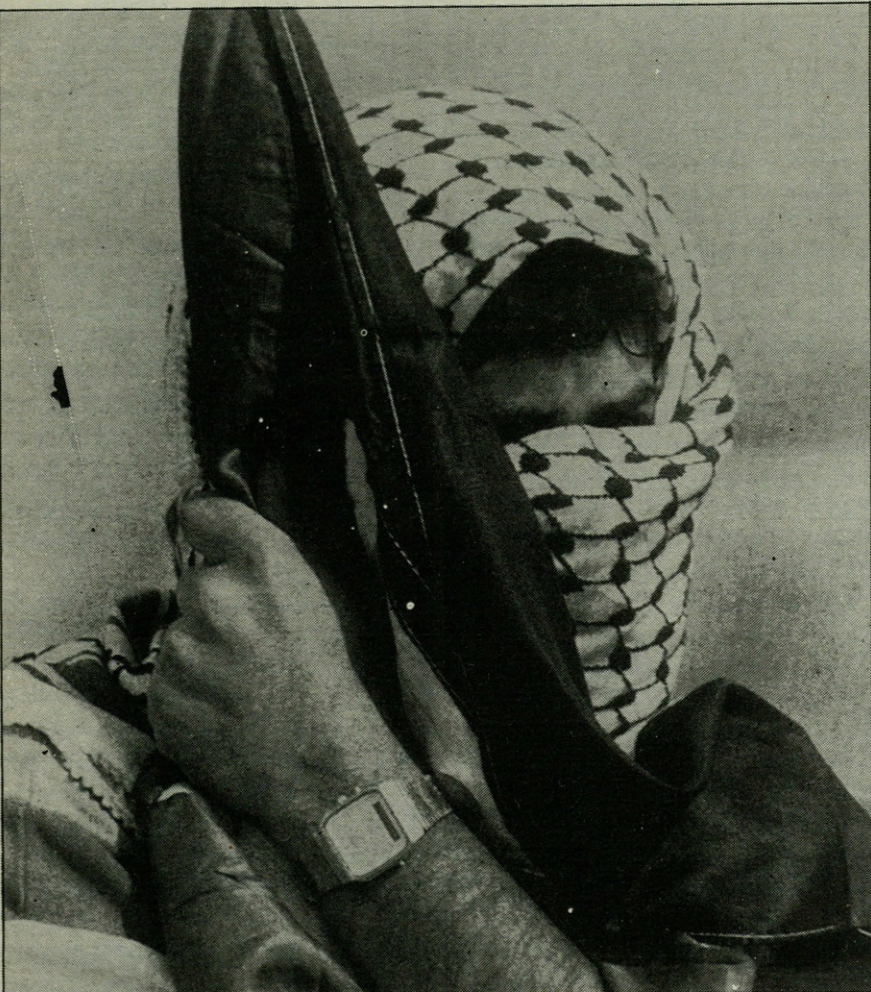
“ [Ekialdeko] nazionalitateen eskubide demokratikoen aldeko giro honetan, ez al da garaia Dublingo gobernuak mende honetako politika irlandarrean nagusi izan den desafioari aurpegi eman diezaion —irlandar nazioaren partiketa eta bertako demokraziaren ukoa, britainiarren aldetik?

Mitchel McLaughlin,
Sinn Fein-ekoa
(An Phoblacht, 90-II-17).

Israelek okupaturiko lurraldeetan tentsioa bizitu

Intifada emaitza urriengatik arradikaldu

Intifadaren hirugarren urtean gaudenean, Israelek okupaturiko lurraldeetan 1987ko Abenduan sortutako altxamendu herrikoia eguneroko gauza bihurtu da. Israelek errepresioa errutina bilakatu du, eta borrokak etenik ez duen arren, intifada aurrera pausurik eman ezinik ito dadin espero du Tel-Aviv-ek.

Palestindarren asmoei errepresioaz soilik erantzuten die Israelek.

Shamir-en jarrera egoskorra

OLP-ak «borondate oneko» hainbat adibide eman arren, nazioarteko negoziazioetarako bideak itxita segitzen du, batez ere mandatar judutarrek ez bait dute OLP onartzen inolako elkarrizketatan. OLP talde «terrosista» da oraindik Isaac Shamir-en gobernuarentzat eta erakunde pa-

Isilpean urte luzez egondako lurraldeak besoa eta harria altxatu zutenean duela bi urte pasa, sekulako itxaropenak ireki zituen intifadak. Mendebaldeko komunikabideek behin eta berriro errepikatu zituzten israeldar soldaduek eragindako errepresioaren irudiak orduan, baina azken «urtebetetzea» gabonetako albistarietako nota tristea besterik ez ziren izan.

OLP berak ere bere ekinbide politikoren zentzua erabat aldatu zuen. Ekintza armatua baztertzea erabaki zuen Arafat-ek, eta borroka fronte bakartzat intifadak Israelen bertan osatzen duena dauka OLP-k orain. Yassir Arafat-ek irudi moderatua landu du intifadaren urte hauetan, Israelgo estatuaren esistentzia inplizitoki onartu du baita, eta azken bi urteetan gertatutako atentatuak salatu egin izan ditu, duela aste batzu Egipton israeldar turistaz betetako autobusari egindako eraso bezala. Guzti hau helburu garbi batekin: Israel nazioarte mailako negoziatziora eramatea.

Negoiazio horietan OLP-k bultzatuko lukeen jarrera ere aspaldiko erreibindikazioetatik urruti gelditzen da. Palestindar Kontseilu Nazionalak —honen barnean OLP da indar nagusia— 1988aren azaroan Argelen aldarrikatu zuen estatu palestindarraren etorkuzineko mugak ez lirateke Palestina osoarenak, baizik gaur egungo lurralde okupatuena: Zisjordania eta Gaza-ko eskualdeenak.

NON BIZI DIREN PALESTINDARRAK

Israelgo 48ko mugen barne	643.000
Zisjordania (lurralde okupatua)	980.000
Gaza (lurralde okupatua)	540.000
Libano	525.000
Siria	261.000
Jordania *	1.384.000
Beste estatu arabeak	700.000
EEBB	122.000
Gainerako estatuak	525.000
guztira	5.680.000

* gehienek nazionalitate jordaniarra dute, ez dira errefuxiatuak.

lestindarrekin inolako harremanik izatea tabu da. Shamir-en jarrera egoskor hau bere gobernuaren barnean krisia sortzeko puntu egon da, gobernukide diren laboristak negoziatziorako prestutasun irekiagoa agertu izanagatik. Ministrari laborista bat OLP-ko ordezkariekin elkartzeak hausdura ireki zuen gobernuan, eta dimititu egin zuen azkenean.

Era berean, Israeliek bere politika bigundu duen aztarnarik eskaintzen ez duen artean, nazioarteko indarrek Tal-Aviv-en gainean eragindako presioa, inoiz ez itogarria ezta larritu araztekoa, ezereztu egin da ia. Mendebaldearen interesa desbideratu egin da nolabait ekialdearen gainbeheraren ondorioz, prozesu berak OLP-ri laguntza ugari moztu egin dizkion artean. EEBB-k, bere aldetik, Shamir-i negoziatzeko gomendioak luzatu besterik ez du egin. Israelen erantzuna lurralde okupatueta

nolabaiteko autonomia ezartzeko erreferendumaren proposamena izan da, Shamir plana deritzona, baina ideiak sineskortasun gutxi du, bitartean, mugetan barrena, egurra etengabe ematen bait du ejertzito israeldarrek.

Intifadaren egunerokoa

Kanpoan aurrera pausurik ematen ez den artean, Gaza-ko kaleetan egunero borrokatzen ari diren gazteak OLP-ren ekintza politikotik gero eta urrutiago daude. Yassir Arafat-en lidergoa gazte hauengan ez dago horren garbi, eta OLP-ko mugen barneko buruzagien eragina gero eta murriztagoa da. Bi urte luze hauetan izandako borroka eta milaka hildakoez horren emaitza gutxi izateak kalera irtetzen diren multik gazteengan arradikaltasunaren joera piztu dute.

Intifadaren egunerokoa lurralde okupatuetaiko komite herrikoiek eramaten dute aurrera, guztiak ere OLP-ren gidaritzapean antolatutarik —beronen buru Feizal Hussein izanik—, ekintza bateratua eragiteko. Hilero dozena bat egunetan greba egiten da, israeldar produktuei boikota erabatekoa da, eta ejertzittoa bertan ez denean, bizimodua komite herrikoiek autonomia osoz eratzen eta kontrolatzen dute. Hala ere, Feizal Hussein-en politika altxamendu ez-biolenteoarena da, erresistentzia zibil hutsa, eta hain zuzen ere lerro horretatik aldentzen ari dira gazte taldeak. Azken hiletan, helburu militar israeldarrek erasoak jasan dituzte eta duela aste batzu auto-stop egiten ari ziren bi soldadu hil zituen palestindar gazte talde batek.

Egoera gori-gori dago, eta faktore berri batek are gehiago nahas dezake auzia; hain zuzen ere, Sobietar Batasunetik milaka juduen etorrera. Perestrokiaren ondorioz, SESB-en bizi diren 1.700.000 juduek kanpora emigratzeko erreztasun gehiago dauzkate, Israel-eruntz milaka abiatzen hasi direlarik. Egoera larritzen duen puntua zera da, etorkin berrientzat tokia lurralde okupatueta ari dela egiten Israelgo gobernuak, bertako palestindarren protestak bizituz.

Juduen diasporan episodio berria dakusagun artean, palestindarren diasporak konpontzeke segitzen du. Ia 6 milioi palestindarrendandik, bi miloi pasa bakarrik bizi dira Israelen mugetan. Besteetarik asko beste gizarte arabiar batzutan integratu dira, baina Siria edo Libanokoak miseriazko errefuxiatu kanpamenduetan bizi dira.

Libano: Kristauen arteko triskantza

Michel Aoun jenerala.

Otsailaren 17an dekretatu zuten tregua hautsi dute, martxoaren 1ean, Beirut ekialdeko milizia kristauak, lehenbiziko egun horretan bakarrik 50etik goiti hildako suertatuz. Michel Aoun jeneralaren soldaduak eta Samir Geagearen Libandar Indarrak burukatzen dira horretan. Aoun-ek Elias Harau presidentekristau maronitaren agintea ez du ezagutzen, bere burua dauka presidentetzat, Geagea berriz «orden konstituzionala» zaintzearen ari da, ordea bere buruzagitza oso kolokan dago.

Libano, horrekin eta horiekiko erabat aparte gertatzen ari den beste sektoretako egoera ikusita, geroz eta konponbide zailagoko «estatu» bilakatzen ari da, non, bertako indarrak alde bat (aipatutakoak eta irandarren aldeko Hezbollah, gehi Jumblatt druso eta Nabih Berri-ren milizia, eta abar), inguruko interesak oro biltzen bait dira, orain artekoei (Israel eta Siria, batipat), Irak, Golkoko gerra amaituta, elkartu bait zaie, eta indarrean, hain zuzen eta Siria ahuldu asmoz Aoun jeneralari sekulako armamentua eskuratzen ari bait zaio.

“**A**rafatek irudi moderatua landu du intifadaren urte hauetan”

Pasaiko udalak eskualdeko urak tratatzeko proiektua berrikusi dadin nahi du

UR ZIKINEN ITSASORATZEA GELDIERAZI PASAIAN

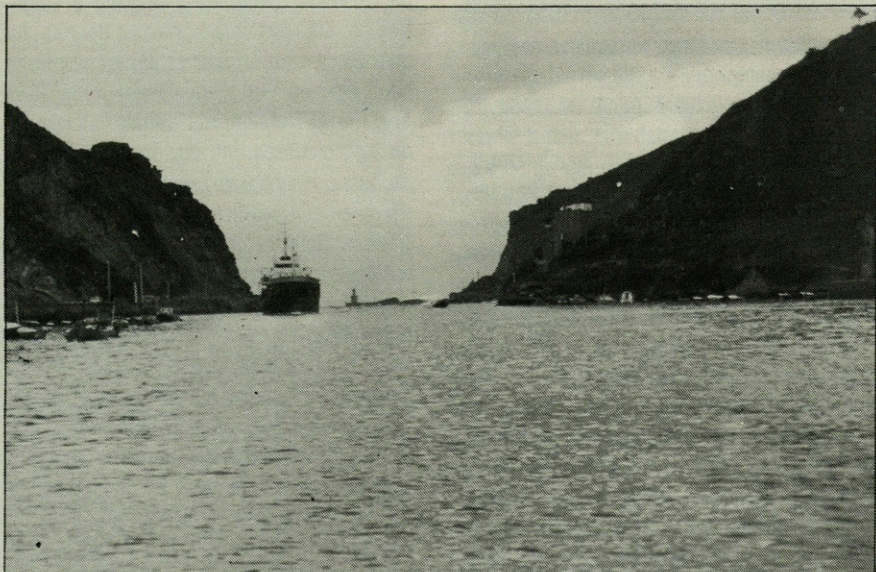
Pasaiko lan hauek Iparraldeko Konfederakunde Hidrografikoak burutzen ditu (Madrilgo MOPU delakoaren adar bat), Gipuzkoako Foru Aldundiarekin bat. Proiektuak Orereta, Oiartzun, Pasaia eta Donostiako zati haundi baten etxeetako urak (ur beltzak) batzeko sare bat eratuko du batetik; bestetik ur hauek nolabait garbitzeko aurre-tratamendu gune bat eraikiko da eta azkenik, hortik itsasoaraino kilometro bateko tunela egingo da, era honetan trataturiko urak bertan jaurtitzeko.

Gunea eraikitze lanak urtarrilean hasi ziren, baina hil berean gelditu zituen Pasaiko udalak, udalerrri honetan honelako eraikuntza bat burutzeko udalaren baimen berezia behar zelako eta honek ez zeukalako. Batetik, gunearen kokapena, Pasai San Pedro herritik nahiko hurbil, protestak sortu ditu, era berean eraikuntzak inguruan eragingo duen inpaktua ez baita neurtu. San Pedro-ko bizilagunek mozioa aurkeztu zuten Pasaiko udalean eta honek, bi abstentzio salbu, aho batez erabaki zuen lanen geldiketa.

Xabier Portugal, Pasaiko alkateak dioen bezala, «inguruko kloaka gara gu, eta horregatik gara lehen interesatuak badi garbia geldi dadin, eta alternatiba guztiak aztertu ondoren ikusten bada Pasaian kokatu behar dela ados egongo gara; ez dugu nahi besteentzat nahi guretzat nahi ez duguna».

Alkatearen ustez, Pasaia badiaren garbiketa behar beharrezko gauza izanik, behin horrelako proiektua egin dela, plangintza sakonagoa egiteko une aproposa litzateke. Ur grisak edo industrialak ere sekulako arazoa dira inguru kutsatu honetan eta, horregatik, «*entrepresiko ekintzak paraleloa izan beharko luke*», Xabier Portu-

Pasaiko portuaren inguruko eskualde osoko etxeetako urak itsasora jaurtitzeko proiektu baten obrak hasi ziren duela gutxi, baina Pasaiko udalak geldierazi egin ditu. Batetik bizilagunen protestak egon dira, baina horretaz gain, urak edozela aldendu beharrean tratamendu oso bat pasa ondoren jaurti daitezela eskatzen du Pasaiko udalak.

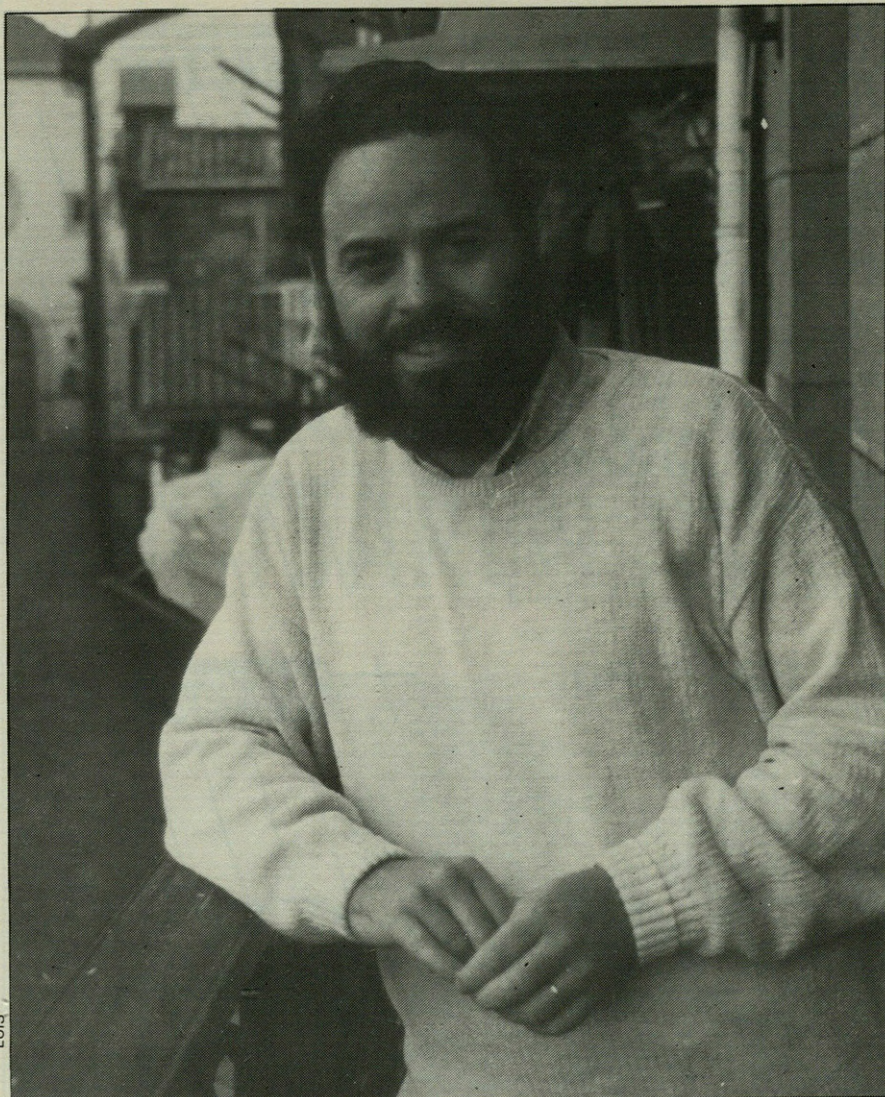
Pasaiko badia inguru oso kutsatua da. Etxeetako urez gain, industrialak ere eragin izugarria dute hor.

galen hitzetan. Gainera, Portugal-en eritiziz, Pasaia eta hurbileko eskualdearen urak tratatzeaz gain, plangintza zabalagoa izan beharko litzateke eta bere barnean Donostia bertako urak garbitzeko plana ere aurrera eraman beharko litzateke. Gaur egunean, Mompas aldean, bi hoditatik ur zikinak zuzenki Kantaurira jaurtitzen ditu Donostiak. Honen ondorioetariko bat zera da, Groseko hondartzan bainua debekatua egotea udan, uren kutsaduraren

maila arriskutsuagatik.

Konfederakundeak erantzun

Konfederakunde Hidrografikoaren aldetik, hala ere, Pasaiko proiektu hau hurrengo pausu horiek baino lehenago burutu behar dela halaberharrez esaten dute. Konfederakundeko arduradun den Jose An-

Xabier Portugal Pasaiaiko alkateak uren tratamendua sakonagoa izan beharko litzatekeela uste du.

tonio Urdangarinek dioenez, ur industriaren arazoa Pasaiaiko proiektua gidatuko duen erakundearen esku gelditu beharko da. Momentuz, Konfederakundeari lanak eta azterketak egitea dagokio baina Pasaiaiko aurre-tratamendu gunearen esplotazioa Añarbeko Uren Mankomunitatearen esku geldituko da.

Eskema honen arabera, Konfederakundeak urak batzeko, tratatzeko eta aldentzeko sarea antolatzen du eta sare horretara ur industrialak egokitzea Mankomunitatearen gauza da. Hala ere, Konfederakundea Pasai inguruko industriak aztertzen ari da ea zer motatako hondarrak edo zaborrak sortzen dituzten ikusteko. Ikerketa horren arabera, enpresa bakoitzak sortzen dituzten ur zikinak lantegian bertan tratatu behar litzukete sarera bota aurretik, aurre-tratamendu guneak ez bait ditu onartzen edozein motatako zikinkeriak.

Edozein zikinkeria ez onartzeaz gain, garbiketa prozesua ere ez da erabatekoa aurre-tratamendu gune horretan. Urak hiru prozesu jasango ditu, lehenean hondar pusketa haundiak galduko ditu urak, bigarrean areak eta hirugarrenean koipeak, eta hor geldituko da. Tratamendu osotu batek, era guztietako loiak kenduko litzuke gainera, garbiketa biologikoa delakoa eginez, urak desinfektatuz azkenean. Pasaiko alkateak eskatzen duena hauxe da hain zuzen ere, herrian urak tratatzeko gu-

Ezin da dena itsasoaren garbiketa gaitasunaren baitan utzi

ne hoi jartzen bada, prozesu osotua izan dezala. «Ezin dugu utzi dena itsasoak daukan garbiketa gaitasunaren baitan», dio Xabier Portugalek.

Konfederakundean, ordea, aurre-tratamenduarekin nahikoa izan daitekeela uste dute, Kantauri itsasoaren izaera bizia kontutan hartuta. Gainera, Pasaiaiko guneak inguruan eremu zabal bat izango du, tratamenduari gero prozesu berriak eransteko aukera emanaz. Jose Antonio Urdangarinen arabera, Bretaina Haundian eta Alemanian egiten ari diren ur tratamendu guneak Pasaiaikoaren antzekoak dira, lehenik aurre-tratamendua prozesua bakarrik sartuz plangintzetan. Aldi berean, dena dela, Lapurdi eta Bizkaiko kostaldean tratamendu osotua bultzatzen ari dira, eta honelako guneak dauzkate Donibane-Lohitzune, Miarritz, Galindo edo Lekeitio (orain erakitzen azken hau).

Gipuzkoari dagokionez, Konfederakundeak eraikita baita, Zarautzen egin izan da Pasaiaiko gunea bezalako beste bat, eta datorren hilean hasiko da martxan hain zuzen ere. Honen inguruan, duela bi urte izan zen Zarautzen polemika, bi puntu kritikatzeko zirelako proiektuan: ur industrialak ez egotea plangintzaren barne eta itsasora jaurtitzea urak tratamendua osotua jasan gabe.

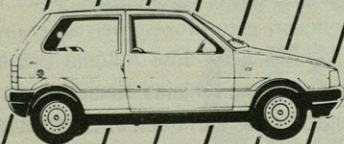
Ur-azpiko tunela

Pasaiaiko tratamendu-gunetik urak itsasora jaurtitzeko lur-azpiko tunela egingo da, itsasoan 60 metro sartuz berau, ur-azpiko 10 metrotako sakoneran ustuz urak itsasoan. Pasaiaiko portuaren sarreratik nahiko hurbil egongo da uren irteera hori, eta pasaitarrek ea beren badiara zikinke-riak bueltatuko ez ote diren beldur dira. Konfederakundeko arduradunek diotenez, tunel labur hau behin behineko konpoketa da, aurrerago itsasoan kilometro bat baino gehiago luzatuko den tubo batetatik jaurtiko bait dira urak. Urdangarinek dioenez, itsa korronteen azterketa sakon bat egiten ari dira, haren arabera erabaki beharko delako zein puntutaraino luzatu beharko den ur-azpiko tubo hori.

Azterketa berberak balio izango du Mompaseko hodian gaiari konponketa planteatzeko, ur hauek ere tratatu izan beharko dituzte ere aurrerago, eta Donostian bertan jaurti beharrean itsasbarrena aldentu beharko dira.

FIAT-eko AUKERA

FIAT

FIAT UNO

FIAT UNO

FIAT UNO 45 FIRE 3 P (4V).....	1.028.830
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 3 P.....	1.148.530
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 5 P.....	1.199.670
FIAT UNO 60 FIRE 3 P.....	1.213.700
FIAT UNO 60 FIRE 5 P.....	1.258.920
FIAT UNO 70 SX 3 P I.E.....	1.389.260
FIAT UNO 70 SX 5 P I.E.....	1.439.800
FIAT UNO TURBO I.E.....	1.677.870
FIAT UNO DIESEL 3 P.....	1.358.670
FIAT UNO DIESEL 5 P.....	1.449.110

FIAT

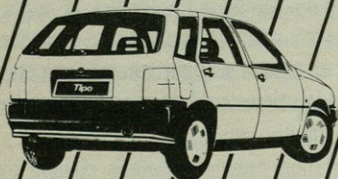

FIAT CROMA

FIAT CROMA

FIAT CROMA CHT 100 CV.....	2.374.150
FIAT CROMA 2.0 I.E.....	3.118.950
FIAT CROMA TURBO DIESEL 92 CV.....	2.738.570
FIAT CROMA TURBO DIESEL 118 CV.....	3.113.630

FIAT

FIAT TIPO

FIAT TIPO

FIAT TIPO 1.400.....	1.580.406
FIAT TIPO 1.400 DGT.....	1.707.288
FIAT TIPO 1.600 DGT.....	1.830.978
FIAT TIPO 1.900 TURBO DIESEL.....	2.218.008

FIAT

FIAT REGATA

FIAT REGATA

FIAT REGATA MARE.....	1.399.950
FIAT REGATA RIVIERA.....	1.567.530
FIAT REGATA DIESEL SUPER.....	1.661.960

MATRIKULATU ONDOKO
PREZIOAK

AUTO ADARRA BANATZAILE OFIZIALA

Txingurri pol. z/g. Tf.: 397241. HERRERA-Donostia. Gran Vía, 7. Tf.: 288983. GROS-Donostia.

Electricidad AYA. Zarautz. Tel.: 834618 / **IZARRA**. Ibarra-Tolosa. Tel.: 670070/ **GARAGE USURBIL**. Lasarte. Tel. 362463

SAN CRISTOBAL. Beasain. Tel.: 883908 / **NIETO ANAIK**. Beraun-Errenteria. Tel.: 525290

TALLERES ACHAGA. Hernani. Tel.: 557232 / **TALLERES JOSE-RA**. Pinar kalea. Irun. Tel.: 613217.

FIAT

PUNTA KO TEKNOLOGIA

Borrokan, kalean eta partiduetan ugariak izan arren

GOI-POLITIKAN EMAKUMEEEN PRESENTZIA HUTSAREN HURRENGOA

Emakumeak eta Politikak. Emakumeak goi-politiketan. Daudenak, dabilzanak gutxi dira. Oso. Euskal Herrian. Nolakoak diren, zergatik murgildu ziren, zein oztopo aurkitu duten jakin eta jaso nahi izan dugu. Horretarako zenbaitzuegana jo dugu. PSOE-tik U.P.N.-ra, Baionatik Bilbora, P.N.V-tik H.B.-ra; amankomunean daukatena hauxe: emakumeak direla eta hala edo nola boterean barneraturik dabilzala. Ez omen da eredurik, ezta tradizioz ere. Izatekotan izan genuen bat. Komunista bera.

Astiro baina, badoaz emakumeak sistema politikoan sartzen, halere honek ez du bermatzen bertako jokabide matxistak baztertuko direnik.

Goi mailako politikan ari diren emakumeen kopurua murrizta baino murriztagoa da. Hau baieztatzeko aldameneko koadroa begiztatzea baino ez dago. Egoera nabaria izanagatik zergatiak ez dira horren argiak, gainera gai honekiko jokatibideak alderdi desberdinetan ere ezberdinak dira. Batetik, EMK-n eta Iparraldeko Ortzadar taldean emakumeek ez daukate inolako arazorik edozein karguz jabetzeko delako karguak ez baitu batere eraginik suposatzen oraingo botere politiko publikoetan eta bestetik, gainerako alderdietakoek politika gizartearen isladatzat jartzen dute murrizkeria hau azaltzeko orduan.

Eskolatik etxera

Zergatiak aipatzerakoan lehena eta nagusia hezkuntza. Emakumeak hartzen duen hezkuntzak ez du batere laguntzen emakumearen bizi publikoarekiko garapena, are gehiago sistemak emakumea berriz

etxeratu nahi du langabeziaren mamuaren mehatxupearan. Hezkuntzaren laguntza eza hau markatuz EAKo Idoia Urbiztondok zera dio: «Hezkuntzak emakumea etxera bideratzen du. Goi mailako ikasketak egiten dituztenean gehienetan letretakoak dira berauek mundu profesionalerako sarbidea erabat mugatzen dutelarik, are gehiago politikan sartzea. Dena dela, gaur egun eskubideen parekatzeaz uste dut emakumearen etsairik handiena emakumea bera dela».

Hezkuntza honek emakumea bultzatzen du bigarren mailan egotera, ondorioz ardurak hartzeari beldur dio. Grenet-en zerrrendako Argitxu Nobliak honetaz: «Emakumeak ardurak aldarrikatzen ditu, baina gero ez da arduro erantzuteko gauza sentitzen. Erresponsabilitateak hartu egin behar dira eta autonomia norberarengan izan. Politikan sartzeko jarrera hori eduki behar da». Ardurak hartzeaz HB-ko Amaia Montoriok: «Horretan atzean geratzen gara, mozten gara. Hezkuntzak errepikatzen digu emakumeok rol sozial zehatz batzuk

bete behar ditugula». Emakumeen hezkuntzari gizonak dutena gaineratu behar dugu eta honela PSOE-ko Ana Ariz-ek: «Gizonen berezko joera instintiboak daude eta erabaki garrantzitsuak hartzeko orduan gizonetako edo bigarren mailan uzten gaituzte edo etzaie bururatzen ere gurekin kontsultatzea».

«**G**aur egun eskubideen parekatzean uste dut emakumearen etsairik handiena emakume bera dela»

— Idoia Urbiztondo (EA) —

Emakume gutxi dago goi mailako politikan, goi

IDOIA ZENARRUZABEITIA.

EAJ. Gazteizko Parlamenturako hautatua. Parlamentuko zenbait komisi juridikoen partaidea. Alderdian Ikasketa departamentuan egiten du lan. Deustuko unibertsitatean Zuzenbide ikasia, eta juridiko-politiko arloan aditua.

I.Z. — Partiduak gizartearen ispilua dira, eta nahiz eta gazteak parte hartze handiago izan, emakume helduagoak etxean gelditu dira betidanik, ez dute erresponsabilitateak hartu nahi. Hau gizartearen beste eremuetan ere gertatzen denaren ispilua da, enpresa pribatu zein publikoetan, sindikatuetan eta beste alderdietan ere horrelakorik gertatzen da. EAJ alderdian adibidez militante kopuruaren heren sendo bat emakumeak dira, baina ez dira ausartzen ardura postuak hartzea. Partiduaren barnean orain gauzak egiten ari dira egote hori gehitzeko, adibidez komisi nazional bat sortu da emakumearen presentzia bultzatzeko, nahiz eta EBB delakoan esaterako emakumerik egon ez.

ITZIAR AIZPURUA.

HB. Madrilgo parlamentuan birritan hautatua, 86an eta 89an. Gazteizko Parlamentuan ere hautatua izan zen 80an. Herri Batasunako Mahai Nazionalaren kidea aspaldidanik. Bere lanbidea Euskal Herriaren zerbitzuan egotea.

I.A. — Emakumeak mahi nazionalen oso gutxi izan arren beheko mailetan askoz presentzia zabalago daukate, Araban adibidez komite lokalean gizonak baino gehiago dira eta Nafarroan parean daude. Emakumea sartzen ari da, nahiz eta sistema honek lagundu ez. Alderantziz saiatzan da, langabezia dela eta, emakumea berriz etxera bidaltzea. Gaur egun belaunaldi berriek ez daukate hainbat arazo eta aurrerapena ikusi da azken urteotan. Gaurko egoera, orain dela hamar urtetakoarekin konparatuz askoz baiezkorra da, eta are gehiago orain dela 20 urte-

takoarekin konparatzen badugu. Emakumea etxean lotuta dago, edo lotu nahi dute, baina gero eta kontsientzi gehiago hartzen ari da, mutilen parean egoteko. Arazo larriena norberaren prestakuntzan dago, sistemak ez duela emakumearen hezkuntzaren garapena laguntzen.

INMAKULADA BONETA.

EA. Berrogeitasak. Ezkondua. Eusko Legebilzarreko parlamentaria. EAKo Exekutiba Nazionaleko partaidea. Bilbo Udaleko abokatua oposizioz.

I.B. — Politika gizartearen atal bat besterik ez da eta gizartearen eredu berdinak isladatzen ditu. Gizartea begiratzat maila goreneko eta ardura postuetan ez da ia emakumerik ageri eta politikan ere berdintsu gertatzen da. Hau gertatzen da batetik askoz gutxiago garelako politikan eta, bestetik, gizartearen jarrerak alderdietan isladatzean gizon emakumeek ez daukate ardura postuetan emakumeak ikusteko ohiturarik. Jarrerok aldatu eta lan zehatzetarako emakumeon prestakuntza hobetu ahala gauzak aldatuz joango dira. Nire alderdiari dagokionez ez dagoela inolako trabarik esan behar, eta frogatzeko ez dago zerbakiak begiratzeko baino. Tarteke mailetan emakumeok ugari gara eta alderdi barneko karguetan ere, baina oso gora jotzean ez da horrela gertatzen emakume gutxi baikara horren sakoniki dedikatzeke prest gaudenak.

ANA ARIZ.

PSOE. Partiduan 76an sarturik. Baskongadetako Ejekutibako partaidea izana 6 urtez, eta Bizkaikoan 1989a arte. Mediku Gurutzetan, hematologia sailean. Dibortziatua, familiaduna.

A.A. — «Alderdiak gizartearen islada baino ez dira, gizonak dute arazo publikoetan botera alegia. Astiro aldatuko dira gauzok. Emaku-

Emakumea goi politikan sartuko bada, gizartean aldaketa estrukturalak izatea ezinbestekoa da.

erakudeetan. Honetaz ezer egozterik zeure alderdiari?

meek partehartze haundiagoa gauzatzen dutenean. Ni ezkor samarra naiz. Halere partiduek bi gauzekin jokatzek jakin beharko dute, bat, emakumea bultzatze parte har dezan eta bi, eskuhartze zabalagoa emakumeen formazioan, batez ere hezkuntza mailan.

Partiduetan, ardura-karguetan dauden emakumeek egunez egun eta urratsez urrats gaitasuna erakutsi eta frogatu behar izaten dute gizonen pare izateko edo-ta hobeak zenbaitetan. Emakume batentzat oso zaila da politikarako bidea urratzea, oztopoz josia baitago eta emakumeek gizonen baino lan gehiago egin behar izaten dute. Bestalde erabaki garantzitsuak hartzeko orduan gizonen edo bigarren mailan uzten zaituzte, edo-ta ezta bururatu ere hor zaudenik. Partiduko gizonen emakumeak bigarren mailan uzten dituzte, eguneroko lanean alegia."

CLAIRE 'ARGITXU' NOBLIA.

Baionako Alkatearen zerrendetan aurkeztua iaz, zinegotzi. Zaharrena 8ren artean, ardurak hartzeko usaia. Medikua anestesista, 24 urterekin lanean hasia. SEASKA-ren sortzaile eta buru 6 urtez. Dibortziatua bi bider, 6 seme, 5ekin bizi da. 47 urte.

A.N. — "Taldea sartua nauzu, partidu batean ez, zerbait ekar nezakeela pentsatuz: Herriko Etxean Euskal kulturaren aldetik zerbait sar nezakeela talde horren bidez. Egia da emazte guti dela talde horretan. Ez nuke erranen taldearen errua soilik denik emazteena ere bai. Emaztea ez da deliberatzen lan horretan sartzen, ez dakit zendako zuzen, baina taldeak ez ditu baztertzen, ene iduriz. Taldeak, edo beste taldeetan gauza bera de, aukera guti du emazte guti presentatzen delakotz holako postuetan sartzeko. Eta presentatzen direnetan ez dira menturaz, onak horretarako. Behar dira kalitate edo gaitz batzu, behar da gaizto edo on izan eta denek ez dute ukaiten ahal."

MARIBEL BERIAIN.

U.P.N. Nafarroako Udalean partidu horretako zinegotzi. 42 urte. Bestalde irakaslea Universidad de Navarra delakoan, Opus-ek daukanean.

M.B. — "Hasiera batean prest omen zegoen geure galderei erantzuteko. Aste oso bat Maribel Beriainen atzetik ibili ondoren erantzunik jaso ez. Gure aldetik adierazi genion gertatutakoa nola, hala argitaratuko genukeela. Galderak ere idazkariak jaso zituen."

ROSA OLIVARES.

E.M.K.-ko Komite Nazionaleko bozeramailea.

R.O. — "EMK-n izan da, da eta izanen da emakumeen afera gogoeta, kritika eta eztabaida gaia, ikusiz zein punturaino dagoen matxismo burdona edo sutila EMKren barne, noraino zuzentzen edo alderantziz birproduzitzen dugun emakumearekiko diskriminazioa, noraino erakunde honetako emakumeok, emakume feminista legez ari garen geure buruak hezitzen."

Nire ustez, EMK-ren barnean dagoen arazo nagusia, ez da diskriminazioa, minorizazioa baizik. Bestalde EMK-ko gizon eta emakumeok, gizarte matxista honen seme alaba izanik, indarrean dauden rol edo konportamendu sozialetatik ez dugu erabat alde egin. Gizarte ez sexista baten ikuspuntutik begiratzuz gero, EMK ez da zehazki Hollywood. Baina gaur egungo euskal gizartearen egoera ikusita, maila honetan, EMK nahiko Hollywood da."

Bestalde faltsua litzateke pentsatzea, emakumea hemengo sistema politikotik erabat at dagoela. Emakumeek behin eta berriro hauteskunde aukeraketa egiten dute eta joera moral, politiko eta ideologiko ainitz adierazten ditu."

EMAKUME KOPURUAK EUSKAL HERRIAN

	PNV	PSOE	EA	EE	HB	UPN
ZINEGOTZI EMAKUMEAK	84	63	55	%12	80	1
ZINEGOTZI TOTALA	703	500	500		604	
ALKATESA	5	5	3	?	0	?
ALKATE TOTALA	86	50	?			
DIPUTAZIOAN EMAKUMEAK	0	0	0	0	—	—
BATZAR NAGUSIAK	2	4	4	?	—	—
LEGE BILTZARRA	2	2	3	1	1	—
NAFARROAKO PARLAMENTUA	0	2	0	0	1	1
GASTEIZKO JAURLARITZA	0	0	0	0	—	—
NAFARROAKO GOBERNUA	0	0	0	0	—	?
MADRILGO KONGRESUA	0	1	0	1	1	0
MADRILGO SENATUA	0	2	0	0	0	0
EUROPARLAMENTUA	0	2	0	0	0	0
PARTIDU EJEKUTIBA	0	8	2	6	3	1

Iparraldeari dagokionean abertzale zerrendei eman diegu lehentasuna. Jakin behar iparraldean "abertzale" zerrendak elkarrekin aurkeztu zirela kasik leku guztietan, salbuespenak salbu. Abertzaleen presentzia ez da oraindik oso zabala; hala ere %5 historikoa gantitzea lortu du. Horretaz gain PS frantsesa dago alde batetik eta eskuineko hainbat partidu frantses bestetik, hauendatuak ez dira jaso.

Iazko martxoan burutu ziren hauteskundeetara aurkezturiko alderdi abertzaleen datuak eskuratu ditugu. Esan talde edo alderdi denak zerrenda berean elkarrekin aurkeztu zirela. Hala nola E.M.A., E.B., E.A. iparraldekoa eta Ortzadar talde ekologista.

3.500 biztanle baino gutxiagoko herrietan, alderdi hauek 12 zerrenda aurkeztu zituzten; bertan 102 gizonetakoak ziren eta 30 emakumeetakoak. Zerrenda hauetarik inor ez zen hautatua suertatu. Bestalde, 3.500 biztanletik gorako herrietan 10 zerrenda aurkeztu zituzten. Hautagaien artean 112 emakume eta 310 gizon aurkeztu ziren. Hauetatik 11 izan ziren hautetsiak, bat bera ere ez zen emakumeetako.

Disponibilitate kontua

Goi mailako politikan emakumeak ez egotearen beste arrazoi bat EE-ko Koro Agote-k dioena litzateke: «Goi politika orohar gai abstraktoan inguruan aritzen da. Eta emakumeak hauekiko segurtasun eza eta desinteresa erakusten dute. Seguroago sentitzen dira egunerokoari lotuta, ondorioz, emakumeak dituzten ardurak sektorialak dira, gai zehatzei lotuagoak. Hone-

taz gain goi politikan ez dago tradizioz, ez daukagu eredurik, eta hau trabagarri gertatzen da».

Politikan aritzeak disponibilitatea eskatzen du. Eta sarritan disponibilitate handia. Itziar Aizpurua-ren kasuan, «Politikan aritzeak herriaren zerbitzura une oro egotea suposatzen dit honela nire nortasuna sakonduz eta garatuz. Gainera edozein aukera sakon hartzeak sakrifizioa suposatzen izan du beti». Sakrifizioak, sakrifizio Ana Ariz-ek,

«**G**oi politika orohar gai abstraktoen inguruan aritzen da, eta emakumeak hauekiko segurtasun eza eta desinteresa erakusten dute. Seguroago sentitzen dira egunerokoari lotuta, ondorioz emakumeak dituzten ardurak sektorialak dira»

—Koro Agote (EE)—

«Bai, bazterrean utzi nuen nire lana baina ez dut uste betirako izango denik. Familia, osteraz, ez dut baztertu».

Emakume hauen erantzunetan islada-tzen denez, emakumeak garrantzi handiagoa ematen diote familiari eta bizitzari pribatuari gizonetako baino, eta Koro Agote-ren esanetan: «Bizitza pribatuaren emakumeak ardura gehiago duenez politikan dedikazio eskusiboz ihardutea oso gogorra zaio. Ardura familiarra edukiz ezin dira konpatibilizatu, bestalde bizitza pribatuaren gehiago baloratzen du». Argitxu Nobliaren adibidea, lehentasunak markatzerakoan, lehenik familia, gero lana eta hirugarrenik politika. «Beti frustrazio bat senditzen dut, ez dudalakotz aski denborarik nik pentsatzen dudana guztia egiteko». EA-ko Inmakulada Boneta-k: «Politikak suposatzen didan kosturik handiena denborari dagokio. Ezin dut nire denboraren banaketa arrazional eta eraturik egin, zure politikal zereginak deitzen zaituenean erantzun egin behar diotzu.»

Hankaz gora

EAJ-ko Emakumearen komisio naziolarren buru den Juan Mari Juaristi-k: «Gure militantziaren herena emakumeetako bada horrek gure jardun politikoa proposa dela edo beraientzat egokia dela esan nahiko du. Baina gero ordezkartzen porrot egiten

Hezkuntzak emakumea kaleratzea eta bere bizitza publikoa garatzea eragozten du.

du».

Bestelako eritziak ere izan ditugu. Sistema politikoak, gizarteak bezala, aldaketa estrukturala eskatzen du emakumea istantzia politikoetan sartuko bada. HB-ko Amaia Montorio-k: «Gizarteak gizon eta emakumeen parekatzea onartzen du azalean, baina ez du jartzen inolako mekanismorik hori gauzatzeko. Egoera hau aldatzeko gizarte honen egitura guztiak hankaz gora jarri beharko genituzke. Eta gizonek ez dute hori onartuko botere murrizketa bat izango luketelako».

Aldaketa estruktural honek bi oinarri izango lituzke: hezkuntza aldaketa eta askatasun ekonomia. EMK-ko Rosa Olivares-ek: «Politikan iharduteko emakumeak eragozpen gehigarri bat dauka ekonomia arloan, askatasuna ekonomikoan, alegia.

«**E**goera hau aldatzeko gizarte honen egitura guztiak hankaz gora jarri beharko genituzke. Eta gizonek ez dute hori onartuko botere murrizketa bat izago luketeelako»

—Amaia Montorio (HB)—

Euskadin emakumeen %33-36a baino ez da soldataduna».

Onartu beharrekoa da Euskadin emakumeak ez daudela erabat aldentuta politika mundutik eta poliki poliki presentzia nabariago daukala arlo horretan, baina partaidetza honek ez du erabat garantizatzen gizonek zein emakumeek berek duten jokabide matxista guztiak baztertuko direnik. Honela ba, bultzatu behar lirateke gizartearen aldaketa estrukturala hezkuntzaren bidetik eta emakumearen baitako autoestima.

SABINA MADARIAGA
ITSASO FERNANDEZ
ERMIÑE M. BELAUSTIGOITIA
LOREA AGIRRE

Dimilin intsektikaria hegazkinez jaurtikiz egiten zaio aurre

PINU-MOZORROA BASAJABEEN DIRUZORROA HUSTEN

Bertako intsekttoa izaki, prozesionaria edo 'pinu-mozorroa' betidanik izan da geure artean; baina pinudien landaketa masiboa dela medio, eta hauek hartu duten garrantzia ekonomikoagatik, pinu-mozorroaren izurritea arazo larri eta kezkarria bilakatu da basojabeentzat. Une honetan, jasan dugun lehortearen eraginez izugarri garatu da plaga, are gehiago urtetan prozesua kontrolatu gabe egon delako.

Arbolaren puntan nabarmentzen da gaitza.

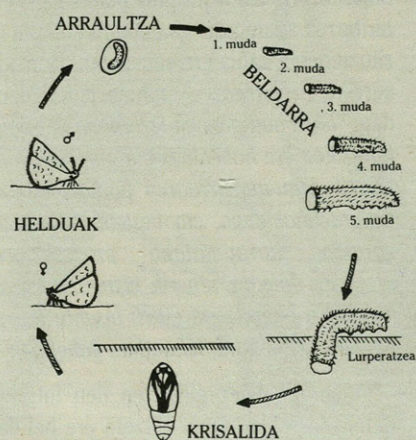
Kondizio normaletan, negu euritsuak ditugula alegia, pinu-mozorroaren poblazioak neurri bat hartzen du, baina intsektu hauetarik asko eta asko hil egiten dira, poblazioa naturalki erregulatuz, eta izurrite arriskuak aldentuz; kopuruan bait dago koska. Baina aurtengo udazken eta neguan ezagutu dugun beroak eta lehortear intsektuen kopurua igonerazi du, eta ia Euskal Herri osoan tratamendurik egin ez denez, ez dago kondiziorik soberan daudenak hiltzeko. Foru Aldundiek dituzte kompetentzia guztiak alor honetan, eta Bizkaiko Basagintza Elkarteko gerentea dugun Pedro Albizuk ezinbesteko ikusten du lan honi hel diezaioten, "are gehiago Enkarterrietako esperientzia ezagututa". Bizkaiko eskualde hori dugu baso publiko kopuru haundiena duena, eta 81-82 urteetan Diputazioaren eskutik Pinu-mozorroaren jarraipena egin zen, poblazioa kontrolatuz; jada ez dago izurriterik.

Dimilina hegazkinez

Borroka bide ezberdinak daude izurrite honi aurre egiteko, baina gaur egun hegazkinez eginiko lainoztapena da erabiliena. Izurritea dagoen gunean eta hegazkinez, baso gainetik 5-10 metrotara 'Dimilin' (diflubenzurola) intsektikaria jaurtikitzen da, gaseleotan disolbatua. Pedro Albizuk azal-

Eguraldi epelarekin oso modu errazeen ugaltzen da pinu-mozorroa.

Iruditzen duzue pinu-mozorroak egiten duen zikloa.

du digun legez, laino artifizial hau osatzen duten hautsak pinuen orrietan itsasten dira; uztaila eta abuztua bitartean egin behar da lainoztapena, ondoren hasten bait dira larba txikiak pinu-orriak jaten. Produktu kimiko honek, dimilinak alegia, larbari muda egitea eragozten dio, eta hil egiten da. Nahiko selektiboa iruditzen zaio borroka-bide hau Basagintza Elkarteko gerenteari, eta produktu kimiko hau gizaki, arrain zein animalientzat kaltegarri bezala sailkatua dagoela gaineratzen du. "Horrela agertzen da behintzat Madrilgo Instituto de Investigaciones Agrarias delakoak txori zein hegaztiekin eginiko ikerketetan. Pinu-mozorroak jandako animalien barruak

zabaldu eta ez dute Dimilinaren eraginik topatu".

Euskal Herriko Nekazari Elkarteko kide den Helen Groome geografo inglesa ez da ordea Pedro Albizuren eritzi berdinekoa. Beste zientzilaria batzuren ikerketak aipatuz, dimilinak pinu-mozorroaren etsai naturalak ere kaltetzen dituela diosku, "eta airez zabaltzen denez, pinuengan eragina izateaz gain inguruko ekosisteman ere kausitzen du ondorioz, osasun arazoak sor ditzazkelarik animali eta nekazariengan". Gaitz honi aurre egiteko borroka integrala planteatu beharra aldarrikatzen du, dimilina erabat baztertu gabe baina borroka kimiko hutsa salatuz. Pinu-mozorroari mekanikoki aurre egitea, eskopetaz tiro egitea ere ontzat jotzen du, "sustantzia ki-

mikoen erabilera murrizteko bederen". Honetan baino indar haundiagoa jartzen du ordea landaketak dibertsifikatu egin behar direla esatean, "ze inork ez du ukatuko monokultiboek izurriteen sorrera erretzen dutela. Modua bilatu behar da baserriarrentzat basoak suposatzen duen errentaren osagarritasuna mantentzeko, baina dibertsifikazioa bilatuz". Arbola moetak nahastuz gero zailago ikusten du izurriteak hedatzea, erasotzekotan espezie bakarrari eragindo diola gaineratuz. Pedro Albizu ere konifera eta arbol mota ezberdinekin saiitzen ari diren frogetaz mintzo zaigu, baina produkzio arrazoiak dira Basagintza Elkartekoak honetara bultza dituztenak. "Kaleko batentzat ikusten duen pinu guttia insignis motakoa da, baina espezie asko daude landatuta geure lurretan; eta asko produktiorako gune desegokitan. Beste espezie batzu landatuz, beste funtzio batzu betetzea espero dugu".

« Izurritea kontrolatzea nahiko erreza da, baina administrazioaren esku dago »

Patxi Albizu

Kaiola-tranpak

Aipatu dugun borroka kimikoa, dimilinarekin burutzen dena, pinu-mozorroaren izurritea ematen denean erabiltzen da; baina neurri hau hartu aurretik beste bide batzu jorra daitezke. Hauetarik interesgarriena, pinu-mozorro emeen feromona sexualaz kaiola batzu ipintzean datza. 1981ean lortu zen feromona sexual honen sintesia labo-

Inder handiz jo ditu aurten prozesionariak gure inguruetako pinuak.

rategian, eta kopulazio garaian kaiolatxo hauek pinu-mozorro arrak erakartzen dituzte, feromonaren usainera. Butroiaren moduko kaiolatxo hauek, non prozesionaria beldarrak sar daitezkeen baina ez bertatik irten, izurritearen kontrola errazten dute, poblazioaren kopurua errez kontrolatzen da eta, harrapaketa-aren arabera. Honela, arriskua ematen denean (izurritea hedatu aurretik, sortze-aren dagoela) dimilin kantitate txiki-az eta lokalizatutako gunee-
tan soilik eraginez, pinu-mozorroaren aurka ederki borroka daiteke. Pedro Albizuk aditzera eman digunez, "une honetan derri-
gorrezkoa da tratamendua egitea, pinu-
diek iraun behar badute behintzat. Zazpi

urte daramagu baso publikoetan eginiko tratamendua baso pribatu-
etan ere egin de-
zatela eskatuz... Nik ez dakit zergatik, eko-
logisten beldurragaitik edo, baina ez dute
egin".

Pinu-mozorroaren izurritea hor dagoela, eta aurre egin behar zaiola garbi izaki, borroka hau planteatzeko modutan sortzen dira liskarrak. Ekologisten aldetik dimilina-
ren erabilpena (gasoleotan nahastuta egi-
ten dena) gogor kritikatzeko da, eta EHNE-
ko Helen Groomek ere ahalik eta gutxien
erabiltzeko bideak aldarrikatzen ditu. Pi-
nu-mozorro kabiak tiroz botatzea ere ego-
kitzat jotzen du, "modu ezberdinetara jo-
katu behar da gaitz honen aurka, produk-
tu kimikoen erabilpena murrizteko". Pedro
Albizuk aldiz ez du batere gogoko borroka
mekaniko hau, "ze intsektu batzu hiltzen
dira, bai, baina pinuari zauria egiten zaio
eta hortik beste gaitzak har ditzazke".

Borrokarako beste bideak

Pinudien gaitz honetaz ari garela, ezin
ahantz dezakegu bertakoa dugun bel-
dar-tximeleta honen izurritea pinudien lan-

daketa masiboaren ondorio zuzena dela;
honela sortu diren interes ekonomikoek
ematen diote behintzat egun duen garran-
tzia. Landaketen dibertsifikazioak neurri
batean konpon lezake arazo hau, izurritea-
ren hedakuntzak maila baxuagoa hartuko
bait luke arbol moeta ezberdinen artean,
baina Euskal Herriko Basogintza Elkarteko
Pedro Albizuk ez dio bide honi hainbeste-
ko garrantziarik ematen. "Ez litzateke ona
izango jendeak pagadi, harizti eta abarre-
tan gaitzik ez dagoela pentsatzea. Pi-
nu-mozorroarena askoz ezagunagoa da,
eragiten dituen kalte ekonomikoengaitik
batez ere; baina pago, haritz, gaztainondo
eta abarrak gaisorik daude. Ez da pinu-
dien kasuan adina ikertu, baina gaztainon-
doen kasuan, geuk ez landatzeko gomen-
datu ohi dugu, sustraitik ateratzen zaien
gaitz larria bait dute".

Orain urte batzu eta Euskal Herriko Ba-
sogintza Elkartetik, hegazti intsektujaleak
ugaltzeko inizatiba ere izan zen, pinu-mo-
zorroari aurre egiteko. Zurezko kutxa-
txoak ezarri ziren insignis pinudietan, eta
hiritarrek apaingarri gisa etxera eraman ez
zituztenetan kabia ere egin zuten. Honekin
aurrera ez jarraitzea erabaki zuten dena
den, "ikusi bait genuen feromonazko kaiola-
k askoz ere hobeak zirela guretzat; alde
batetik pinu-mozorroaren poblazioa kon-
trolatu ahal dugu, eta bestetik kopulazio
garaian harrapatutako prozesionaria
arrek ez dutenez umerik egingo... Astean
kaiolatxo bakoitzean 60-70 insektu harra-
patzera heldu gara, fekundatu gabekoak".

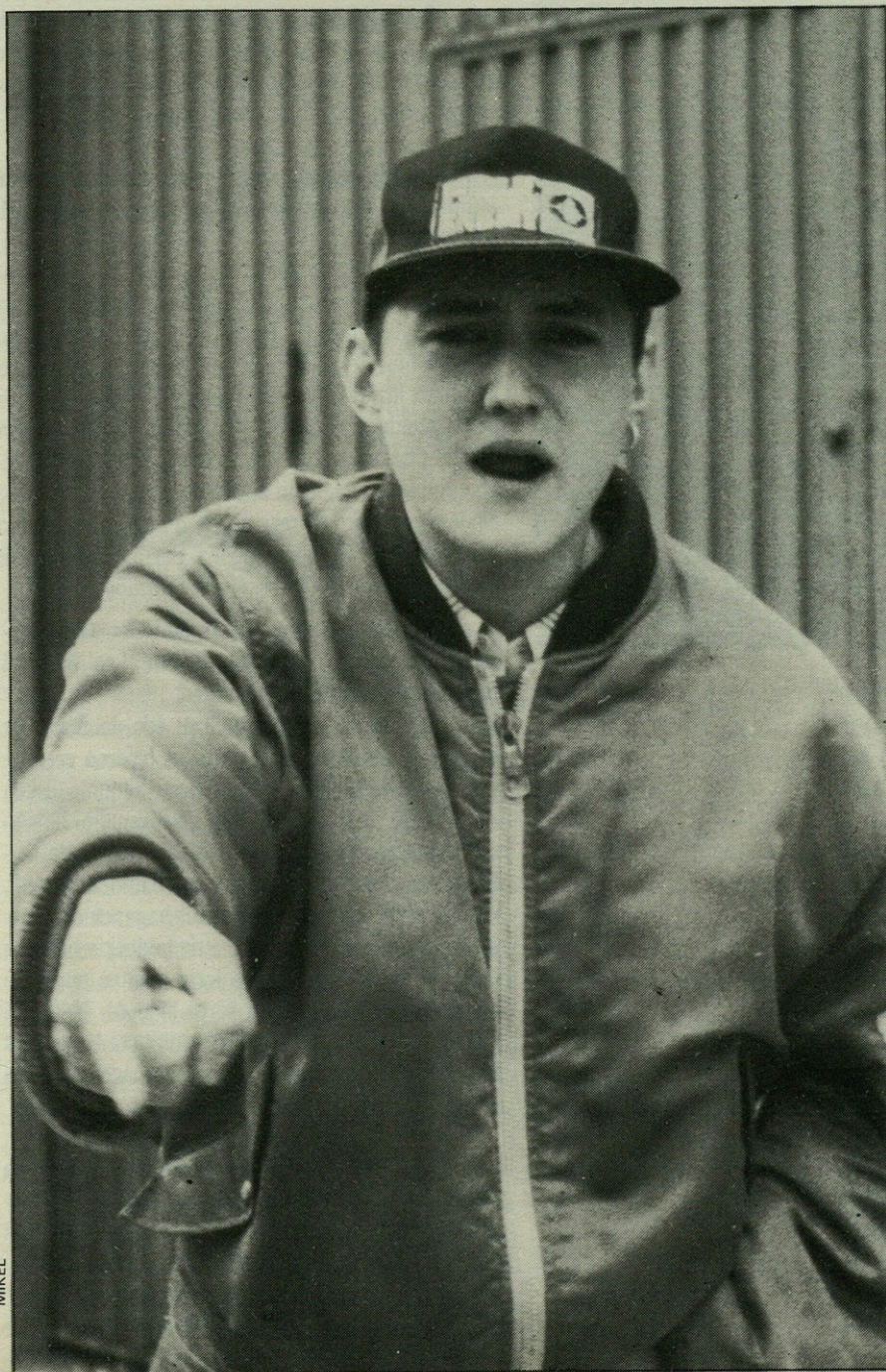
Pinuaren orriez elikatzen den intsektu
defoliadore hau pinua hiltzera ere hel dai-
teke, baina oso kasu arrarotan. Norma-
lean, pinua orriz zuritzean, hazkundera era-
gozten dio, eta izurriteak jotako pinudiak
bizpahiru urtetako hazkundera galtzen du;
egur kopurua ez da gehitzen beraz eta
gaur egun baserritar eta basajabeak larri-
tzeko muduko kalteak sortzen ditu. Pedro
Albizuk pinu-mozorroaren izurritea kon-
trolatzea nahiko erreza dela dio, "baina
administrazioaren esku dago, Diputazioek
bait dituzte konpetentzia guztiak maila ho-
netan. Gainera, administrazioak eraginda-
ko tratamendua erizpide serio eta selekti-
boekin egingo litzateke, ez norberak bere
baso sailari begira, eta erabilitako produk-
tu kopurua ere kontrolatu ahal izango li-
tzateke".

«Sustantzia kimikoen
erabilera murrizteko bideak
jorratu behar ditugu»

Helen Groome

FERMIN MUGURUZA

«Ez dugu Kortaturen revival bilakatu nahi»

MIKEL

Urte batzu diskogintzatik kanpo bizi ondoren, Fermin Muguruza kortatu ohia musikaren lehen planora itzuliko da «Negu Gorriak» taldearen jaiotzarekin. Horrekin batera, azken belaunaldiko euskal musika talde eta kantariek Mikel Laboari eskainiko dioten disko-omenaldian hartuko du parte. Aukera aprobetxatuz, rocka, argitaletxeak, irratigintza eta Nicaraguako hauteskundeen emaitzak ekartzen ditugu orriotara elkar hizketak gehiegi maite ez dituen musikagile honen eskutik.

MIKEL

Irungo kale galdu batean, mota guztietako musika kasetteaz inguratutik eta sandinisten hondamenaren biharamunarekin, Fermin Muguruzak irrifarrea besterik ez daki agertzen bisita desagokiaren aurrean. Disko eta talde berriak, ohizko paolen errepikapena eta kazetarietako mesfidantza nahaspilatzen dira behala kafe usaina eta etengabeko algaren artean, solasaldi eroa osatzen duten algaren itzalean.

Lehengo astean «Negu Gorriak» izeneko taldearen jaiotza iragarri zenuen astekari honetan bertan. Musikaren lehen planora berriro?

Taldea osatzeko asmoa iragan udan sortu zen. Inigo ene anaia, Kaki eta hirurok zerbait prestatzea pentsatu genuen, baina urtebetez utzi, urte sabatikoa alajainkoa, eta lan egiten aritu ginen geroxeago. Kontu bat argitu nahi dut oster, inork ez diezagula zuzenean kantatzeko deitu, pikutara bidaliko baitugu, eta ez dugu Kortaturen revival bilakatu nahi; taldea ez da Kortatu, partaide batzu bertakoak izan arren, eta ez da halaber bere musika. Historia arras desberdina da.

—«“Negu Gorriak” ez da Kortatu izango»—

Beste projektu baten barruan, azken belaunaldiko kantari eta zenbait taldek Mikel Laboari eskainiko diozuen omenaldi-diskoa aurkitzen da.

Aldizkariaren zutabe famatu horretan adierazien bezalaxe, Xabier Montoia etorri zitzaidan behin diskoa grabatzeko proposamenarekin; asmoa ona zenez, zerbait lantzeko prest nengoela aitortu nion, bide batez burutu entseiu eta kantak aprobeztatuko genituelako. Gauzak honela, norbaitek ea anaiarekin kitarra hartuta nora nindoan galdetzen bazidan, banuen aitzaki sinesgarria, Mikel Laboaren diskoan parte hartzearena alegia. Hala ere, bere omenezko produktu batean egotea eta batez ere konfidantza osoa neuregain ezartzea, kristoren poza eman zidan, berak ez bait zekien deus ene talde berriaz. Omenaldiaren inguruan gainera, talde gazteak bilduko gara, M-ak, Delirium Tremens, BAP..., asko eta asko estudioan grabatu gabeak oraindik, eta horregatik oso produktu freskoa egin daiteke.

Diskoa Mikel Laboari propio eskaintzeak zer suposatzen du, belaunaldi gaztearen maixu bihurtu dela?

Beste taldeengan izan duen eragina ezin dezaket neurtu, baina enetzat garrantzitsua gertatu da, ez akaso maixu bezala. Hirugarren diskoan M-ak-en bertsioa burutu genuenean bere ahotsa sartzea ondo geratuko litzatekeela esan genion eta bera ere oso pozik azaldu zen. Lagun egin ginen. Disko honetan prestatu dugun kanta, “Gauerako aterbea”, estraineko edo bigarren lanean plazaratu zuen jadanik; gure aipaerak antzeko sarrera gordetzen du, gero zeharo aldatzeko. Hitzak, jakina denez, Bertolt Brecht-enak dira, baina geuk berari eskaintzen dizkiogu.

Lehen aipatu duzunez, omenaldiko talde gehienak profanoak dira estudio lanetan. Zaila al da gaur egun diskoa grabatzea?

Gero eta talde gehiago gabilta, edo dabilta, hor jira biraka, eta iaiz gehiegi sortu ez baziren ere, gutxinaka agertuko dira. Gainera, beste bilduma diskoa bultzatzeko asmoa dute. Gu geu estudio batean aurrenekoz sartu ginen momentuan ere, jende berdintsua zebilen, Mikel Laboa edo Benito Lertxundi, adibidez, eta apenas geuk zerbait bagenekien. Haatik, Jotakie, Kontuz Hi eta Cicatriz taldeekin bilduma kaleratu bezain pronto fama lortu genuen eta beste hainbeste koadrila antzera sortu bide da. Lokalean kantak norberaren erara tajutzen dira eta horregatik estudioetara hurbiltzerakoan segidan igertzen dira akatsak.

Nolanahi ere, argitaletxe gehientsuenen joera nahiko koldarra gertatu da azkenaldian.

Egia esanda, ez dira asko ausartzen. Niretzat egun argitaletxe bakarra dago, Oihuka. Zarata ere hor dago, baina M-ak-en diskoez aparte ez du ezer kalera-tzen, beste talde bat promozionatzea lan handia izango dela pentsatuko duelako. Hoziez gain, Suicidas

pikutara joan da, Elkar-ek gauza gutxi burutu du rockaren alde (O.K. Korral eta Zarama), eta hor benetan jotake ari dena Oihuka da, disko berriak lantzen saiatu delarik. Talde gazteak bultzatu egin behar dira, eta euskaldunak badira, bada, askozaz gehiago.

Komertzialtasunaren ohizko arazoa?

Bai, dudarik gabe. Diru prolema ere hor dago, jendeak geroz eta gehiago eskatzen duelako, nahiz talde hauek gutxirekin konformatu normalean. Suicidas edo antzeko etxe batek ordea, ez du pentsatuko norbaitekin aberasterik, baina ez da beste talde batekin ausartzen, diru asko galdu dutelako azken finean. Oihukari alabaina, eska diezaiokegu izen berriekin saiatzea, dirua eskaintzen dioten taldeak baitauzka momentu honetan; eta aurrerantzean egingo duela uste dut. Elkar-ek diru asko dauka, baina oso gauza gutxi egin du; trikitixa eta folk musika trebatzea nahiago izan dute. Ez dakit zergatik, akaso esperientzia txarren bat izango zutelako edo, baina ez dira hemengo taldeekin ausartu. Iaz plazaratu euskal rock talde gazte ugari zintzilik agertzen da.

Kalitaterik ba al dute talde hauek?

Hasiera batean, jakina, zail xamarra gertatzen da kalitateko taldeak osatzea, baina gogo handiko hornada sortu berri da, gogoz betea, eta gogoa izanez gero ondo zaude. Neuk propio nahiago dut honelako taldea entzutea, maila altua eta freskotasunik gabekoa baino.

Garai hartako boom-a bukatu da ordea?

Toki guztietan hori gertatu da eta hemen ere antzeko fenomenua garatu da. Bapatean boom bat lehertzen da, baina era intentsu batez bizi zarenean, belaunaldi berriari utzi behar diozu lekukoa. Hau guzti hau, olatuak balira bezala ikusten dut, egoera gailurrera iristen da behin eta momentu batean halamoduz baretu. Beti ere pixkabat aurrerago oster, leninismoa bezalaxe. Boom horiekin sekulako azpiegitura erdietsi dugu, gaur egun taldeak diskoa grabatzera abiatzen badira, baldintza onetan prestatzeko aukera baitute. Garai hartan argitaletxeak larru gorrian aurkitzen ziren, eta orain aldiz, jakin badakite zer egin behar duten. Horrez aparte, mugimendu edo zerbait hura osatu genuen taldeok beste helburu bat lortu dugu, hots, herriko jai kasik guztietan, udalletxeek rock kontzertua antolatu nahi izatea; hori, lehen, pentsaezina zen, are okerrago, debekatuta zegoen. Euskal gizartean, rocka onartuta dago gaur egun, gero eta sartuago.

Azkenaldian irratigintzan aritu zara musika saioa zuzendu eta aurkeztuz Egin Irratian. Nola zaintzen dute komunikabideek, eta irratiak bereziki, euskal musika?

Penagarria da. Edozer irradi kate jarrita ere, antzematen duzu kanta ez dutela kalitate, gusto edo afit

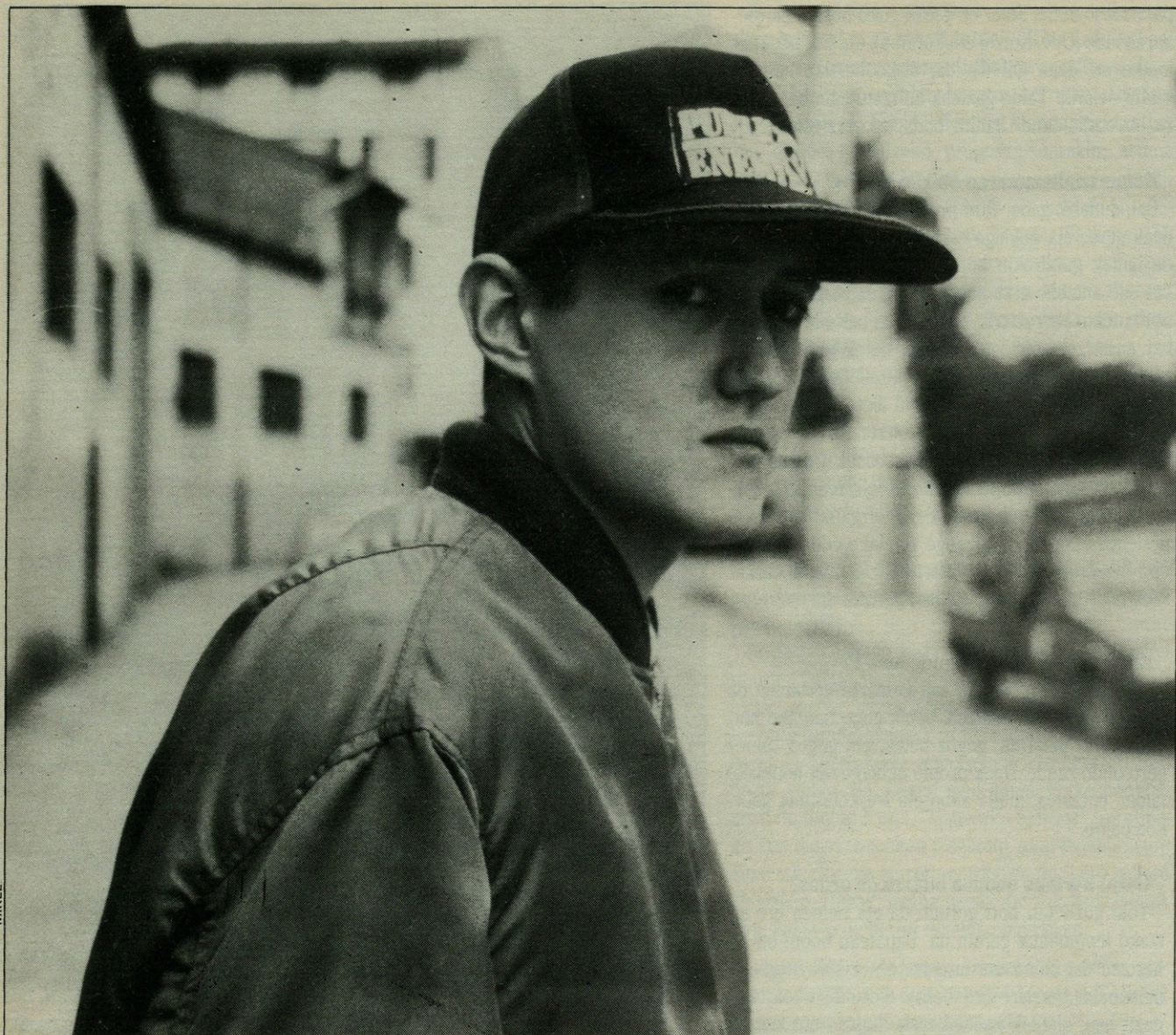

MIKEL

— «Euskadi—
Europako alternatiba
dela aitortzen
—dute» —

ziaz aukeratzen, kuña jartzeagatik baizik. Hori, noski, penagarria da. Irrati horietan entzundako musika disketxeak ordaindu du, eta TVEko Rockopop edo 40 Principales bezalako saioak argitaletxeen esku daude. Diskoa hainbat aldiz jarri behar dute egunean zehar. Hor, gainera, mafia izugarria dago, hau da, talde batek disketxe batekin grabatzen badu, azken honek autore eskubideak eskatzen dizkio diru horrekin promozioa pagatzeko. Mafia beltza dago, oso iluna.

Bertako irratia bestalde, Euskadi Irratia edo, esate batera, ez dira hemengo musika bultzatzen ausartzen. Komunikabide honen poderioz, kritika egin eta kanta jartzen duzu, baina beti ere, zeure hitzei alternatiba eskainiz. Neu oso gustora nago irrátian, baina batzutan halako barkamen publikoa eskatu beharko dudala pentsatzen dut ene euskara kaxkarrarekin entzuleen belarria jipoitzeagatik. Orain bai, irratiari punch-a falta zaio la iruditzen zait. Izanez ere, Euskal Herrian ez baita oraindik rockari buruzko euskal saio arrakastatsurik egin. Irratsaioan, musika gogorra, rap, punk, hardcore, heavy metal, eta gero apartet maketak, taldeak, aurreratzen ahalegintzen naiz.

MIKEL

Hizkuntzaren erabilera beste arazo gatazkatsu bilakatu da.

Delirium Tremens-en diskoa, esate batera, ez dute oraindik Madril en ezagutzen eta banatzaileek gainera ez dute zabaldu nahi, ezta hartu ere, gero almazinetan pilatuta geratzen dela esanez aitzaki gisa. Gaztelaraz aukera gehiago dago, baina gaizki iruditzen zait talde euskaldunak erdaraz kantatzea. Hori egitea betikoei arrazoi ematea baino ez da. Eta Frantziara joaten bagara frantsesez kantatu behar al dugu? Eta Italian, italieraz? Zabaltzeko asmotan honelakorik pentsatzea ere txorakeria besterik ez da; Estatu espainolean talde askok merkatuan gehiago saltzeko ingelesez kantatu behar dela dio, baina lelokeria iruditzen zait. Egin dezatela nahi dutena, baina gaizki ikusten dut. Geu gutxinaka hasi ginen kantak euskaraz sartzen eta oraindik ere deitzen digute Estatutik dirua eskainiz, diru asko gainera, ja, ja, ja... Eta beste eskaintza batzuk...

Harrera ona al dauka euskal musikak Europa

— «Argitaletxeak—
ez dira gehiegi
— ausartzen » —

aldean?

Gure esperientziaren arabera, oso ona izan da; geu akaso, talde borroka ginen eta horrek sekulako elkartasuna adierazten du. Europa partean hainbat gaztetxe antzeko batzutan kantatu izan genuen, harrera ona edukiz normalean. Punk eta hardcore talde batzu geratzen dira, baina besterik ez dago, oso gauza gutxi; haiek, Euskadi Europako alternatiba dela aitortzen dute, hemen dagoen mugimenduarengatik, jendea elkartuta dagoelako bertan.

Nicaragua Sandinista...

Hori gogorra da. Lau urtez Nicaragua Sandinista kantatzen, eta bapatean esaten dizute Nicaragua ez dela sandinista. Penagarria izan da, baina orain baino gehiago izan behar dugu marxista-leninista... Eta iraultza iraunkorra.

A.GOSTIN
M.ARRIETA

TXT

Komikia
185

ARGIA

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

ZINTZARRI TTIKIA	↓	AMERIKAKO ESKUALDEA	↓	(INDETER.) IKASI	↓	ARGIA GABEAK	↓	TRATULARIA ARABARRA	↓	GARAI BEREKOA	↓
LASTERKARIA		ITALIAKO TELEBISTA		ISLANDIA		URTEAK				IODOA	
→		↓		↓		↓		↓		↓	
BIZK. KUTSADURA	→									ROENTGEN	→
EGUZKIA										EDARI MOTA	
→				IZENPETUA KAPTULUA	→					↓	
BOKALA	→	MASURIOA	→	↓	NABARMEN	→					
DONOSTIAKO AUZOA		EZ EME			KANPO						
→		↓		↓		(ATZIK.) BAKOITZ				POTASIOA	→
						BI				ROENTGEN	
KOMUNIKABIDE MOTA	→					↓		ATZIZKIA	→	↓	
ALUMINIOA								AZIDO MOTA			
→		49	→		LEHOR	→	↓			500	→
		MUSIKA NOTA			MUSIKA NOTA					ATZIZKIA	
GIZON IZENA	→	↓			↓	IPAR. NAITEKE	→			↓	
SAIOA						KONTSONANTEA					
→						↓		GIPUZKOAKO HERRIA	→		

LETRA KENKETA

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da batuketa honetako letra bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko kuadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian, ipin ezazu zure ustez hauetako bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipin iezaziozu. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

Laguntza berezia: N letra H baino handiago, eta H hizkia G baino handiago.

ZUK
+ HIK
GUK

ZUEK

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	I				E				

EZETZ ASMA

1.- NON IRABAZI DUEN AURTEN MARIA LUISA IRI-ZARREK EUSKADIKO KROS TXAPELKETA

- a) Bilbon
- b) Andoainen
- c) Donezteben
- d) Hendaian

2.- ZENBAT EGUN PASATU DITUEN BAHITUTA ADOLFO VILLOSLADAK

- a) 65
- b) 82
- c) 84
- d) Urte t'erdi

3.- ZEIN TALDEK GRABATU ZUEN «AMETS PREFABRIKATUAK» DISKOA

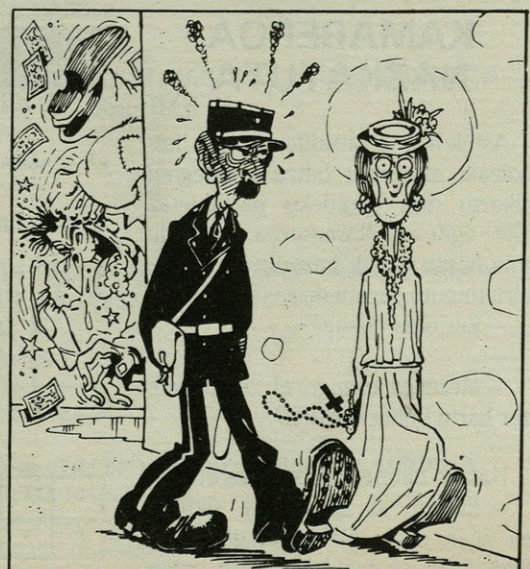
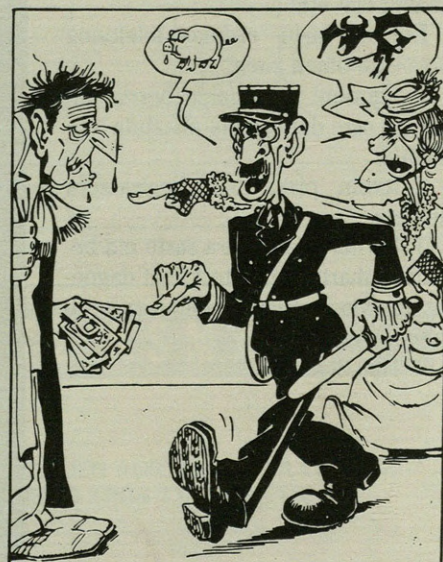
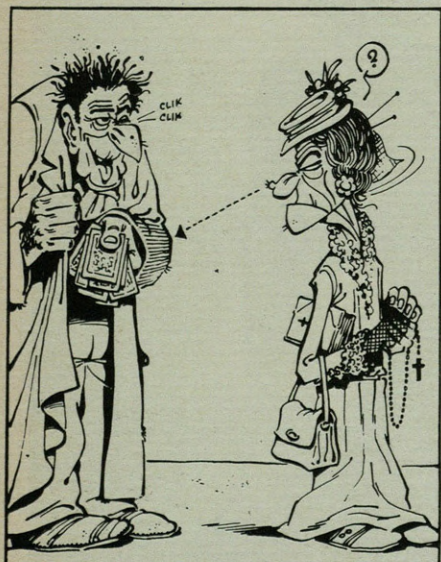
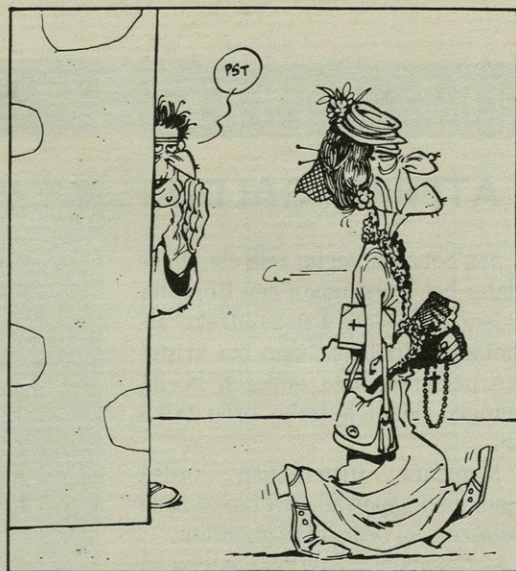
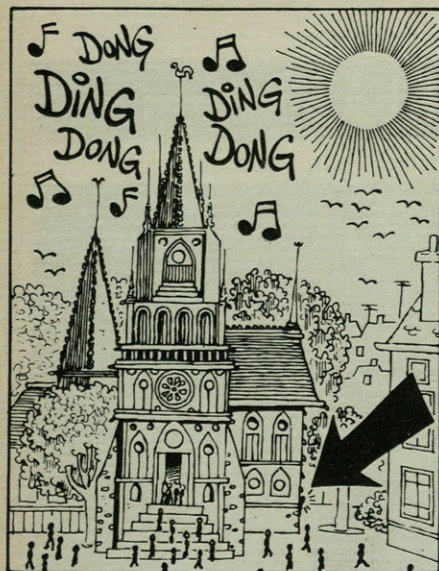
- a) M-ak
- b) Zaramak
- c) Hertzainak
- d) Kortatuk

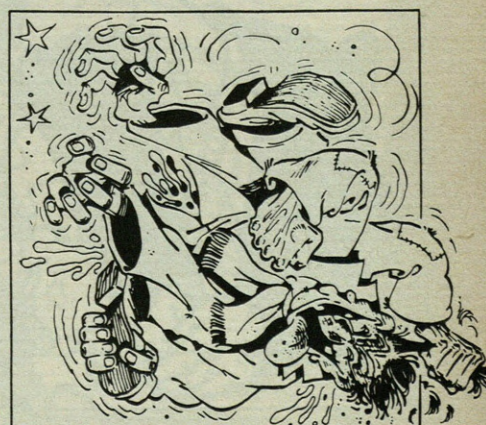
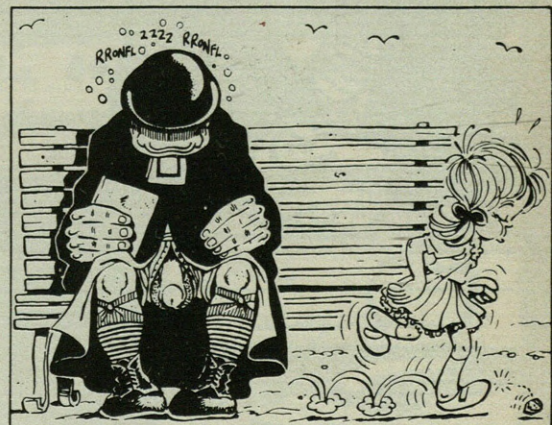
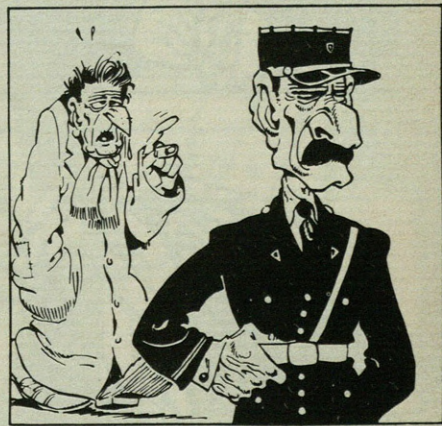
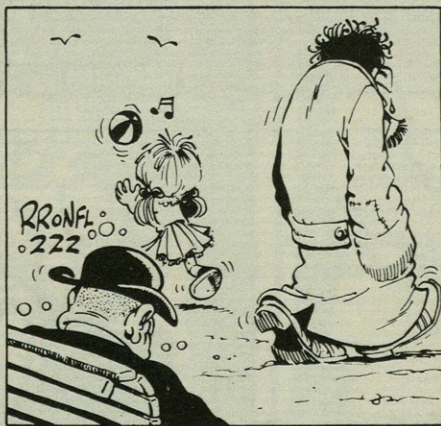
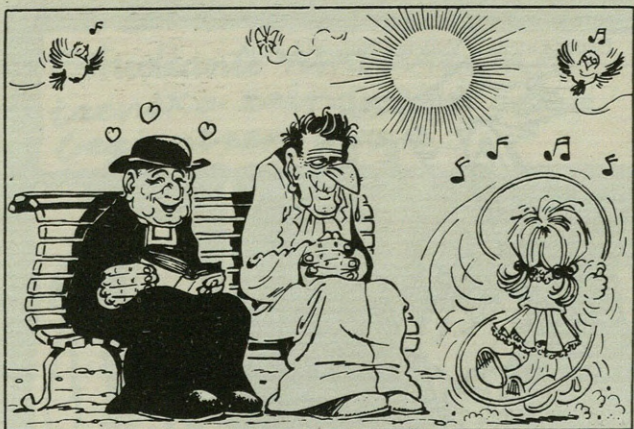
4.- NORK IDATZI DUEN «IZUA HEMEN» LIBURUA

- a) Joan Mari Irigoienek
- b) Joseba Sarrionandiak
- c) Joxemari Iturraldeak
- d) Txomin Garmendiak

* K *	E *	I *	I *	T *
K O R R I	K A L A R I A			
S A T S A	D U N A * R R			
E K I A *	S I N A T U A			
A * M A *	N A B A R I			
I B A E T A *	K A L * K K			
I R R E A T T I *	K A R I			
A L *	I D O I * D D			
O S K A R *	N A I T E			
A I A K E R A *	A I A			

KOOS VOOS

Komunitate Autonomoko pszialistak eta jeltzaleak Madri-
len bildu dira gaur PNV-PSE ituna betetzeko akordio bate-
ra heldaitezen. Arzalluz eta Benegasek adierazi...

Nikaraguako hauteskundeetan UNOk Alderdi Sandinista
garaitu ondoren, 'Contra' desegin dadin eskatu badu ere
Daniel Ortegak, Violeta Chamorro aldiz...

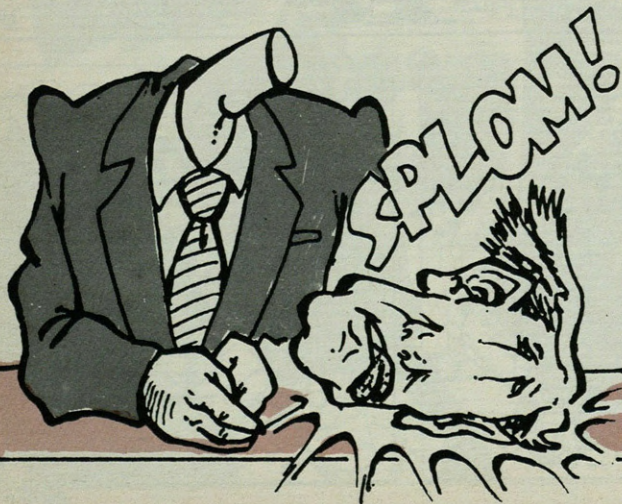
Biharkoan egu-
raldi txarra egin-
go du, baina, an-
tza, euriarik ez...

Tokyo-ko Bursako indizeen be-
herakadak munduko beste guz-
tiengan eragin...

Gil-ek Clemente bota duela eta, Bilbora itzuliko omen da.
Athletic-ek lehendakari berria aukeratzen...

GAURKO
BOSTGARRENA DUK
HONEKIN, TXO!

BADA BESTE
BOST GEHIAGO
ZETOZEK GERO.

BIZI EREDUAK

NATXO ALLENDE K 90.

Estudiante nintzenenean
treneko zaindarien lana
begiratsen nuen...

Kristorena zen, trenetik
pasatu eta jendearekin tran-
sjetan aritu...

8 urte dira Bilbo-Algorta
Metroko bidean lan egiten
dudala...

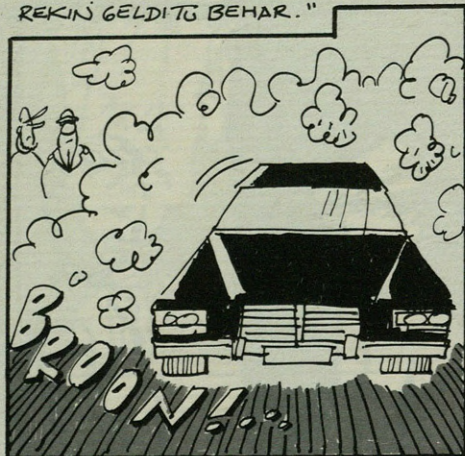
Ilabe bari estudianteari
sekula utzi izan ez banio.

BOKATA

ZELULOIDE ODOLTSUA

"NOR OTE ZEN NAGUSIAR? KEZKA-REKIN GELDITU BEHAR."

GUZTIA BUKATU DA RITXI. GOAZEN AZKAR!

KONTUZ, ZUHATZA.

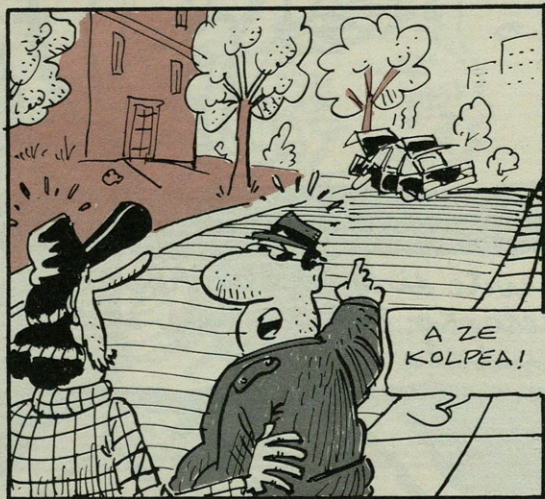
ENEE!!

KRAK!

A ZE KOLPEA!

GOAZEN AZKAR! AGIAN BIZIRIK DAUDE!

NOR IZANGO DA?

JOSEB REGI!!

Euskara Batzordearen oneritzia duela, Talde Errektoralala eta Gobernu Batzarraren onarpena behar du orain

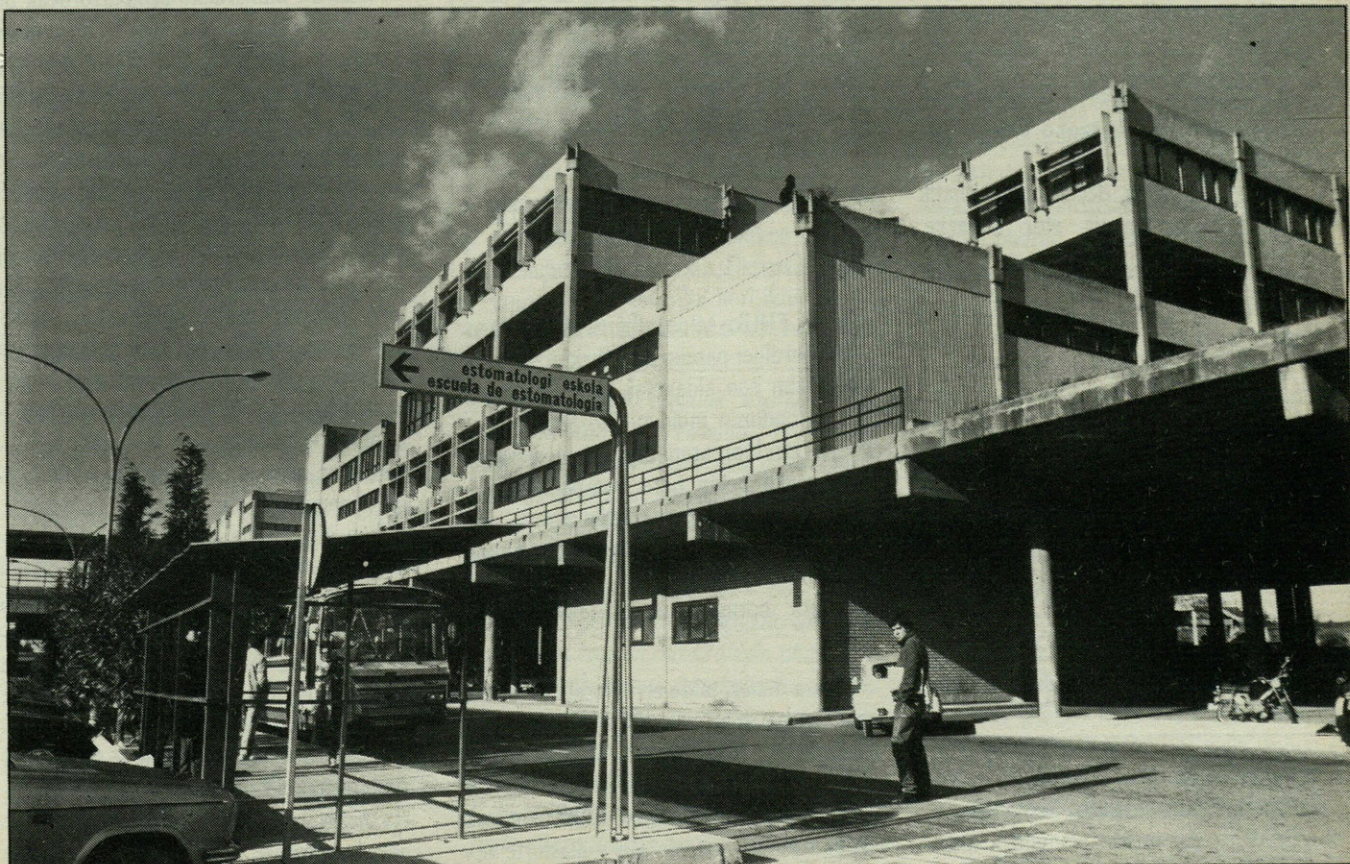
E.H.U. EUSKALDUNTZEN HASTEKO PLANGINTZA BIDEAN

Batere plangintzarik gabe hainbeste urte pasa ondoren, Euskararako errektoreordeak —Jaxinto Iturbek alegia— Euskara Batzordeari bi orrialdeko eskema EHUn euskalduntzeko planaren oinarri gisa aurkeztu zionean piztutako eztabaidaren ondorioz ekin zioten Pilartxo Etxeberria, Iñaki Tapia eta Laura Mintegik lanari. Errektoreordeak egindako lanari aski ez zela eritzi zioten batzordekideek, eta beraiek egiteko, bada, erantzun zien Iturbek. Joan zen ikasturtean izan bilera hura.

EHU-UPV euskalduntzen hasteko datozen bost urteotan eman beharko liratekeen urratsak markatzen ditu Euskara Batzordeko kide diren hiru irakaslek burutu berri duten plangintzak. Aste honetan Euskara Batzordeak onartuko du, baina Talde Errektoralaren eta Gobernu Batzarraren oneritzia behar ditu indarrean jartzeko.

Orduan eratutako azpibatzaordearen lanak bere emaitza eman du eta, gauzak espero diren bezala joan badira, bost urteko plan-

gintza hau EHuko Euskara Batzordeak onartua izango du lerrook argia ikusten dutenerako —martxoak 6ko bileran eman

Minimoak baino beteko ez baditu ere, aurrerapauso galanta emango da plangintzak dioena betetzen ez bada.

«Plangintza onartuko dela iruditzen zait»

EHU-UPVko Euskararako Kabinete Teknikoko zuzendariaren eskue-tatik ere pasa da oraindik burutzeke dagoen plangintzaren lehen zi-rriborrea. Hona hemen bere eritzia.

ARGIA.— Zein da plangintza honi buruzko zure lehen balorazioa?

EUSEBIO OSA.— Oraindik zirribo-rra baino ez dugu ikusi, baina filosofia moduan onargarria deritzot, lefro nugu-siak ondo markatuta daude.

A.— Zer beharko da plangintza bi-deratzeko?

E.O.— Lehenik EHuko gobernu ba-tzordeko onarpena, eta gero, jakina, di-rua; diru piloa beharko da hau aurrera eramateko. Bestalde, borondate politiko-rik ez badago, ezin izango da ezer egin. Nire ustetan onartu egingo da plangintza, eta dagokion dirua ere emango dute. De-na den, Errektoretzarako hauteskundeak laister izango dira, eta ikusteko dago hauteskunde interesek zein neurritan eragingo duten plangintzaren gauza-tzean.

A.— Zein izan daiteke euskalduntze plana praktikan jartzeko oztopo na-gusia?

E.O.— Oztopoak departamenduetatik eta Hezkuntz Saitetik etor daitezke.

Agian oztopo latzena departamenduetatik etorriko da, susmo hori dut. Gauzak eratuta dauden bezala unibertsitate ho-netan departamenduek dute botere han-diena.

A.— Plangintza bere osotasunean betetzen bada, zer nolako unibertsita-tea izango dugu bost urte barru?

E.O.— Jarritako helburuak oso mini-moak dira oraindik. Administrazioa eta zerbitzuen alorrean minimotik behera gainera. Unibertsitate euskaldunera hel-tzeko urte asko pasako dira. Hala ere, plan hau betetzen bada aurrerapauso ga-rantzitsua izango da.

A.— Zergatik hainbeste urtetan ez da plangintzarik egin?

E.O.— Euskara Batzordeak ez du be-har bezala funtzionatu. Orain egin dugun hau lehenago egin behar genuen, ez du-gu jakin izan hori burutzen. Errua guztio-na da iniziatiba hau ez dugulako lehen-a-gu bultzatu.

I.M.

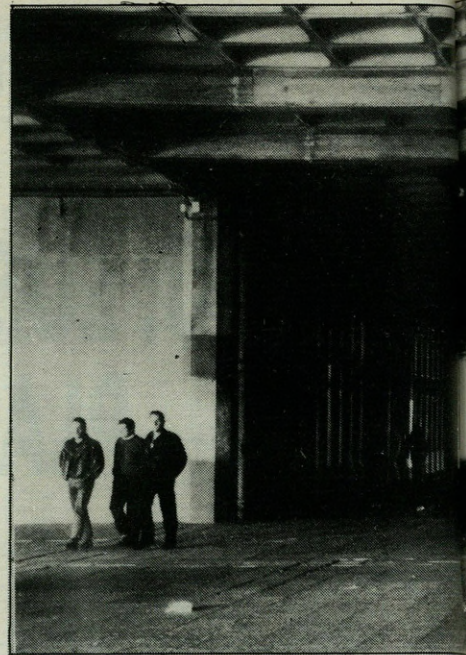
Eusko Komunitate
Autonomoko
unibertsitatearen
euskalduntasun maila
bertako gizartearen
mailaren behetik dago

behar zioten oneritziak.—

Unibertsitateko Euskara Batzordearen oneritziak ez du, ordea, plangintza inda-rean jarriko: talde errektoralari aurkeztu

aurretik EHuko talde, elkarte eta estamen-tu desberdinei pasako zaie, bakoitzak bere iradokizun edo alaketak proposa ditzan; horren ondoren moldatutako textua izan-go da errektorearen taldeari aurkeztuko zaiona, eta behin bere onarpena jasota, Unibertsitateko 'botere eragile goren' den Gobernu Batzarrera eramango da. Azken honek onartu ahala jarriko da euskararen erabilera normaltzeko plangintza inda-rean.

Itxura denez, talde errektoralaren oneri-tzia lortzea ez da zaila izango: batetik, Ja-zinto Iturbe Euskararako errektoreordea plangintzarekin bat omen datorrelako, eta bestetik, errektoretzarako hauteskundeak nahiko hurbil daudela eta —ikasturte ho-netan egingo dira— egungo errektoreari

EHUn euskararen erabilera normaltzea du

borondate oneko keinuak egitea komeni zaiolako.

Gizartea baino erdaldunago

Euskara Batzordeko azpibatzaordeak bu-rutu duen txostenean, EHuko Estatutoek euskarari buruz diotena azaldu ondoren, 'Euskara Plangintza'ren xedea zehazten da. «Plangintza honen helburua, lehenengo eta behin, hizkuntz normalizaziorako bi-dean beste pausu bat ematea da. Normal-tasun egoeran bageunde, Plangintza ho-nek ez luke arrazoirik. Horixe da, hain zu-zen ere, beraren desio handiena: izateko arrazoirik ez lukeeneko eguna ezagutzea».

Helburuak argitu ondoren gaur egungo egoeraren berri zehatza ematen zaigu: Euskal Komunitate Autonomoko uniberti-tatearen euskalduntasun maila bertako gi-zartearen mailaren behetik dagoela da on-dorio nagusia.

Izan ere, EHUn urtero aurkeztu eta fi-nantziatzen diren 180-200 ikerlanetatik do-zena erdia baino ez da euskaraz egiten, % 3a alegia. Administrazio-Zerbitzuen Pertso-nalean, aldiz, %7ak baino ez omen daki euskaraz, eta dakitenen artean ere, batzuk ez dira gauza bere lana euskaraz burutze-ko; kopuru osotan, 730 langile ditu EHUK Administrazio-Zerbitzuen Pertsonalean, eta hauetarik 50 baino ez dira euskaldu-nak. Lanpostuen sailkatze bat —lau talde-tan— proposatzen da plangintza, talde ba-

helburu bost urteko plangintza honek.

koitzari hizkuntz gaitasun maila desberdina dagokiola; gero, lanpostu batera aurkezteko dagokion gutxieneko hizkuntz gaitasun hori nahitaez izan beharko du hautagaiak. Iada lanean dihardutenen euskalduntzerako, aldiz, 'Unipas' egitasmoa proposatzen da.

Bost eredu

Irakaskuntzari buruzko datuek ere lanari berehala ekin behar zaiola adierazten dute. Gipuzkoako campusean ematen diren 395 ikasgaietatik 180 baino ez dira euskarazkoak —%28,8 alegia—, 281etik 72 Arabako campusean —%20,4—, eta 670 irakasgaietik 184 ematen dira euskaraz Bizkaian. Ondorioa: EHUn ematen diren ikasgaietan, euskarari dagokion batazbestekoa %21,54koa da, hots, ezta laurdena ere. Datu argigarri gisa gogora dezagun ez dagoela euskara hutsez burutu daitekeen bost urtetako karrera bat bera ere.

Irakaskuntzaren atal honetan, 5 eredutan oinarritutako plangintza proposatzen

Ez dago euskara hutsez burutu daitekeen bost urtetako karrera bat bera ere

PILARTXO ETXEBERRIA eta IÑAKI ALEGRIA Euskara Batzordeko partaide

«Plangintza posibilista egin dugu»

Informatika Fakultateko Iñaki Alegria, Zorroagako Pilartxo Etxeberria eta Bilboko Magisteritzako Laura Mintegi irakasleek burutu dute aurkeztu berri den plangintza. Lehenengo biek in aritu gara.

ARGIA.— Lanaren lehenengo atalean legediaren berri ematen duzue. Egokiak al dira legeok unibertsitatearen euskalduntzerako?

IÑAKI ALEGRIA.— Unibertsitateko Estatutoetan agertzen den printzipiozko atal hori positiboa da, hau da, edonork eskubidea duela edozein hizkuntzetan ikasteko. Filosofikoki ondo dago, baina gainontzekoan arautzen dena, sortzen den egitura, guztiz kontrakoa da: goi karguen euskalduntzea ez da aipatu ere egiten, funtzionarioekin zer gertatuko den eta zenbateraino exigitu ahal izango zaien ez da batere argi geratzen... Azken finean legeak tranpa du, zeren eta gauza bat esan bai baina gero ezartzen duen ereduak hori ukatzen bait du.

A.— Bigarren atalean oraingo egoera zein den argitzen duzue. Zer dela eta dugu, urte guzti hauen ondoren, unibertsitate hain erdalduna?

PILARTXO ETXEBERRIA.— Ajolabakaria da arrazoia. Ez da interesik egon plangintza egoki bat egiteko, ez da oinarriarik jarri. Borondate politikoa falta izan da neurri handi batean. Departamenduetan ere borondate falta hori ikusi da. Irakasle berrien kontratazioetan, esate bate-

rako, curriculum-etan euskara baztertu egin dute gehienetan.

A.— Gerta daiteke, orduan, goi mailetan plangintza onartuta ere departamendu batzuetan horren gauzatzea ekiditea.

I.A.— Guk plangintza posibilista egin dugu, hau da, dagoen legediarekin eta hasteko ezer aldatu gabe zer egin daitekeen normaltzen hasteko, bost urtetako epean minimo batzuk betetzera iritsi nahiean. Onartzen bada, departamenduek ez dute oztopatzeko aukera handirik izango, behintzat irakasle berrien kontratazioetan, plaza berrien eskakizunak Euskara Batzordeak egingo bait ditu, eta sailek ezingo dute plaza euskaldun bat erdaldun bihurtu. Plangintza Gobernu Batzarrean onartzen bada, betearazteko indarra izango dela uste dugu.

A.— Onartuko al da plangintza?

I.A.— Euskara Batzordean bai, behar diren aldaketekin baina bai. Talde errektoralaren aldetik ere onartuko da, hauteskundeak datozelako bada ere. Baina gero Gobernu Batzarrak onartu behar du, eta hori ikusteke dago.

I.M.

da. «Ondorengo ereduak ezartzerakoan kontutan izan dugu Fakultate eta Unibertsitate-Eskola bakoitzak bizi duen egoera ezberdina euskal irakaskuntzan. Hemen-dik zenbait urtetara helburua erdaraz bezainbat irakaskai euskaraz eskaintzea de-nez gero —dio Plangintzak— bost urteko epe motz honetan derrigorrezko dira zen-bait urrats ematea aurrera egin ahal izate-ko eta aipatu helmugara heltzeko». Ondo-ren, 5 ereduen formula honekin lortu nahi dena zehazten da 'Euskara Plangintza'n: «dagoeneko euskal adarrak dauden ikaste-txeetan horiei eustez gain apurka-apurka beste adarretan ere euskal irakasgaien es-kaintza gehituz joatea, lehen zikloan zen-

bait ikasturte euskaraz badituzte lehen zi-klo osoa eta 2. zikloko nahitaezko asig-na-turak euskaraz jartzea, lehen zikloko hiru ikasturteetan asinatura bakar batzuk bai-zik ez dituztenetan lehen ziklo osoa euska-raz ere irakastea, eta azkenik, euskarazko eskaintzarik ez dutenetan, lehen kurtso osoa euskaraz ere jartzea».

Plangintzaren egileek adirazi digutenez, plan posibilista bat da egunotan aurkeztu dutena, gaurko legediari lotua eta, onar-tuez gero, betearazten oso zaila izango ez dena. EHUn Gobernu Batzarraren onar-penaren zain geratzen da bada.

I. MURUA

Txuri-Urdin talde donostiarraren eskutik
liga eta kopako txapelketak irabazi ostean

EUSKADIKO IZOTZ-HOCKEYA EUROPARA BEGIRA

Gure orrialdetara gutxitan ekarri izan dugun kirola da Izotz-Hockeya. Honako honetan ordea, Donostiako Txuri-Urdin taldearen garaipenak aitzakitza harturik, mundu honen gora beherak aztertu nahi izan ditugu, ekipoko entrenatzailea den Iñaki Bolea laguntzaile izanik.

Izotz gainera hockeyarekiko zaletasuna aspaldikoa da Euskal Herrian. Nogaro, Portugalete, Gasteiz eta Txuri Urdin taldeetatik, azken biak dihardute soilik egun mundu honetan, helburu ezberdinez gainera.

Gasteizeko taldeari dagokionez, izotzarekiko zaletasunak mantentzen ditu oraindino kirol honetan, emaitzak nahiko makalak izaki. Donostiako Txuri Urdin taldeari dagokionez, egoera bestelakoa da, bai liga eta bai kopako txapelketak eskuratu bait

dituzte aurtengoan.

Honenbestez, Europako txapelketa jokatuhahal izango dute datorren urtean, helburua, duela urte batzuk Casco Viejo talde bizkaitarrak lortutakoa izaki, kanporaketa bat gainditzea alegia. Taldeko entrenatzailea den Iñaki Bolearen hitzetan, aipaturiko helburuaz gain, etorkizunerako ekipoa prestatzea da beste xedea, «*egungo ekipoa oso gaztea da. Bitartekoak egonez gero, ekipoa hau konpetitiboa izan daiteke Europan bi urte barru; konpetitiboa izatea ordea, ez da aipaturiko txapelketa irabaztea, gure mailan egon daitezkeen taldeei irabazte*

Zaletu mailan ere, atzerritarrak beharrezko suertatu dira.

baztea baizik».

Argi dakusate beraz donostiarrek non kokatzen den beraien muga, adierazten duten lez, Espainia mailan txapeldunak izaki ere, oso urruti bait daude gainontzeko herrialdeetatik.

Pista arazo

Duela bospasei urte Bilboko Casco Viejo taldea desagertu arazi zuena da egungo eki-

poen arazo nagusia, pistena alegia. Ekonomikoki bederan, zaila suertatzen da hone-lako pista bat mantentzea, ate gehiago zaharrak aurrean (Gasteizkoa eta Donostia-koa adibidez). «Nolabait ere egonkortasuna lortu dugu arazo honetan behintzat, nahiz eta aurrerantzean zer gerta daitekeen ez jakin». Errentagarritasun ekonomiko eza honen aurrean ordea, beste era bateko errentagarritasunha dakusa entrenatzaile donostiarrek, egunero egunero 500 gazte

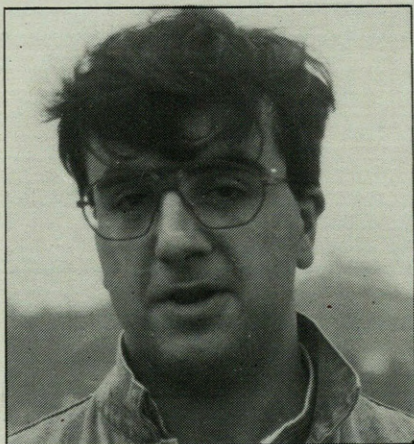
pasatzen bait dira Donostiako pistatik, «ez al da hori garrantzitsua?».

Egoitzak berak eskatzen dituen gastuez gain, bidaiaak dira ezberdinekoak. Gastu hauei aurre egiteko, ikustera joaten den jendea oso urria bait da, Udaletxe, Federazio eta Esponsorrak ematen duten dirua ezinbestekoa da, askotan ere hau urri izaten delarik. Honez gain, jokalariek beraien hilabeteko ordaintzen duten 2.500 pezetakoko kuota da beste oinarri ekonomikoa, «aurtengoan denboraldi lasaia izan dugu ekonomiari dagokionez». Lasaitasun honen oinarrian, negozioz frangoren ostean denboraldi hasieran lortutako Transueuroparen babesak dago, berau gabe ezinezkoa gertatuko bait zen garaipena lortzeko ezinbestekoa izan diren bi poloniarrek eskuratzea.

KOLDO SAEZ

«Talderik sendoena da gurea»

11 urteetan zehar izotz hockeyan murgildurik, ekipoko kapitaina dugu Koldo Saez. Esperientzia luzea izan arren, oraindik ere asko ikasi behar dutela aitortu digu donostiarrak, honetarako poloniarrek maila egokiak izaki.

K.S.— Gaztetasuna da ezaugarri nagusia. Hala ere, Espainia mailan dagoen talderik sendoena dela iruditzen zait; poloniarren iritziz osotasuna falta zaigu, baina hori denborarekin lortzen da.

A.— Eta aipatu dituzun poloniarrei dagokionez?

K.S.— Hasiera batetan zenbait arazo izan genituen, baina guztiz gainditu dira. Teknikoki, gu baino askoz azkarragoak dira jokatzeko; beraiengatik ikasi beharra daukagu, kirol honetan adituak bait dira; batek hiru olinpiada dauka bizkar gainean...

A.— Guztiak zaletuak izanik bi profesio—nal onartzea nola ulertu daiteke?

K.S.— Eraitza onak lortzeko aukera genuela azaldu ziguten denboraldi hasieran, eta honetarako atzeritarrak beharrezkoak dira. Beraiek gustora daude, eta gainontzekoak izotzarekiko zaletasun handia duguenez, aurrera jarraituko dugu.

A.— Europako txapelketa duzue jokatzen. Nola ikusten duzu hau?

K.S.— Hori beste mundu bat da. Aurreko urteetan jipoi handiak hartu izan ditugu, eta aurrean, nahiz eta konpetizio sistema aldatu, gauza bera gerta dakiguke. Dena den, kanporaketaren bat gainditzeko gaure helburu nagusia.

Atzeritarrak funtsezko

Denboraldi hasieran Espainiako ligan atzeritarrak onartu zirenetik, beharrezkoa suertatzen da hauetariko jokalariek pare bat eskuratzea aurrean ibili nahi izanez gero. Ondorioz, bi poloniar ekartzea erabaki zuten donostiarrak gida batzordekoek, beti ere jokalarien onespenerarekin. Atzeritar eta guzti, 8-9 milioietako aurrekontua besterik ez dute donostiarrak, nekez bete dezaketen aurrekontua. «Etxeko jokalariek atzeritarren beharraz konturatu dira, eta nahiz eta zaletuak izan, eta hilabeteko kuota bat ordaindu beharra izan, hauek ekartzearen aldeko ageri dira».

Atzeritarrak edukita ere, beheko maila ekiptoak zaintzen jarraitzen dute Anoetako pistari, guztira 100 bat gazte ari direlarik. Bai lehen ekiptoan bai eta gainontzekoetan jende gaztearekin egiten dute lan; 6 urtetik hasita zaletasunak irauten duen bitartean. «Askotan ordea, beste maila bateko arazoak izaten ditugu, jokalariek zaletuak izaki, ikasketak, lan... arazoak izaten bait dira».

Oztopoak oztopo, Espainian jokoan jarri diren txapelketa guztiak eskuratu dituzte aurtengoan donostiarrak, bi poloniarren maila, eta batez ere etxekoek zaletasuna funtsezkoa gertatu direlarik. Aurrerantzean orainartekoa gainditzeko izango dute helburu, Europar ere «konpetitzaile» uko egiten gabe.

A.— Zein izan da maila behearen honen arrazoia?

K.S.— Euskadin adibidez ez dakit zer gertatu den, lehen maila goreneko hiru ekipto geuden, baina diru eza medio, talde bizaik—tarra desagertu egin zen. Diru asko behar da, eta inor ez da ageri honetarako prestatu, kirol defizitarioa da.

A.— Taldeari dagokionez, nola definitu—ko zenuke?

BIDEO ETA FILMEEI

AHOTS, HOTS ETA MUSIKA

EZARTZEKO PREST

IZBI SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

ARBAITZALDE ETXEA-SAN ROKE AUZOA

DONOSTIA

Tif.: 46 29 64 — 45 96 29

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

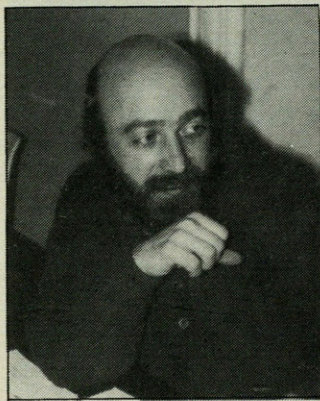
BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

Erranak erran

ALHONDIGAKO KUBOA BUELTA

“Kuboa izan beharrean pilota dirudi Jose Maria Gorordo, Bilboko alkateak bultzaturiko Alhondigarako proiektuak, etengabe bueltak ematen bait dabil. Zurrubilo honetan zerbait argi ikusi nahi bada, pertsonalismoak alde batera utzi behar dira.

Pello Urzelai.
(«Hemen», 90-3-2).

HERRI EKIMENAREN GARRANTZIA

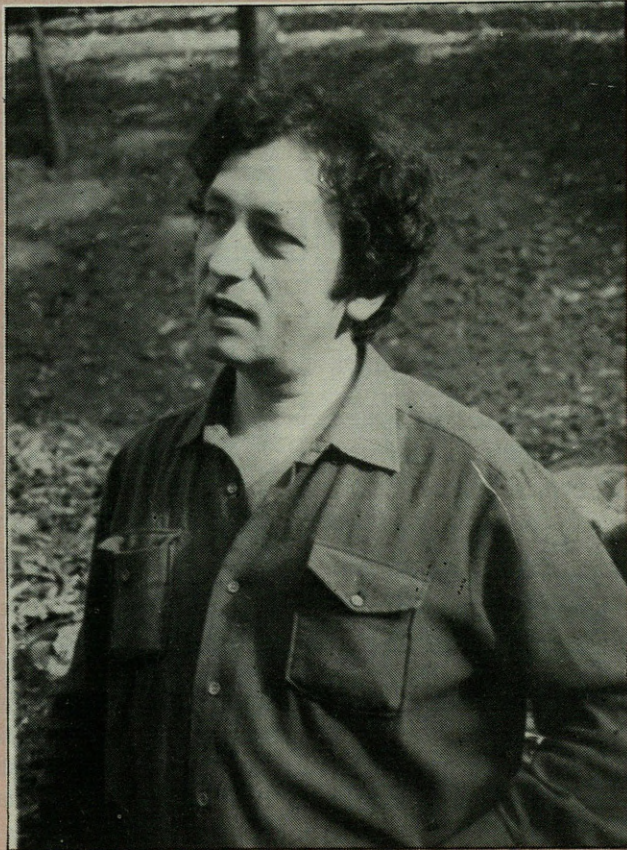
“Frogatuta dago herriaren partehartze aktiboa ematen den heinean hizkuntza bat ez dela berreskuratzen, nahiz instituzioek bere ahalmen eta diru guztiak erabili horretarako.

Jon Orbezua.
(«Punto y Hora», 90-3-1).

NOBELARIK GABEKO IDAZLEA

“Nobela jartzen dugu beti helmuga bezala. Badirudi bitartean ez dela idazle-edazlea. Bigarren eta hirugarren mailako idazlea zarela dirudi. Baina neri ez zait horrela denik iruditzen. Ez dut uste idazletasuna frogatzeko derrigorez nobela egin behar denik.

Mariasun Landa.
(«Eguna», 90-3-1).

EUSKAL IRRATAGINTZAREN 100 URTEAK AZTERTUKO

‘GURE IRRATIAREN PESTA’ EGUNA APIRALAREN 7-AN OSPATUKO

Baionako Gure Irratiak apirilaren 7an, lehen aldiz “Gure Irratiaren Pesta” izenez batailaturiko egun bat antolatuko du. Jai hau hainbat ekitaldiz osatu dute. Bordaxuri antzerki taldeak, “Gure etxeko idiak eta orgak” antzezlan berria taularatuko du. “Euskal irratigintzaren 10 urteak” ere aztertuko da, mahainguru bat medio. Bestalde, mintzaldia izanen da Kurdistan herriaren gainean, bideo ikusketa bat ere ikusgai egongo da gai beraren inguruan. Euskal prentsa eta taldeen erakusketak antolatu dute. Gauean berriz eta jaiari amaiera emateko musika kontzertua. Lehenik “Botan” taldearen eskutik, Kurdistaneko musika eta dantzak ezagutzeko aukera polita suertatuko da. Kontzertuaren bigarren parteak, “Ganbara” taldeak beteko du. Diapo, dantza, musika eta kantuz osaturiko ikusgarri bat eskeiniko du, bide batez, beraien azken diska Iparraldean lehen aldiz aurkeztuko dutela.

□ **A** URRERA aldizkaria aste honetan bertan plazaratuko du Euskal Herrian Euskaraz erakundeak. Euskarazko egunkariari buruzko idazlan bat, elkar hizketa bat, hizkuntz perfilen gaineko artikulua eta soziolinguistikaren inguruko beste zenbait gai jorratzen ditu aurki eskuarte izango dugun aleak. Era berean, eta elebakartasunaren aldeko kanpainari jarraiki, komikiez hornitutako triptikoa argitaratuko du aipatu erakunde herritarrek: euskararen zapalkuntza historikoa salatzeko 20.000 ale banatzeko asmoa dute.

Txutxumutxuka

J.R.BELOKIK 6 HILEKO ESZENDENTZIA ESKATU

□ Gasteizko Jaurilaritzak Deia-ko zuzendariorde den Jose Ramon Belokiri euskararazko egunkariaren proiektu bat egin dezan eskatu diola eta, honek 6 hilabetezko eszendentzia eskatu du egunkari jeltzalean.

AMATIÑOK EGUNKARIA HABE-REN BIDETIK BULTZATU NAHI

□ Orain gutxi egindako adierazpen eta idatzitako eritzi artikuluetan euskal egunkaria EITBren barruan egitearen alde agertzen bazen ere, berriki HABE erakunde publikoaren babesean egitearen ideia bultzatu nahian dabil Luis Alberto Aranberri, ‘Amatiño’.

X.ARZALLUS-EN PROIEKTUAK PORROT

□ Euskalgintzan EAJren utzikeriari buelta eman nahiean-edo euskal egunkariaren kontua apostu pertsonal gisa hartu omen du Xabier Arzallus-ek: Ikastolen Konfederakundearen babes sozialaz baliatuz bideratu nahi izan du berriki euskal egunkariaren proiektua, baina Konfederakundean ez diote ideiarri egokia eritzi.

EGUNKARIA SORTZEN-EN PROIEKTUA BURUTZEAR

□ EAJ eta Gasteizko Jaurilaritza egunkariaren kontuari nola heldu asmatu ezinik dabilzan bitartean, ‘Egunkaria Sortzen’ taldeak bere proiektua —diseinukoa nahiz ekonomiko-enpresariala— burutzear du. Hilabete barru baino lehen borobildua izango dute, euskaltzalea, baterakoia eta zabala izan nahi duen egunkariaren proiektua.

GORKA ARRESE

ANTZESLAN BERRI UGARI DATORREN UDABERRIAN

Estreinaldien sasoia euskal antzerkian

Lan berri dexente aurki taularatuko dituzte euskal antzerki taldeek; udaberri majoa dator, itxura denez, antzerkizaleentzat. Euskaraz batzuk, bi hizkuntzetan bestek eta espainolez soilik ere bai zenbaitek; denek dute proiektu berriren bat eskuartean.

Martxoan hasi eta ekaina bitartean sei euskal antzeslan berri taularatuko dira behintzat —Kukubiltxo, Hika, Hiruak Bat, Maskarada, Ttanttaka eta Goaz taldeak ia prest dituzte lan berriak—, eta udaberritik aitzina ikusteko aukera izango ditugun hamaika antzeslanen lantzeko asmoa dute Bederen-1, Taupada, Ekekei, Ostibarreko Antzerkia, Sebastopoleko Titiriteroak, Ama Begira Zazu eta Xirristi Mirristi taldeek.

Udaberrirako estreinaldiak

Kukubiltxo talde bizkaitarra izango da estreinatzen lehena: izan ere, iazko abenduan *provisionalki* aurkeztu bazuen ere, hile honen bukaeran izango da 'Orreaga' obraren *estreinaldi ofiziala*. Astebetez jokatu dute Bilboko Campos Antzokian hiru aktorek burutzen duten hitzik gabeko antzeslan hau. 'Umeak gara eta zer?' antzeslana kaleratzen dihardute, aldiz, iazko uztailetik, eta aurrera begira ere badute ideia berririk: kale animazioarako lan bat egingo dute udan eta, datorren urterako, Amerika se-

tiatu zutela 500 urte direla eta, gertakari historiko horren inguruko antzerkia lantzeko asmoa dute.

Datorren hilaren bukaeran plazaratuko du **Hika** taldeak antibelizismoa gaitzat duen 'Chaplin patruila' antzezkiuna: zazpi aktorek eszenaratuko du-

te, hots onomatopeikotan oinarrituko den lana eta, ohi duten legez, bi hizkuntzetan antzestuko dute. Bitartean, 'Eta ohea egin gabe' eta 'Alpargatak euria ari duenean' lanen emanaldiekin segiko dute.

Guillaume Hirigoien-en testuan oinarritutako antzeslana estreinatuko du **Hiruak bat** taldeak apiril edo maiatzean: rugbi jokoaren inguruan Baigorri eta Garazi herrien arteko norgehiagoka bat da 7-8 aktorek jokatu duteen istorioaren funtsa —titulua erakitzeko dute—.

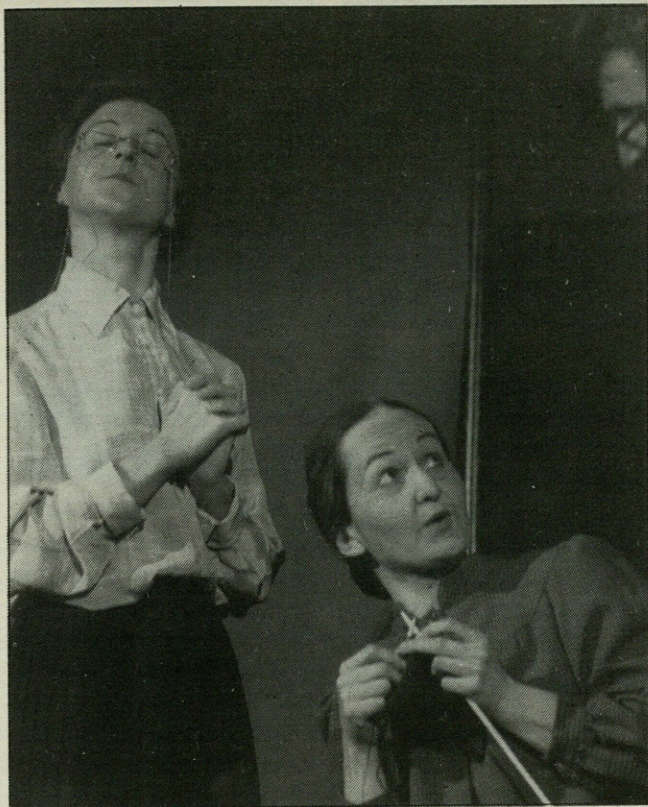
Maiatzak bi antzerki obra be-

rri ekarriko dizkigu. **Ttanttakak**, 'Flaminio' eta 'Agur Eire Agur'en ondoren, euskaraz nahiz espainolez egingo duen musikal berri bat iragarri du. **Maskarada** taldeak, 'Akerlarrua' plazaratzen segitzen duenari, 'Marx anaiak abokatuak' prestatzeari ekin dio, maiatzean estreineko emanaldia egiteko xedez. Bost antzeslek taularatuko dute musika osagarri garrantzitsu izango duen lana.

Autobusa —eta berekin azpiegituraren zati handi bat— suak hartu ziela eta, berregite lanari ekin diote azken aldian **Sebastopoleko Titiriteroek**,

Xirristi Mirristi taldeak, proiektu berri lantzeko asmoa badu ere, 'Herriko boza' antzeslana taularatzen dihardu.

Hazparneko Bordaxuri taldeak 'Gure etxeko idiak eta orgak' estreinatu berri du joan den asteburuan.

nahiz eta Amerikaren konkistari buruzko 'Mari Galanta' ren emanaldiak kaleratzen segi dute —7 aktoreekin—. Istorioaren gune bezala Loiolako Iñigo izango duen antzeslanaren prestaketa lanetan ari dira orain, ekainean estreinatzeko asmoz.

Debako **Goaz** taldeak eskainiko digu udaberriko azken estreinaldia. Azkenaldian jasan dako zailtasunak eta gero, hiru antzerkilari gazte berri lagun dituztela, Piarres Lartabalen 'l'hauteiak' antzezkizuna taularatuko dute ekainean, 8 aktoreen partaidetzaz.

Estreinaldien artean ezin ditugu aipatzeko utzi joan den asteburuan aurkeztu diren bi antzeslanak: **Koldo Amestoi** kontalariak 'Nik debru dakita' ren lehen emanaldia plazaratu zuen batetik, eta 'Gure etxeko idiak eta orgak' izeneko antzeslana taularatu zuen estrainezko **Bordaxuri** taldeak.

Aurrera begira

Gainontzeko taldeek ez digute oraingoz bere proiektuen berri zehatzik eman nahi izan, baina denek duten zerbait eskuartean. Esate baterako, puri purian dagoen **Ama begira zazu** taldeak erotismo ukitua izango duen komedia lantzeko asmoa duten susmoa heldu zaigun arren, Eneko Olasagasti zuzendariak ez digu aurrerako zein proiektu duten argitu nahi izan. Aspaldian ikuslego gehien erakarri duen 'Ama begira zazu' lanarekin segitzeko asmoa dute oraingoz, gabonak arte behintzat.

Bederen-1ek bere bi antzeslanak taularatzen dihardu: 1988an estreinatu zuen Gabriel Celayaren 'Erreleboa' —8 aktore— eta iazko abenduan aurkeztutako Alfonso Sastreren 'Guillermo Tell-ek triste ditu begiak' —12 aktore—, euskarazko nahiz espainolezko bertsiotan biak. Aurrera begira ko-

Espainolez egiten dutenek euskaraz ere antzestuko omen

Antzesle bezala hiru panpina dituen 'Godot' obra estreinatu zuen orain gutxi **Karrakak**, espainolez, baina euskarazko bertsioa joan den martxoaren 2an taularatu du lehenengo aldiz, Erandion. Espazio zabalean egiteko antzerkia egiteari ekin dio talde bilbotarrak, 'Euskadi Euskadi' lanaren porrotaren ondoren taldea desegin eta izena Pedro Barearen esku geratu zenetik.

Geroak 'Durango, ametsa, 1439' lana euskaraz ere taularatzeari ekin zion 1989ko abendutik, Bizkaiko Diputaziotik jasotako dirulaguntza berezia zela medio. Aurrera begira bi proiektu dituzte: Paco Obregon-ek zuzenduta espainolez soilik antzestu behar zuten 'Amante Madre' —estreinaldia atzeratu egin dute— eta 70. hamarkadan Basaurik jazotako banden arteko grebaren gaineko antzezkizuna —dokumentazio lanetan ari dira orain—.

'Modigliani' antzeslana —espainolez— estreinatu berri dutela, eta oraindik errepertorioan 'Azufre kozkorra' —euskaraz— eta 'La señorita Julia' —espainolez— dituztela, 90-91

urteei begira hiru antzeslan egiteko asmoa du **Orain** taldeak: Alejandro Dumas-en 'Hiru mosketeroak' datorren abenduan eskainiko dute estrainezko —14 aktoreekin bi hizkuntzetan antzestuko omen dute—, eta gerora, Kunderaren 'Jacques y su amo' eta gazteen-tzako lan berri bat egiteko asmoa dute.

Eterno Paraiso 'Kikiricaja' taularatzen aritu da azken urteotan, arrakasta handiz antza denez —270 emanaldi inguru egin omen ditu estatu espainolean—. Hiru aktorek jokatzten duten espainolezko lan honekin segitzen duten bitartean bi obra estreinatu dituzte berri, hitzik gabekoak biak: 'De todo corazón' —clown bat eta biolista bat— eta 'Eh pupilo, quieres ser tutor?' —bi antzerkilari eta Bernaolaren musika—.

Azkenik, **Bekerekeren** lan berriaren estreinaldia dakargu orriotara: apirilaren 10ean jokatuko dute, lehenengo aldiz, 'El vendedor de espejos' antzeslana Renfe-ren Bilboko geltokian. Espainolez eszenaratuko dute, bi aktore eta bi musikariren eskutik.

media bat taularatzeko asmoa omen dute, baina bere gaineko xehetasunik ez digute eman.

Elgoibarko **Taupada** taldeak badu proiektu jakin bat, urte honen amaierarako eszenaratu nahi dutena gainera: izu ipuinetan oinarritutako obra moldatuko dute, 2 aktoreekin eta euskara hutsez. Herri bereko **Ekekei** ere zerbait berria egitekotan omen da, 'Ni naiz Kapitán Pilotu' jokatzten segitzen duten artean.

Lartzabal-en 'Suedako neskatxa' antzezkizuna jokatzten di-

hardu, aldiz, **Ostibarreko Antzerkia** talde baxenafartarra, Eñaut Larralderen zuzendaritzapean ari diren 11 jokalariekin. Urte amaierarako badute zerbait baina oraingoz ezkutan gorde nahi dute. **Xirristi Mirristi** taldeak ere datorren neguan lan berriren bat aurkezteko asmoa du baina zehazteke dute oraindik. Joan zen maiatzean estrainaturiko 'Herriko boza' lanarekin segiko dute oraingoz.

G. ARRESE
I. MURUA

“ESKUZ” ETXEAK EKOIZTUTA, KALITATE HANDIKO LUZEMETRAIA
ABUZZURAKO OSATUTA ETA URTE HONDARRETARAKO PANTAILETAN

“Balearenak”: Marrazki bizidunak berriro ere plaza bereganatu nahian

Bi hilabete lehenago ideia mamitzen hasita, orain urtebete “Eskuz” ekoak marrazkietan hasi zirela. Egundaino emandako pausuak eta une honetan jorratzen ari direnaz arduratuta, joan gatzazkio Juanba Berasategi produktoreari galdezka. Denok ihardunean. Orain arteko marrazki luzerik hoberena mamitzen.

Gregorio Muroren hasierako gidoia jasotzen du 70.000 inguru marrazki biltzen dituen luzemetraia honek, Joxan Muñoz-en dialogoak aprobetxatuz, Berasategi bera eta Varela marrazkilarien artean azken gidoia borbiltzen ari direla. «Abenturazko historia da; printzipioz haurrei zuzenduta —apuntatzen digu Berasategik—. Euskal baleazaleak ditugu protagonista, hale-re, nahiz eta bale arrantzaren gaia ukitu, istorio ekologista da, oso txuria. Ez da odolik ez eta horrelakorik». Kanadako Mik-Mak tribu indiarraren kon-daira zahar batek ematen dio hasiera historiari, zeinak proposatzen bait duen baleazale eta indiarren arteko hitzarmen bat baleak ez desagertarazteko. Hortaz, agertzen zaizkigu —ohi legez— onak eta gaiztoak, «gaiztoa Atanasius zori-zale delakoa genduke, zeinaren

asmo txarrak Ane eta Pellot neska-mutilek bertan beheratuko dituzten». Pasai Donibane, dekoratuetan ederki asko deskribatzen den Berasategiren sorterrria, eta kanadakoak ditugu protagonistak. Finean itsas giroaz puzturiko abenturazko pelikula.

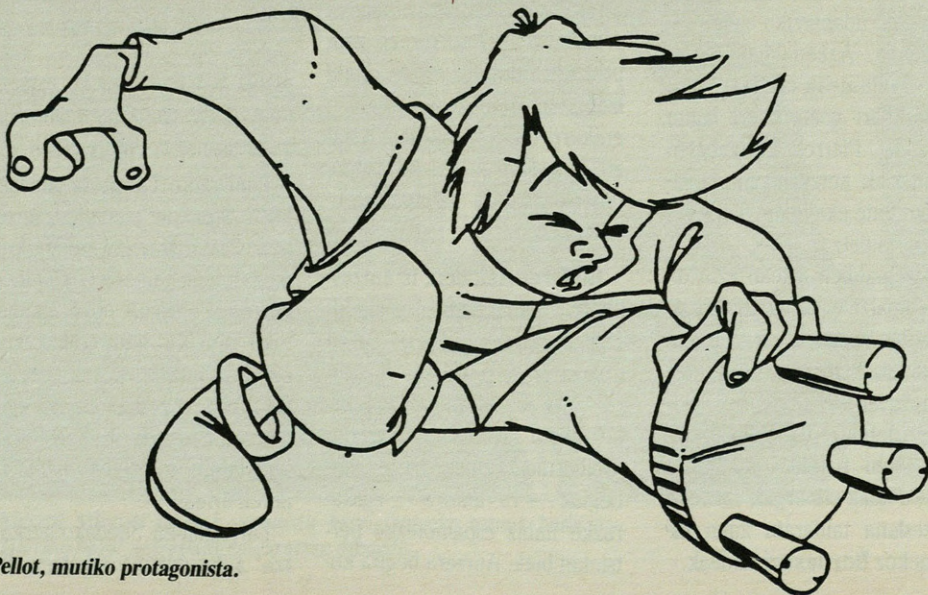
120 miloitako aurrekontua

Hauze mamiari gagozkiola, halere aipatu behar, beste hainbeste alderdi, horren goxo ez direnak alegia. Esaterako, aurrekontu eta subentzioena, xoxak: «120 miloi pztatako presupuestoa dugu, produktora eta diru laguntzen artean nahikoa beteta geratuko dena. Hain zuzen, Jaurilaritza eta Madrilgo Kultur Ministraritzatik jasoko ditugu subentzioak, baita ETBk igorpen eskubideen truke emandakoa». Honetaz aparte, hasiak dira jadanik Europa zein EEBBetan atearik

joka erosle gehiago bila.

Taldea, berriz, 40 lagun inguruk osatzen du «16 marrazkilari, 20ren bat koloretzaile, kreaio eta zuzenketan 3 eta gero administrazioa, produktzioa, trazadoreak, etab.». Gure bisitaldiak denon lanaren lekukoa izan zen, lasamendurik gabeko baina oraindik ere etengabeko itolarrian ez, izan ere pelikula erdia egina dute. Zein unea dabilan ikusteko, prozesuaren hezurdura isladatuko dugu jarraian.

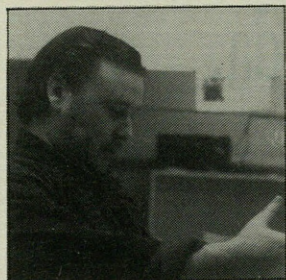
Gidoilariaren ideari “ahal den neurrian” jarraikiz, Varela eta Juanbak Estory Board delakoa osatzen dute non, komiki

Pellot, mutiko protagonista.

Marrazkiak

Made in Varela

Carlos Varela dugu animazioaren kordinatzaile edo zuzendaria, bere arkatzatik sortu dira marrazkien diseinuak, ziriborrook garbira pasatzen dituztenak aurkeztu marrazkilariok badira ere. «Ene eginkizuna lehenik, Juanbarekin, gidoiaz estory board osatzea da, non ekintza, pertsonai zein dekoratuen bozetoak egiten ditudan». Bestalde mugimendu guztien minutajea egiten du, (animadoreen ezinbesteko erreferentzia), «bide batez "lay out" dela-koaz arduratzen naiz, hots, dekoratuaren gainean deskripzio bat egin gero errodeajean kamarak jakin dezan non jarri behar dituen enkuadreak, pertsonaien mugimendu bakoitzak zehazki zein den jakin dezan». Azkenez, egindako marrazki guztiak kontrolatzen ditu, superbisorearena eginez, oneritzi eta zuzendu beharrekoak berak ematen dituela. Hasiera eta bukarako lana litzateke nolabait berez dagokion lana, halaz guztiz, ez omen da egiten duen bakarra eta berak dioen bezala «animadoreak entrenatu eta beren akatsak zuzentzen ditugu, elkarlanean dihardugu». Hau dela eta, amaitzeko, argazkietan genbiltzalarik, eta farren artean, animadoreengandik horrelakorik entzuteko parada izan genuen: «Zartailuarekin, latigoarekin, ateraiozue!».

J.O.

TANTXEL

120 miloitako presupuestoaz, 40 lagun inguruk dihardu lanean.

modura, eskena eta plano bakoitzaren nondik norako nagusiak isladatzen diren, pertsonaien diseinuarekin batera. Segidan, ziriborro horiek gorpuztura lineal behin betikoa hartzen dute marrazkilarien, animadoreen, eskutik. Jarraian, eta plastikora pasa eta gero, marrazkiok koloreztatzen dira, ostean, ordenadore zuzentzaileraren iraganaz. Gero, dekoratuak eginak jada (500 orotara), trukak filmatzen ditu marrazki guztiak banan bana, handik montaiara iraganaz azkeneko banda filmatuan "txertatu" baino lehen. Post produkzio osoa ekainean eta bi hilabetez hasiko omen da (bikoizketa, musika —oraindik zehazteke—, efektuak,...).

Orain arte aritze prozesu honen bilakaera arazorik gabe dihoa «ea zortea dugun zeren normalean beti suertazten dira prolemak». Lana beraz aurrera, eta hain zuzen ere lan ihardueraren protagonistekin mintzatu ginen, hots, marrazkilari txingurritegi zirudienaren partaide batzuekin.

Animadoreen lana

Imanol Zinkunegi dugu azalduko prozesu horren partzuer bat. Animadorea eta klabe delakoen osatzailea dugu: «Klabeak plano batean derrigorrez azaldu beharreko marrazkiak dira, gune printzipalak dira. Estory Boardek ezinbestekotzat jotakoak». Bere lana, marrazki giltzarriok dibujatzeaz aparte, guneon arteko denborak neurtea da, hurrengo pausoa beste animadoreek, "intervalistek", jakin dezaten zenbat marrazki sartu behar dituzten klabeon artean. «Oso lan inportantea da, kalitatean —eta "balearenak" honek izango du oso maila handia— asko nabaritzen dena. Beste animadoreen lana ordea, mekanikoagoa da».

Printzipioz "erraxago" eta mekanikoagoa den lan honen berri izateko asmoz J.M. Bereziartua-rekin solastatu ginen, zeinak baiestatu zigun lan honen monotonía «hala ere badauka bere zera, oso zaila bait da marrazkiak beti berdintsuak ateratzea». Zenbat marrazki egiten ditu egunero, 7

ordu t'erdiz lapitza eraginez, galdetuta «13 edo» bat bota zigun, baina —Juanbaren mar-marra adituta— «ez nola nahikoak! txukun txukunak!» nabarmenduz segituan. «18 eta 20 ere, egin izan ditut». Halaber apirilerako lan erritmoa indartuko dela konstatatu zuen izan ere «ekainean dibujatzen bukatu nahi dugu, postprodukzioan hasteko».

Azkenik beste erakusgarria, Angel Viana-ren lana. Bera koloreatzaile ekiporeen kordinadorea da. «Gure lana marrazki guztiak koloreztatzea da, beti ere aldeztu aurretik, eta horretan dihardut bereziki, kolore frogak anitz egin beharrez». Bi egun edota gehiago emanak ditu batzutan Angelek, kolore baten nabardura perfektua lortu arte. «Topatuta, koloreak banatzen ditugu ekipoon, lana asko azkartzen baita». Atzenik, filmaketan hasi aurretik koloredunok zuzentzaileak errepasatzen ditu, «plastikoa erraz asko zikintzen da eta».

JOXAN OIZ

IXILPEKO ANTZERKIA, MIMOA, ARTE DESBERDINEKIN HARREMANETAN

Iosu Bilbao: "Funtsa komunikatzea da, jendearekin jokuan sartzea"

Mimo Plot taldeko bi partaideetarik bat dugun Iosu Bilbaorekin lotu gara. Hasera batean erabat itsuturik aurkitzen bazen mimoarekin, egun ikuspuntu zabala du beste arte guztiekiko. Antzeztea da gehien maite duena.

Mimo talde hau, Gotzon Mujikaren ikastaro baten ondorioz sortu zen. Iosu Bilbao eta Iñigo basauri orain bost bat urte, kalea hartu zuten antzezlekutzat. "Jaiak non, ba hara joaten ginen eta antzeztzen hasi. Hasiera

batean ez geneukan lan dinamikarik; gerora hasi ginen en-saiatzan eta esketxak montatzen".

Kaleak suposatzen duen askatasuna, eszenarioak ez omen dauka. Baina bestetik "ez duzu publikorik edo edozein izan

daiteke publiko. Ez dago espazio konkreturik, ez konfidantza mugarik. Ezin diozu inori ezer esjitu, baina bai beraiek zuri". Dena den ez da ohizko mimoa eszenarioan ikustea, "kalearekin identifikatzen denez, bigarren mailako antzerkitzat jotzen da; horregatik ez da batere samurra eszenaratzea". Lau muntaia burutu ditu talde honek, itxura "klasikoko" mimoaz gain, kale antzerki mutua ere egiten dute; bai eta animaziozko antzerkia deitu izan dena.

Ikuslegoarekin jolasean sartzea

Mimoaren funtzioaz sarritan hitzegin da, pentsa araztea edo dibertitzea ote den helburu. Iosuren ustetan ezin daiteke helburua mugatu, zehaztu. "Nire ideia ez da barre eragitea edo sufri araztea. Funtsa komunikatzea da, jendea nirekin olgetan sartzea. Hainbat esketx barregarriak badira, beste batzu aldiz benetan larriak ditugu".

Mimo gehientsuenen antzera ere Iosu Bilbao autodidakta dela esan daiteke, bere kasa, nahien arabera ikusiz, irakurriz eta arituz jazten dabilena. "Arazo bat da mimo eskolarik ez izatea; antzerki eskola serio bat ere ez badugu, zail da mimoan espezializaturiko aktore izatea". Beste arte guztiekin harremanetan sartzan ari da, jakintza orokor bat izateko eta "mimoan aplikatuz esperimentatzen eta ikertzen jarraitzeke".

Instituzioekiko mesfidantza adierazten digu, "taularazte handiak egiteko ez dugu batere laguntzarik; behar bada errua guregan dago ez dugulako behar aina esjitzen. Uste dui mimoa bere erreinu ttikian errege izanez gustora aurkitzen dela, eta beldur apur bat diola kanpokoari aurre egiteari".

Zail da Iosu Bilbaoren ustez mimoan espezializaturiko aktore izatea antzerki eskola seriorik ez badago.

WAGNER-EN INTERPRETATZAILE BIKAINA IZANDAKOA

Ixidoro Fagoaga, ahantzuran utzi duten tenorea

Egunotan instituzioetatik Gayarre mass-media guztietan present egon dadin kanpaina bultzatzen ari badira ere, garaiko diktaduraren aurka altxaturiko tenore nafar batetaz inor gutxi oroitzen dela dirudi. Lantxo honen bidez merezitako omenaldia luzatu nahi diodu Fagoagari, beste batzuk ahanzturan utzi dutena.

Inglaterrako egunkari batean 1984eko abenduan irakur zitekeen, tenorren artean Wagner hobekien interpretatu zuenetariko bat zela. Baina nor izan dugu Fagoaga? Zeinek erantzun ziezagukeen Ameliak (bere hilobak) baino hobeto! "1885eko apirilaren 4ean hementxe, Nafarroako Bera de Bidasoan jaiotzen da. Famili batetan zortzi seme-alabetariko zaharrena izanik, apaiza edo fraile izatera iritxi-ko zelakoan zeuden". Garaiko ohitura zen Hego Ameriketara bidaiatzea eta honi ere ez dio ukorik egingo. Hamalau urte betetээр dagoela, Argentinan bankari duen osabaren erantzun-eskutitza jasoko du, atzerriara joateko pasaportea bidali-az".

Adinak ematen dion energia-
gatik edo, haren osaba bizi den El Tandril herrira jo ordez, Buenos Aires-a abiatzen da. Orduan hasten da Teatro Colón ospetsuan kantatzen duten Rigolletto Opera entzuten. Bere buruan aldaketa bat somatzen

du musika entzutean. "Osabak erran zidanez, egun hartatik aurrera opera abeslari izateko ametsak ez zion loa behar bezain ongi hartzen uzten. Osabak Constantinoganako urratsak zuzendu zituen. Osabaren ausardia ikusi ondoren, Constantinok bere etxera gonbidatu zuen elkarrekin afal zezaten. Constantinoren aurrean kanta-tu ondoren, opera-kantari gai somatu bide zuen, zeren kanta-estudio serio batean murgil zedin aholkatu bait zion".

Italiara bidaiia

Bere bizitza kontaktzen jarraitzen digu; "aholku hau dela medio, Italiarantzko txartela hartzen du. Milanera iritxi ondoren osabaren aho-kordak armonizatuko dituen irakaslearekin topo egiten du". Egunkaria irakurtzen ari zela, Parmako kontserbatorioan zortzi plaza-tarako deialdi irekiaz ohartzen da; hemeretzi urteko euskaldunak 105 lehiakideetatik hirugarren plaza erdietsi zuen.

Frantsesera, italiara, espainiera eta euskara zekizkienez, alemaniera aukeratu zuen kantatzeko; "hautapen honek osabaren bizitza markatzen du. Hain ondo ikasi zuen alemanera ezen Wagner-en opera interpretatu zuela 11 urtez".

Euskalerrira berriro

1915.ean Euskalerrira bueltatzen da eta 1920.ean Madrilgo Gran Teatron debutatuko du Sansòn rola-rekin. Berriro Italiarantz abiatzen da eta Milango Scala izeneko antzokian hamaika denboraldi jarraiaz

Wagnerren pertsonaia guzietan ahotsa eta bizitza jartzen dizkie. Italian Mussolinirekin eta Espainian Francorekin izandako arazoengatik kantatzeari uzten dio eta literaturan murgiltzen da, La Prensa egunkari-ko kolaboratzaile gisan. Bere liburak 'Garat el orfeo de Francia', 'Unamuno a orillas del Bidasoa', 'Retablo vasco'... 1976an itzaltzen zaigu Donostian tenore honen ahotsa. Hemendik haurrera Fagoagaren ahotsaz goza nahi duenak grabaturiko diskoetara jo beharko du.

UREDERRA

Besteak bezain irрати... euskaraz... Iruñerrian

EUSKALERRIA IRRATIA

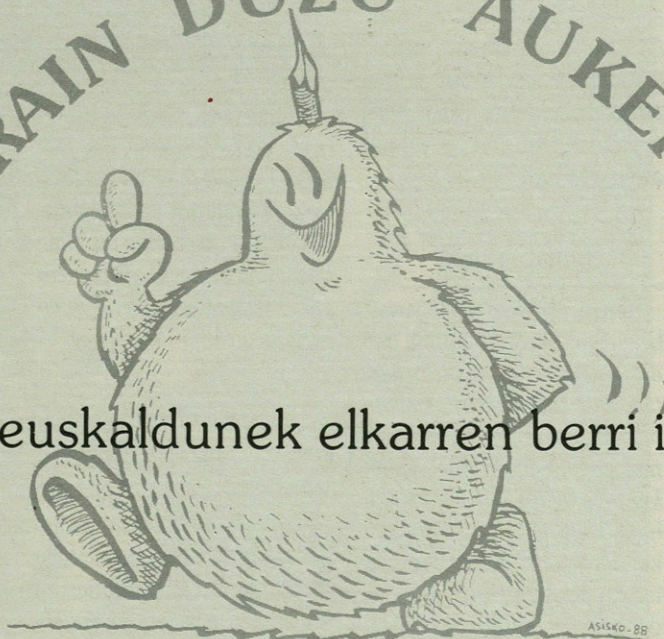
Egunez egun, urtebete aidean, bertatik bertara

**Lagundu nahi al diguzu?
Euskalerria Irratia Elkartearen
partaide egin zaitez.
Urteroko kuota,
sei mila pezeta.**

EUSKALERRIA IRRATIA Antso Azkarra 96 - 13° Tel. 170151 31011 IRUÑEA

ORAIN DUZU AUKERA!

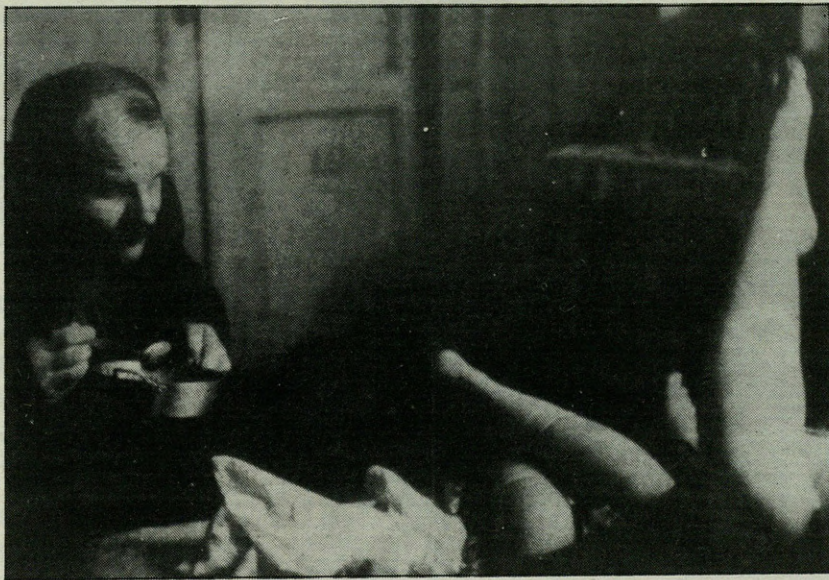
Iruñerriko euskaldunek elkarren berri izan dezaten

BUDAPESTEN ZINEA, ARETOETATIK KANPO

la konturatu gabe pasa dira aurten filmeak Zine Jaialdian

«Eki Europa osoa aldaketek iraulia dagoenean eta aintzeko hesiak erortzen ari diren bitartean, nork bere botere pertsonala gordetzen saiatzen dira Hungriako zinegile zaharrak izkutuan. Ez diegu egiten utziko, erabateko aldaketa nahi dugu guk!»

Hitzaldi aretoan burutu da aurten Budapesteko Zinemaldiko alderik interesgarriena, zaratarik gabe pasatzen ziren filmeen gainetik. Zinegile gazteek gorago aipatu dugun hori bezako aldarrikapenak egin zituzten, une honetan Hungriako zine-industriak bizi duen krisi egoeraren aurreko jarduerak plazaratu nahian.

Gainerako botere-egitura gehienak beza-la, goitik behera amiltzen ari da Hungarian orain arteko zine-industria eta azpiegitura guztia. Enpresa pribatuak sortzen ari diren arren, duela hiru urte Mafilm estatuko organismotik banatu zen estudioek biltzen dute produkzio nazionalaren gehiengoa eta, etorkizunari begira, ez dirudi orain arteko produkzioari eutsi ahal izango diotenik (hoge bat luzemetraia urtean 10 milioi biztanletako erresuma batetan).

Negozioak hauteskundeak egin aurretik burutu nahi omen dituzte egungo gidariak eta Mafilm Carolco amerikarrarekin asoziatu da sozietate zerbitzu-emaila bat antolatzeko. Atzerriko negoziogileek hatzaparrak luze eta bertakoek dibisa eta material berrien egarri. Banaketaren alorrean ere, ez

dago oso argi etorkizuna eta filme amerikarren mehatxua, errealitate bihurtu da: filme hungariar arrakastatsu baten sarrera-salmenta 200.000 ingurukoa den bitartean 800.000 sarrera saldu ditu *Rainman* filme iparamerikarrak. Bussines man ugari ikusten zen Jaialdiaren egunetan Budapesteko zine aretoak aztertzen.

Negozioak -agerikoak eta izkutukoakizan dira beraz aurtengo edizioko protagonistak baina filme eta sariak ere bertan ziren. Sari berezia eta kanpoko prentsarena Sopstisen *Tiro txosna* filmeak jaso ditu. Filme gogorra, ezkontza barruko bortxaketa, aitzak semearen lehen jotzea ikusten du ohe gainean erdi etzanda telebistari begira dagoen bitartean...

Ausentziarik ere nabarmendu da edizio honetan, hain zuzen ere hiltzaldi aretoan akusazio gogorrenak jasotzen zituztenena, Jancso, Szabo... Ikusi direnen artean Ferenc Grunwalsky, Sandor Soth, Gyorgy Szomas... Drama ugari eta satira ikutuak. Datorren urtean gehiago.

J.M. HERITZ

Zipristinak

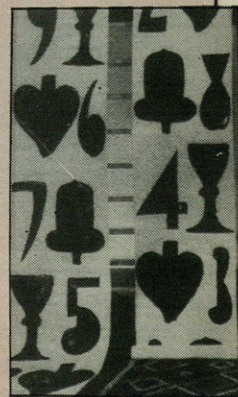
BI ARGAZKILARI OSPETSU
BERRIKI HILIK

□ Bata Singapurren hil da hilaren 13an, bestea New Yorken 22an, Norman Parkinson eta Roman Vishniac. Argazki makina zerbitzari izan zen bientzat baina, Parkinsonen argazkiak alaiak, freskuak eta inozenteak diren bitartean desager-tzeaz dagoen munda baten azken begirada trajikoa eskeintzen digu Vishniacek. Duela 92 urte San Petersburgon jaiotako judutar honek, antisemitismoaren indarrez zapalduko komunitatearen memoria finkatu zuen argazkitan.

JUGOSLAVIAKO AZKEN
ABANGOARDIAK
TOULONEN IKUSGAI

□ Hiru belaunaldi desberdin aurki ditza-kegu azken 20 urteotako abangoardia jugoslaviarren erakusketa honetan bildurik. Hiru belaunaldi eta joera desberdinak, zaharrenak kontzeptualagoak dira, argazkia eta bideoa dituzte tresnak. Erdiko belaunaldiak instalazioak ditu maiteago, eskultura eta pinturaren berreskuraketa. Eta gazteenengan anbiguoagoa da jokaera, izua eta probakazioa ote gakoa?

ARTE ERABILGARRIAK
FUNDAZIO BERRIA
HOLANDAN

□ Koos Flinterman eta Li Edelkoor holandarrek ez dute diseinu aplikatu hutsa bultzatu nahi eta bide berriak bilatu nahian enkargu zehatzak egin dituzte. Puntako artista holandarrekin harremanetan jarri eta bakoitzaren lanarekin korrespondentzia intimoa duen zerbait eskatu diete. Van der Mark-ek haurrentzako ohe bat egin du, Haagmans-ek argazkiko paper pintatuak, Carel Visser-ek lanpara xelebre bat...

Zinema

Zur eta lur

● 'El Club de los Poetas Muertos'. Zur eta Lurreko gomendagarriena, aurtun ematen ari diren hoberenatarikoa, hoberena ez bada. Zinez eta minez hau huts egiteak ez du barkamenik merezi. Eskola baten istorioa, Robin Williams paregabeak ikasleak benetazko pentsalari libreak bilaka daitezen ahaleginak eta bost egingo ditu. Eskolak ez dio barkatuko baina bere helburua lortutzat eman daiteke. Txit gomendagarria.

● 'Navigator'. Fantastikoa. Klabeak eta estetika bereziduna. Zelanda Berriko ekoizpena dugu honako hau. Bidaia bat, errealtate (txuri eta beltzez) eta ametsa (kolorez) nahasten dituen. Erabat surrealista, psikoanalitiko, barrokoa. Zine fantastiko generoaren entsaio bikaina.

'CAMILLE CLAUDEL' MADARIKATU ETA ZOKORAUTA

Zuzendaria: Bruno Nuyten.

Aktoreak: Isabelle Adjani, Gerard Depardieu. **Frantzia. 1988.**

Sentitzen dut. Baina Camille gizona izan balitz, onartuagoa izan zitekeen. Frogarik biziena bere neba Paul.

Claudel sendiak bi produktu eder munduratu zituen. Paul eta Camille. Nebarrebak. Paul-eta Camillen arteko hasierako harremana sendo bazen ere, Paulek arrakasta lortu ahala Camille erabat zokoratu zuen. Familiaren ohorearen izenean nebak ez zuen adorerik izan Camillen ehorzketetara hurbiltzeko, Camille erote-xean 30 urtez giltzaperatuta eta inkomunikaturik atxiki eta gero.

Besfalde Camillek eskultore-maisu bat zeukan, Rodin jauna. Camille aise aski maisu jauna berau aintzinatu zuela. Rodinek inolako kupidarik gabe ikasleari ideiak eta gaiak (gehi bihotza) ebasten zizkiolarik.

Sentitzen dut. Baina Camille gizona izan balitz eskultura munduan lortu zukeen.

Historia ederra da. Tamalez irudiek intentsitatean galtzen dute. Camille-Adjanik lehen plano zabala bereganatzen du Rodin-Depardieu gibelean utziz. Dialogoak nahasi samarrak dira, musika tartean, ulergaitzak zenbaitetan. Baina, oraingoan sentitzen ez dudala, hurbilketa arin bat egin nahi duenarentzat Camille Claudel-en gorabeheretara Nuyten-en filmeak inpresio bat eskein diezaguke. Jakinminez geratzen denarentzat osera 'Une femme' Anne Delbee-ren liburua gomendagarri.

ERMINE M. BELAUSTEGIGOITIA

Euskal Zine Topaketak

Aurtengoan ere Zestoako Euskal Zinema eta Bideo Topaketak antolatu dituzte, euskaraz egindako bideo eta filmak pantailaratu direla. Formatoak ez du mugarik, eta Topaketon emaitzak ez du irabazle edo galtzailerik emango; Hautapen Mahaiak aukeratutako lan guztiek dirulaguntza berdina jasoko dute. Lanak aurkezteko epea apirilaren batean amaitzen da, eta bertan parte hartzeko beharrezko baldintza da Euskal Herrian jaio edo bertan bizi izatea. Zinemari dagokionez XIII garrena eta bideo-tan IV. edizioa burutuko den honetan, zuzenbide hau luzatu digute filme eta bideoak bidaltzeko: Euskal Zinema eta Bideo Topaketak. 88 posta kutxa. 20740 Zestoa. Gipuzkoa. Amaitzeko, aipatu Topaketok maiatzaren 14tik 26ra bitartean burutuko direla.

Musika**Kontzertuak**

● Baiona Ttipian, Mousserolles parkean rock kontzertua iragarri dute martxoaren 10erako, larunbatez, arratseko 9ak aldera **Zein ere, La Polla** eta **Les Thénardiens** taldeen eskutik.

● Itziarko Txitxarro aretoan **Tahures Zurdos** nafarrek kontzertua eskainiko dute martxoaren 10ean, gauerdian hasita.

● Iparraldean, Donapaleuko Airetik aretoan **Delirium Tremens** taldeak kontzertua eskainiko du hilaren 10ean, larunbatez, gaueko 12etatik aurrera.

● Lazkaoko Maizpide euskaltegiak antolatuta, martxoaren 8an, ostegunez, **Txanbela** taldearen kantaldia izango da Azeria zinean, arratseko 9,30ak aldera.

Antzerkia**Antzezkizunak**

● **Zingili Zangala** pailasoak, martxoaren 17an, larunbatez, Gasteizko "Beñat Etxepare" aretoan ikusgai izango dira, orotariko ikusleagoarentzat.

● Pailasoekin jarraituz, **Takolo, Pirrux eta Porrotx**, Loiolako haur parkean aritu dira, hilaren 10ean, arratsaldeko 5etatik aurrera.

● Martxoak 14, asteazkena, Usurbilgo **Hika** taldeak, Donostiako auzo den Groseko Xabier Zubiri institutoan, "Alpargatak euria ari duenean" antzezlan eskainiko du, goizeko 11,30etatik aurrera.

● Gasteizko "Eszena-Arte Tailerrak" antolatutik, hilaren 13an, asteartez, Els Joglars antzerki taldeko zuzendari den **Albert Boadellaren** eskutik hitzaldi bat izango da, arratsaldeko 8etatik aurrera.

Musika**Kontzertuak**

● Bilboko Erakustazokan (eta ez Tolosan, pasa den astean iragarri genuen legez) Autobiaren Aurkako Koordinadorak antolatutik kontzertua izango da martxoaren 10ean, larunbatez. **M-ak, Zarama, Txorromorro, MCD** eta **Tijuana** taldeak iragarri dituzte.

● Martxoaren 10ean Irulegin dantzaldia iragarri dute **Akelarre** taldearen eskutik, bertako irratiairen alde.

● Eiheralarren **Joselu anaiak** bikotearen ekitaldia izango da martxoaren 17an.

● Martxoaren 16an Gasteizko Dendaraban Kultur Aretoan omenaldia eskainiko zaio Pablo Sorozabali.

Bertsoak

Plaza saioak

● Igandean, hilak 11, "Auzoz auzo bertsotan" kanpainaren barne, Amara Berriko Armerias plazan bi bertsolari arituko dira gai librean eguerdiko ordubetetatik aurrera. Egia auzoko Plaza Haundin berriz, eta ostiralez, martxoak 16, beste bi bertsolari arituko dira gaueko 10,30etatik aurrera.

AZPEITIAURREN OMENALDIAN JENDE GUTXI BAINA MAILA ONA

Azpeitiar bertsolariek Txapelketa Nagusian eta azken urteotan erakutsi duten maila ona dela eta, bertako Udaletxeak antolatutik herriko bertsolariei omenaldi-jaialdia egin zitzaion. Baina hainbeste omenaldian, trikitilariak eta zazpi bertsolari zirela medio, jendeak ez zuen espero bezala erantzun; ez dakigu, iragarki arloan ez zelako nahiko lan egin edo jendea aseturik dagoelako Txapelketa Nagusiaren ondoren.

Dena den, bertsolarien aldetik, urtetan aurrera joan direnek ere bertso etorria badutela erakutsi zuten. Saioan bete betean sarturik, lanean oso ondo ibili ziren, bikoteka batez ere, gaia lantzen eta sakontzen. Bertsoak ugari ziren, baina ez horratio astun. Joxe Lizasok bere bertso etorria eta azkartasuna erakutsi zuen; Euskitzek bertso joskera eta neurri garbi eta zehatza zaindu zuen; Joxe Agirrek zirikatzen eta enbidoka oraindik ere ederki dakiela nabarmendu zuen; Sebastian Lizasok bertsoa errez osatzeko grina; Gorrotxategik berriz bertsoa neurri haundian sakontzen duela; aldiz, Anjel Larrañaga zortziko txikian gai zirikatzaileekin hobe ibiltzen dela, eta azkenik Imanol Lazkano patxadan eta bertso bukaeran eztena nola sartu badakiela ikusi zen pilotalekuan.

Gaiak Laxaro Azkunek jorratu zituen; ondo landu eta gaurkotatunarekin zerikusia dutenak izan ziren nagusiki. Halako bertsolari kopuruarekin ondo asmatu eta egituratu zuen bertso jaialdia.

Bertso doinueta, Kaxianoren zortziko txikiko doinua ageri eta nagusitu zen Azpeitiko saio honetan. Bukaeran, omenduei sariak banatu eta bakoitzari makil bana eman zitzaion Udaletxearen aldetik. Baina aipagarriena, urte askotan isilik egon den Jesus Altuna bertsolari azpeitiarraren ahotsa berriz entzueko aukera izan zen, hiru bertso kantatu zituelarik.

BOTA PUNTTUBA

Plaza saioak

● Berastegiko jaiak direla eta, hilaren 17an honako bertsolariak arituko dira kantari gaueko 10,30etatik aurrera: Jon Enbeita, Jon Sarasua, Loizaletxe, Lazkano eta Egaña.

Paperak jasota

I

Arantzazuko ama
gogoratu zaitez
hemen naukate ni
loturikan katez

II

Egidazu bisita
aspaldiko partez
gauak luze dira
begiak negarrez

III

Denbora galdu alde
ordua aldrebes
lagunik ez da ageri
zigorra ordainez

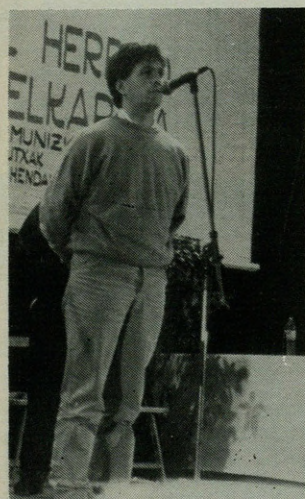
IV

Alabaina ez noa
madarikatzen ez,
bihotz taupada hotsak
dira herri minez

V

Loak hartuko nau
eginen dut ihes...

Espainiako gerizpetatik

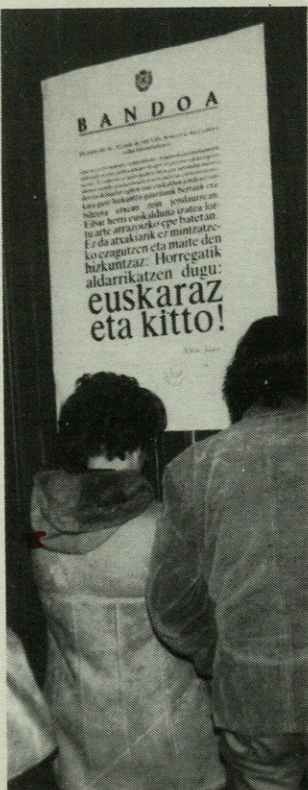

● Gabirian, Osinalde Elkar-teak urtero antolatzen duen Gazte Txapelketan, martxoaren 17an B.Azpillaga, Gerriko, Elizagoien, Lizarreta eta J.M.Olaso plazaratuko dira gaueko 9etatik aurrera, bertako elkarteetan, Iñaki Murua izango dela aurkezle eta gaijartzaile.

● Debako Zubeltzu zineman larunbatez, hilak 17, honako seikotea arituko da bertso-lanetan gaueko 10etatik aurrera: Lizarreta, Mañukorta, Sebastian Lizaso, Euskitze, Peñagari-kano eta Lazkao Txiki; Izaspi izango dute gaijartzaile.

Hizkuntz zapalkuntzaz

● Mauleko "Etxahun" gelan hizkuntz zapalkuntzari buruzko eztabaida burutuko da martxoaren 10ean, beste ekitaldi batzuren artean. Arratsaldeko 5etarako antzerkia eta 'ikuska' iragarri dituzte eta 7etatik aurrera jan eta edatekoa izango da hurbiltzen direnentzat. Askatasunaren bidean elkarteak antolatutako ekitaldiotan saiorik garrantzitsuena arratseko bederatziatan hasiko da; hizkuntz zapalkuntzari buruzko eztabaida jorratuko da Joxemi Zumalabe, Jean Louis Davant, AEK, Seaska eta EHE-ren eskutik. Antolatzaileek gonbidapen berezia luzatzen diete Zuberoko hautetxe abertzale eta kultur elkarte ezberdinei.

Autobiaren aurka asteburupasa

● Bilboko Erakustazokan, "Alternatibaren alde asteburupasa" antolatu du Autobiaren Aurrakako Koordinadorak, martxoaren 10 eta 11ean burutzeko. Nafarroa eta Gipuzkoa arteko komunikabideen hobekuntzarako proiektu alternatiboaren idazketa lana beregain hartu duen koordinadorak herritarren diru-laguntzan oinarritzen du beronen finantziabidea, eta hortik jaialdi monstro honen antolaketa.

Asteburupasa honi hasiera emateko rock kontzertua antolatu du Autobiaren Aurrakako Koordinadorak, eta larunbatez, martxoak 10 betetzean, M-ak, Txorromorro, Zarama, MCD eta Tijuana taldeak arituko dira Bilboko Erakustazokan, arratseko 9,30etan hasita gaupasa kutsua hartzen duen jaialdian.

Igandez, goizeko 10,30etan hasiera emango zaio erakusketa informatiboari, ondoren herri-kirolak iragarri direla; Mindegia-Larretxea bikoteak aizkora apustua jokatu du, Saralegi harrijasotzaileak erakustaldia egingo du eta anterofilia eta sokatira saioak ere izango dira. Eguerdiko ordubetetan Kukubiltxo taldearen ikuskizuna plazaratuko da eta 2,30etan bazkariari helduko zaio txanda, Kike Amunarriz txiste kondalaria bertan izango dela. Arratsaldeko 4etatik aurrera bertsolari saioa izango da Mendizabal, Sarasua, Enbeita, Lazkano eta Soroabalen eskutik; 4,30ak aldera "Xingurri River Big Band" taldearen kontzertua izango da, eta amaitzeko Kepa Junkera trikitilariaren saioa. Txarangak eta gaiteroak ere arituko dira igandez, eta bi egunetan txoznak zabalik izango dira.

Kultur astea

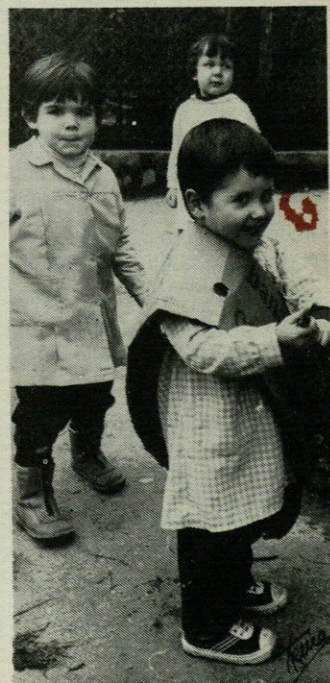
● Martxoaren 12tik 16ra bitartean "Euskal Kultur Astea" burutuko da Gasteizko Beñat Etxepare aretoan, Euskal Herrian Euskaraz elkarteak antolatutik.

Martxoaren 12an 'Euskal eskola publikoa' gaiari buruzko mahainguria jorratuko dute Arabako Ikastolen Federakuntza eta sindikatuek.

Hilaren 13an Jacques Bortairu AEKkideak eta Iparraldeko EHEko kide batek 'Euskararen egoera Iparraldean' gaiari helduko diote.

Larunbatez, hilak 14, Julen Arejolabeitia izango da hizlari 'Hizkuntz esperientziak' gaiaren inguruan.

Azkenik, martxoaren 15ean Xabier Olano Altzoko alkateak 'Euskararen bidetik: elebakartasuna' izenburua daraman hitzal-ditxoa luzatuko du.

Astia

Mendi
munduaMendiko
eskia

Mendiko eskia gogorrena da dudarik gabe. Bidea egin beharrez gain, mendiko zailtasun guztiak topatu daitezke. Bisutsa izan ohi da eskiazaileen oztoporik handiena.

Fondoko eskian bezala, mendikoan itsastxakur larrua erabiltzen da igotzeko. Gailurrean larri hori kendu egiten da eskia-aren azpiko partetik eta jeitsierari ekiten zaio, nahi izanez gero abiadura handia lor daitekelarik. Honez gain komeni da eramatea irristadura aurkako kutxilak, pioleta, kranpoiak eta sarritan ere linterna bat. Badira detektagailu elektronikoa erabiltzen dutenak, abalantxetan galduz gero erraza- go aurkitua izateko. Dena da gutxi seguritatearen alde, mendia edozein momentutan etsairik amorratuena bihur baitaiteke.

Modalitate honen abantaila, udaberrian ere praktikatu daiteke. Mendi gailurretan 1.800 metrotik gora glaziareak izaten dira uda etorri arte, eta eguzkiaren paregabeko presentzia, azala bezteko kirol egokia bilakatzeko da.

Edozein modutan kirol hau ez da inoiz ere bakarrik praktikatu behar. Mendi Elkartek batek antolatutako ibilaldian parte hartu edota esperientzia duten lagunekin joan behar da.

OIZ MENDIA
BIZKAIKO BEHATOKIA

Batez ere, orain urte batzu abioi batek antena jo eta goitik behe- ra erori zenetik, denok entzun dugu inoiz Oiz mendia aipatzen. Baina, jakina, abioi hura jausi zen mendia baino gehiago da.

Munitibar herriko lurretan kokatua, Oiz mendia (1.026 m.) hegoalde- tik tontorra leun aurkeztzen badu ere, iparralde- tik zorrotza- go ikusten da. Mendi hau ere Bizkaiko bost mendi bozinerotari- ko bat dugu, izan ere, mendi hauetatik adarra joz Bizkaia osoa abisatzen zuten batzarrak zeuden garaian. Nahiz eta Bizkaia osoa ikusi ez, hortxe gaine- an dago Bizkaiko zatirik haundiena ikus dezagun lekua: Iparralde- rantz Munitibar, Markina, Bolibar... Mendebalde- ra joz, Gernikako itsas- adarra Bermioko lurmuturera- ino eta atzean itsasoa. Mendebalde- an Artxanda, eta atzean Bilbo, ikusi ez arren, somiatu egiten da beraren kutsadura. Hegoalde- rantz, Durangoko bailara, eta atzekalde- an Anboto mendia. Ekialde- an berriz, Urkoko markatzen du Gipuzkoa eta beronen mendien hasiera.

Mendia pinuz josita ez ezik, antenaz ere badago: TVE-k, ETB-k, irratiek, Ertzantzak, Goardia Zibilak... denek dute hemen beraie- n antenatxoak. Begirako kaltea diren antenek beste kalte bat ekarri dute beraiekin: errepidea. Garaitik tontorreraino kotxez hel daite- keenez, guztiz normala da asteburuetan eta eguraldi ona bada, in- guru hura kotxez beteta ikustea. Dena den, Bizkaiko behatoki ho- netara hurbiltzeak merezi du... oinez.

K.MAULE

Mendi
ibilaldiak

● Durangoko **Tabira** men- di elkarteko kideek Candanchu- ra abiatuko dira martxoaren 10etik 11ra bitartean.

● **Ganerantz** mendi elkar- te- koak berriz, data berdinetarako ibilbidea prestatu dute haurren- tzat; Zaramillo-El Regato txan- goa hain zuzen ere.

● **Sakanakoek** ere Olaztitik Zurizarako bidea egingo dute hi- laren 10 eta 11ean.

● **Aitzarte** eta **Xabier** mendi taldeak Balaiusera abiatuko dira martxoaren 17tik 19ra bitartean.

Osasuna

Osasunaren ardura

GAIXOTASUNAREN KONTRA IKAS DEZAKE GURPUTZAK

Pavlov-ek erreflexu baldintza-tuei buruz egindako lanak aski ezagunak dira gaur egun (Nobel saria irabazi zuen 1.904.urtean). Filosofo eta zientzilari honek frogatu zuen bezala, posible zen zakurretan listu-jarioa eragitea kanpai hots baten jarraian, janaririk erakutsi gabe, soinu hori eta janaria batera erkutsiz denboraldi batean burututako entrenamenduaren ondotik.

Alabamako Unibertsitateko ikertzaile talde batek metodo honen aldagai bat erabili du saguekin egindako esperimentuetan. Eta itxuraz, eta gizakira estrapolatuz, posible omen da sistema inmunitarioa entrenatzea, hura estimulatzeko duten faktoreen eragina imitatzen irakatsiz. Proban, interferoi produkzioa estimulatzeko duen konposatu kimiko baten injekzioa eta lau ordutan animalia alkanforaren usainera jartzea elkartu ziren. Probak 27 egun iraun zituen guztira, saioak hiru egunetik behin eginez.

Bederatzi saio eta gero, hiru eguneko atsedenaldi baten ondoren, laugarren egunean alkanforaren usaina eskaini zitzaion saguei, ezer injektatu gabe. Saguek hiru aldiz gehiago interferoi jorratu zuten aurreko esperimentua egin ez zitzaion beste sagutalde batek baino. Jakina den bezala interferoiak gorputzeko sistema inmunitarioa bizkortzen du.

JABIER AGIRRE

AKNEA, AZALAREN ERUPZIOA

Aknea azaletiko glandulak nahastean sortzen da eta pertsonaren gorputz hazkundera ematerakoan agertu ohi da. Gaisotasunak aurpegia ukitzen du batez ere, baina bular eta bizkar aldera ere hedadaiteke. Iraultze honen ziorik nagusia ezezaguna zaigun arren, bere agerpen eta mantenuaren alde jokatzeko duten hainbat faktore daudela badakigu jakin: 13 eta 23 urte bitarteko adina, anemia, hormonal motako aldaketak eta iraultze digerigarriak, idorreria bereziki.

Sendabidea, pazientzia apur bat eskatzen duena, gorputz osoari bideratu behar zaio, tokian tokiko neurriak hartzearen okerrean erori beharrean. Gauzak horrela neurri batzuei bereiz ditzakegu:

— Elikadurari buruzkoak: gatzetan eskasa den elikadura, animalia koiperik gabekoa eta pozoien elikagarriak (alkohola, kafea, kontserbak eta abar) errefusatzeko dituenak.

— Kaka egitearen erregulapena, zuntzetan (ogi integrala, barazki eta fruitu freskoak eta gordinak eta abar) aberatsa den janari baten bitartez.

— Sistema glandularrean ekintza eragingarria sortarazten duten senda belarrak. Horien artean sobia, kamamila, asentsiobelarra eta lumabelarra.

— Tokian tokiko neurriak: eguzki eta lurrin bainuak eta baita kamamila konpresa baten aplikazioa ukitutako aldeetan.

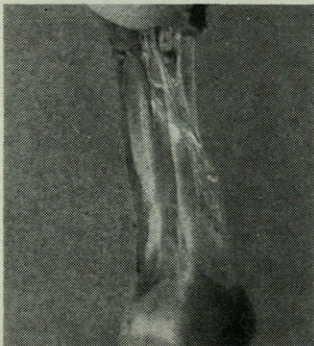
E.MINTEGI

MUSSAKA GREZIARRA

Heleniar lurretara jotzen du gu aste honetan arraultzez presaturiko mussaka deritzona aurkezteko. Hona hemen, plater honen osagaiak: 6 berenjena, 6 tipula, 4 arraultz, 2 lumabelar, tumak eta ereinotza.

Berenjenak zuritu, xafletan ebaki eta berehala zartaginean urreztatzen dira ondoren xurga-paper batetan gordetzeko. Bestaldetik, zartaturiko tipulak baratxuri xehatu, belar eta gatzarekin urreztatu. Souffle gisako molde bat olibolioz igurtzen da moldearen aldeak zein honoa berenjena xaflez estaliko ditugula. Segidan, aurrekoari frijituriko tipulazko geruza gehitzen zaio eta azken honen gainean arraultz irabiatua botatzen da. Esandako hiru geruzak behin eta berriro gainjarriko ditugu osagaiak agortu arte, azkenean berenjenazko geruza goikaldean utziz. Goilare batez ederki zapaldu eta labean, beronen potentzia moderatsua izanik, ordu erdi batez egosten da.

Moldetik atera aurretik, pixka bat hozten utzi. Mussaka laguntzen duen tomate saltsa hamar bat tomate umo, ereinotz, gatz, piperrauts eta gainfrijitzeko olibolioz gauzatzen da.

Telebista - Irratia

Botoia sakatu aurretik

'Transylvania...'

● Igandea, martxoak 11, eguadiako 12,00etan **'Tarzaren ihesa'**(1936). Tarzanek zaguahar odol zurgatzaile batzuekin borrokatu beharko du oraingo honetan.

Zuzendaria: James Charles Mc Kay eta Richard Thorpe. Antzezleak: Johnny Weissmuller, Mauren O'Sullivan, John Bucklier eta William Henry.

● Igandea, martxoak 11, arratsaldeko 15,30etan **'Transylvania 6-5000'**. Jack Harrison kazetariak ikaragarriko egunkari sare batetan egiten du lan. Oraingoan bere betebeharra Transylvaniara joatea izango da. Frankenstein-en bizitzaren historia osatu behar du. Lan hau egiteko, bere ugazabaren seme makala du lankidetzat. Hasieran herria nahiko lasaia agertzen zaie baina laister konturatuko dira lasaitasun hori noraino iristen den.

Zuzendaria: Rudy Deluca. Antzezleak: Jeff Goldblum, Joseph Bologna eta Ed Begley.

● Asteazkena, martxoak 14, 21,00etan **'Berebiziko kementa'**. (1983). Rhodes koronela gizon desesperatua da. Duela hamar urte baino gehiago, bere semea Vietnamentik desgertu zen eta ordutik bere bizitza amets gaizto batetan bilakatuko da. Rhodesen, Aireko koronel lagun batek argazki bat erakusten dio, non Viet Congeko presondagi bat agertzen omen den. Honek desagertze-

● Igandea, martxoak 11, 18,15etan, **Saskibaloia: ACB ligako partidua.**

● Asteartea, martxoak 13, 22,25etan **Katu Kale** musika saio bikaina.

● osteguna, martxoak 15, 20,45etan, **Saskibaloia**, Europako kopa: **Phillips Milan-Barcelona.**

Ikusi baietz!

● Ostirala hilak 16, 22,35etan **Pilota**. Zesta Punta Durangotik.

● Larunbata, martxoak 17, 15,15etan **Saskibaloia: NBA-ko partidua** eta 18,25etan, **Askatuak-Guadalajara.**

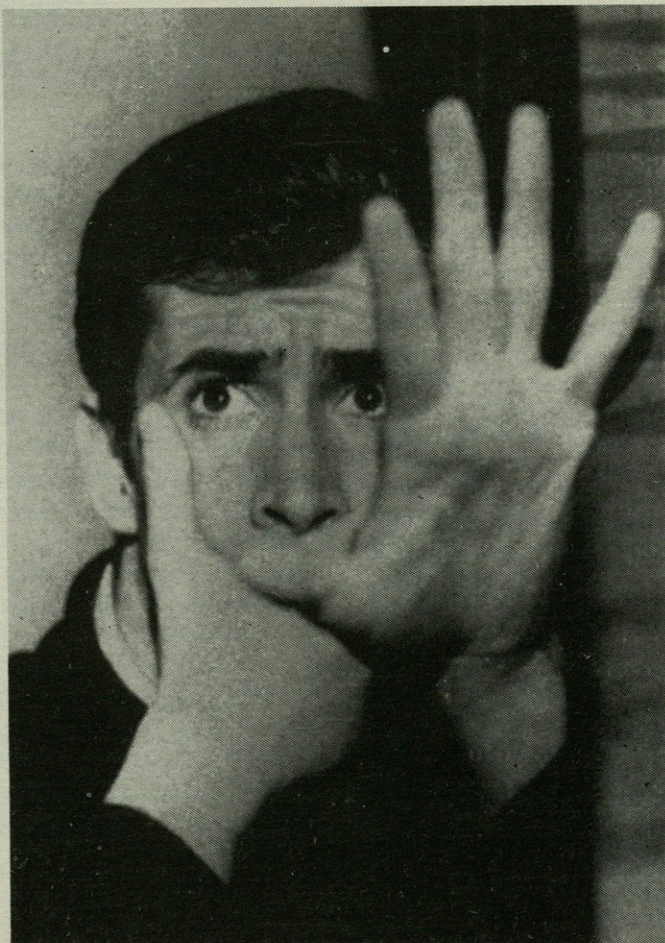
● Larunbatean baita ere eta gaueko 23,00etan **Motor Sport**, motor munduari buruzko saioa.

naren ikerketa hastea erabakitzen du bere egoera berberean dagoen Hugh MacGregor gizon poteresuaren laguntzarekin.

Zuzendaria: Ted Kotcheff. Antzezleak: Gene Hackman, Robert Stack, Fred Ward eta Reb Brown.

● Ostirala, martxoak 16, gaueko 21,00etan **'Kiss the bood of my hand'**. (1948). Bill gizon gogorra da. Bere bizitza krudelak, lege bakar bat erabiltzera eraman du: delittoa. Gizon bat erahil eta gero, ezezagun baten etxean izkutatzen da, hain zuzen ere, Janen etxean. Jane emakume gazte eta atsegina da, eta nahiz eta ezezaguna bere etxean hartzea behartuta egon, ahalik eta ongien tratatzen saiatuko da. Bill harritu egiten da horregatik eta laister honetaz maiteminduko da.

Zuzendaria: Norman Foster. Antzezleak: Joan Fontaine, Burt Lancaster, Robert Newton eta Lewis L. Russell.

Telebista - Irratia

Airean erantzun

Joxe Aranzabal: «Arrasate Telebista, bertakoak eskaini nahiean»

Joxe Aranzabal Arrasaten euskara bultzatu eta informazio herrikoia eskaini nahiean aritzen diren Arrasate Press aldizkariaren eta sortu berria den Arrasate Telebistaren (ATB) zuzendaria da. ATBri buruz aritu gara berarekin eta baita ere Arrasaten aspalditxotik euskara bultzatzeko egiten ari diren lan bikainaz.

ARGIA.— Arrasaten, euskara komunikabideetan sartzeko lan handia egiten ari da. Arrasate T.B. Arrasate Press eta AEDrekin lotua al dago? Ze helburu ditu?

J.A.— Arrasate Press-en arrakasta ikusita, komunikabide batetan lortutakoa beste batetara zabaltzea komenigarria zela pentsatu genuen. Honetarako, AED (Arrasate euskaldundu dezagun), bertako bi ikastola eta herrian dauden euskalzale independenteak elkartu ginen, Arrasaten, telebista proiektu bat ateratzeko. Gero, alderdi politikoekin bildu ginen eta Udaletxeak baiezkota eman zigun. Ekimen honekin euskara bultzatzu herria informatu nahi da, eta ahal den neurrian entretenigarri izatea.

A.— Ze finantzibide ditu ATBk?

J.A.— Orain arte udalak eta AEDk finantziatzen dute, udalak lokala eta azpiegitura ipini dizkigu, honen bidez ere lau pertsona kontratatu ditugu lan supermenerako programa

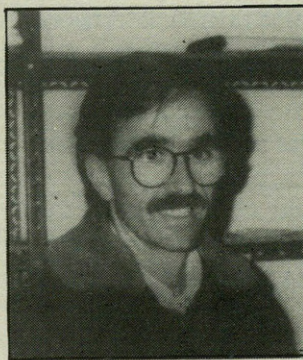
aprobatxatuz. Gerora, gure asmoa publizitatea sartzeta da eta honen bidez autofinantziatzea. Oraindik ez dugu publizitaterik sartzen baina frogak egiten hasiak gara.

A.— Administrazio kontseilaritza nola osatua dago?

J.A.— Telebistan ekiteko, hasieran bildu ginen erakunde ordezkaritza batek osatzen du administrazio kontseilua. Udalak ez du berezko ordezkaririk, herri ekimenetik ateratako proiektua da eta herriko ordezkariek daude, herri telebista da. Honen antzerako prezidentea Arrasate Pressekin izan genuen eta orain arte behintzat jendea gustora dago.

A.— Zer eskeintzen du Arrasate T.B.ak medio horretan dagoen konpetibitatearen aurrean?

J.A.— Arrasate TBk besteek eskaini ezin dutena eskaintzen du, herriko informazioa kaleratzea, herriko problematikak ateratzea. Arrasateko informazioa beste telebis-

ta batek eskaintzea oso zaila da, noizean behin agertuko dira Arrasateko berriak baina salbuespenak dira, ez da eguneroko informazioa kaleratzen. Gure berriak agian ez dira besteak bezain aberatsak, baina haiek atera ezin dutena kaleratzen saiatzen gara.

A.— Beste telebista lokalak ba ahal duzue harremanik?

J.A.— Beste herrietako telebistekin izan genituen harreman batzuk batez ere hasiera batetan, sortzerakoan izaten den zailtasunagatik. Agian aurrerago ekiteko, telebista lokalak federakundea suspertzea geratuko litzateke, gure artean harreman sendo batzuek eratzea.

A.— Euskara hutsa erabiltzen duzue, ze leku betetzen du euskara batuak eta zein euskara lokalak?

J.A.— Informatiboak euskara batuan ateratzen dira, aurkezleek ere batua erabiliko dute, baina jendeak dakien euskara erabiliko du, beraz konbinaketa bat emango da euskara herrikoia eta euskara batuaren artean.

Ikusitakoak ikusita

Premiazko albisteak

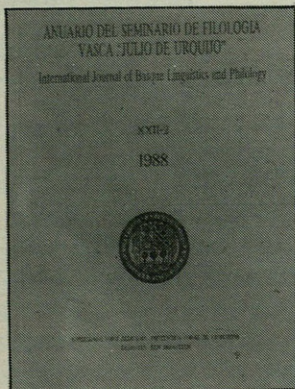
Silvio Berlusconi enpresari italiarrak bere lurraldean lehen arazoak izaten hasi den bitartean, hemen egindako tratuak zutik eta indarrean dirau oraindik. ETBk ikusentzulegoa, nola edo hala bereganatzeko hasi duen lasterketan, era guztietako mekanismoak jarri behar izan ditu praktikan: 'Gehiengoari begira' eskeintzen diren saio komertzial jasanezinak, lehiaketan ugaltzea eta emanaldia hedatzea galarazten omen duen euskararen hesietatik saltu egiteko ahaleginak, besteak beste.

Lehiaketarik gabeko saio bakarrak albistegiak izango dira gutxi barru, eta hau honela izanik, bestelako erakartzailerik bat topatu beharrean aurkitu dira. Oraingo honetan, halere, ikusentzuleen begirada bategatik egindakoa finagoa izan da. Gaueko albistegien amu-iragarkia ondo burututako trukoa da: Albistegien aurreko programa amaitu bezain pronto, erritmo arina, ahots tonu altua eta gehiengotik irudi deigarriak dituen aurrerapena ematen da. Minutu horrek premiazko zentzua sartarazten du, 'emisioa hemen eten behar dugu, azken orduko albiste bat eskeintzeko' esan nahi dugu. Eta azkenean, amu distiratsu hau irentsi eta flash hoiak luzapena, geroko albistegia, ikusteko gelditzen gara, ETBren katean zintzilikaturik.

R.M. MARTIN SABARIS

EGANA OSA

Liburuak

ALDIZKARIAREN IZENA:
ANUARIO DEL SEMINARIO
DE FILOLOGIA VASCA «JULIO
DE URQUIJO»
EZAUGARRIAK: 1988
URTEA. XXII ZENBAKIA.
HIRU LIBURUKI.

Berrikuntza mordoz-beterik datorkigu Urkixo mintegiak ateratzen duen aldizkari hiru liburukitan banatua. Zuzendaritza eta idazkaritza berriturik, aholku batzorde bat osatu dute hemengo, Estatuko eta beste atzerrietako euskalariak osaturik, hemendik aurrera euskal hizkuntzalaritza eta filologiako nazio arteko aldizkari datekeelarik ASJU. 1.000 orrialderen inguruan aritu nahi dute urtero, eta argitarapen gehigarriak ematen du arront ugalduko direla, Mitxelena, Sarasola, Schuchardt, Agud, Tovar, Lakarra eta Oyarçabalen lanak lekuko.

1988ko hiru liburukien berri osorik ematea ezinezko bazaiagu ere, esan dezagun euskal filologiari funtsezko zaion Schuchardtek idatzitako Leizarragaren lanetarako sarrera dakarrela, Agud eta Tovar-ek euskararen hiztegi etimologikorako materiala bilduko duen lanaren hasiera dakartela, eta orain artean ASJU-n azaldu gabeko izen

zenbait ere badirela 88koan.

Euskal Filologiak daraman abiadaren erakusle zintzo den azken ASJU indarrean etorri zaigu.

IZENBURUA: POLITICA DE
UBICACION DE CENTRALES
NUCLEARES.

EGILEA: JOSE ALLENDE.

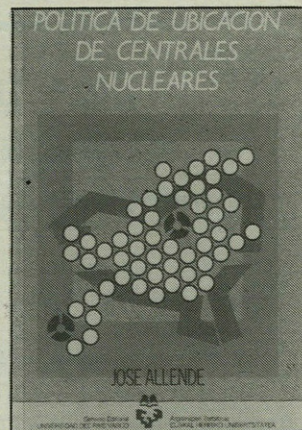
ARGITARATZAILEA:
EUSKAL HERRIKO
UNIBERTSITATEA.

ARGITALPEN ZERBITZUA.

José Allende, «Comisión de Defensa de un Costa Vasca no Nuclear»eko buru eta sortzaile izateagatik da batez ere ezaguna, baita ondoren Lemoizko zentralaren aurkako borrokan bereganatutako protagonis-

moagatik ere. Jende gutxiak dakiena zera da, energia nuklearrari injenieritzaz aparte bestelako zientzietako ezagupideak aplikatzen hasi zitzaizkionetik nazioarte mailan puntako jakitunen artean kontsiderazioa bereganatua duela Allende irakasleak. Urrutirako joan gabe, AEBetako Kongresuaren aurrean aholkulari gisa aritua da, gizarte zientzien ikuspegitik. «Política de ubicación de centrales nucleares» liburua, bestetik, inguruko estatuetan egin den gaiari buruzko aurreneko emaitza zientifikoa da.

Tesi doktoral baten ondorioa izanagatik, energia horren inguruko gatazkaz ez da posizionamendurik hartzen, baina batetik eta bestetik jasotzen diren datuak, erreflexioak, etabarreatatik, liburu hau energia horren kontrako jarrera indartzerako dator bete-betean. Gaia

disziplina ugarien enfokepean jarrita, behin eta berriz frogatzen da horren aldeko apostuaren burugabekeria. Alde batetik, orain arte eraman den politikaren helburu tekniko eta ekonomiko hutsak agerian uzten ditu. Bestetik, aurrera begira egindako kontsiderazioek bere tamaina aurkitzen dio debetari: enplegua sortzearen arabera erizpideak, kostu-etekinari buruzko kalkulu errealak, afektatutako jendearen erabaki-ahalmena kontutan hartzeko proposamenak, zientifikoen erantzukizuna eritzi publikoaren aurrean, hondakinak gordetzeko arazoak, sinesgarritasun falta... banan-banan eta luzera ederrean adierazten dira auziok, batik bat AEBetako datuak eta etapa desberdinetako egitasmoak oinarri gisa erabilia.

Bitxikeria bezala besterik ez bada, Allendek egiten duen erreflexio txiki bat aipatuko dugu azkenik: hasiera batean energia nuklearra «aurrerapen»ezko erizpide eta ikuspegi teknikoaren arabera juzkatu eta bultzatu zen bezala, ez ote den orain gauza bera gertatzen ariko informatika eta robotikaren alorrarekin.

Puntako argitalpenak

(Bilboko «Verdes» liburudendak emandako datuak)

LITERATURA

- 1.— «Ez gara geure baitakoak», Joseba Sarrionandia. Pamiela.
- 2.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 3.— «Izua hemen», Joxe Mari Iturralde. Bizkaiko Foru Aldundia.
- 4.— «Jesus, Maria eta Jose», Patxi Zubizarreta. Erein.
- 5.— «Babilonia», Joan Mari Irigoien. Elkar.

OROTARIKOAK

- 1.— «Hitzak irudiz ikasiz», Edurne Etxebarria eta Edu Iriondo. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- 2.— «Urdaibai. Gernikako itsasadarreko hegaztiak», Aitor Galarza eta Angel Dominguez. Bizkaiko Foru Aldundia.
- 3.— «Euskal artearen historia. Historiaurrea», Juan Mari Apellaniz eta Jesus Altuna. Kriseilu.
- 4.— «Gure mendietako bide ezezagunak», Mikel Angulo. Elkar.
- 5.— «O Tenpora! O Mores!», Eduardo Gil Bera. Pamiela.

IZENBURUA: VOCES
DERIVADAS DEL EUZKERA
EN EL IDIOMA CASTELLANO.
EGILEA: JUAN DE GOITIA Y
UNIBASO.

ARGITARATZAILEA: EGILEA BERA.

Poza ematen du XXI. mendaren atarian honelako liburuak topatzeak. Perestroika eta «Ekialdeko askatasun bufada»ren aitzakiz hain aspergariak bihurtu zaizkigun igande arratsaldeetarako, denborapasa ezin hobeagoak izan daitezke. Edota insomnio gauetarako, barre egitearen ondorioz leher eginda loak samur hartuko bait zaitu. Juan Ramón Goitia Blancok (hori du benetako izena) Bartzelonan argitaratu duen «Voces derivadas del euzkera en el idioma castellano» liburuaz ari gara.

Larramendiren jarraitzaile

dela esango bagenu andoaindar idazlea irainduko genuke, baina halakotzat dauka bere burua. XVIII. mendeko apologista batzuren ildotik, erderazko hitzen euskal etimologiak asmatzeari ekiten dio burugogor eta gartsu. Horrela, «zapata» *piel para la pata* omen da, eta «relámpago» *ERL(rayo)-ALB(blanco)-A(el)-O(gran)*, guztiz euskaldun jatorrikoak beraz. Morboa ere ez zaio falta, «semen» *semetik* bait dator eta «culo»k *ángulo* esan nahi bait du.

Halere, hitz gehien jatorria azaltzeko giltzarri magikoa mahastian aurkitu du Juan Goitiak, bere ustez mahastia bait da euskararen lekukoa mundu

erdiko toponimian. Mahatsa eta mahastiaren bidez hainbeste hitz azaltzeak, egia esan, interese dextente kentzen dio liburuari, eta guztiz gomendagarria den sarreraren ondoren hiztegi modura datorrena interese bajuxeagokoa iruditu zaigu libertimendurako.

Beste zerbait eskertu behar diogu Juan Goitia euskaltzale sutsuari, bere liburua irakurri ondoren, duela hamar urte faksimil modura Ediciones Vascasek argitaraturiko M.D.L.ren «De la antigüedad, y universalidad del bascuense...» liburutegitik erreskatatu eta birgozatzeko aukera irrikaz bete bait dugu.

JOSU LANDA

Mamiak harrotzen

Memoriaren ezinbesteko galbehera

norbere adorea eta bizitzak erakarrirako baldintzen arabera. Bi faktore horiek *izua* eta *patua* bezala definiturik azaltzen zaizkigu Joxemari Iturraldearen «Izua hemen», bere azkeneko nobelan.

Bertako protagonista, Kepa Zenika, halabehar misterio-tsuek darabilte alde batetik bestera, bizi beharrak gauza gehienekin konformaeraziz. Nazionalek okupatu berriko Bilbon sentituko du aurrenik *izua*, eta hari eskapatzearen neurrian bide datorkio EAJk agindutako ezkutupeko manatua: SESBetara joan eta hara exiliatutako milaka haur euskaldunen kargu hartzea. Bidaia bera burutu ezinik, Finlandian deserrotuko da betiko, Bilbon ere deserroturik bizi bait zen. Deserrotze hori, baina, ez da oso prolematikoa gertatzen. «Izua hemen»eko pertsonaia, bere arruntean, zernahiren aurrean moldatu egiten da. Nobela hain garai tragikoetan kokatua badago ere, ez dago he-

roerik, ezta erromantizismo txikiere ere, suizidioaren tentazioa urrun da.

Beldurraz bakarrik da beldur, *izua* delako ikaragarri bakarra, beste ezerk ez du datorrena aldaerazteko beharrik sortzen. Kepa burges soila bait da, zu eta ni bezalakoa. Bizimodu konforma erraz hori aldi behin iraultzen duen indar bakarra memoria da, baina nobela oroitzenen itzala ameskaiztoak besterik ez dira, lantzean behin datozen bezala desagertzen direnak.

Alde horretatik, «Izua hemen» nobelaren haria fatalismoz kutsaturik dago, gertatu beharra eta inpotentziaren artean. Bidaia helburua betegabe gelditzeak ez du aparteko axolik, gorabehera sentimentalak ia akzidente huts modura ageri dira... guzti hori urruntasun objetibo batez ikusia da, eta Keparen gogoetetan isladorik ez duten bitartean, egitura nobelistikoa osatzeko baino ez dute balio.

Atenporala izan daitekeen auzi hori kokatzeko, Joxemari Iturralde urruntasuna aukertu du, bai denbora aldetik bai geografikoki, eta ingurune hori aukeratzeak eskatzen duen dokumentazio lana ederki bete du.

Istoria garatzeko modua ez da batere lineala, eta esan daiteke irregularra ere badela. Histori liburu batetik hartuak izan zitezkeen orrialdeekin batera, ordenu haundirik gabeko gogoetak irakur daitezke. Halere, nobelaren erdi aldean jaso daitekeen nahasketa eta desordenu inpresioa desagertuz doa piskanaka bukaera hurbildu ordutako. Finean, primeran lortzen du Iturralde protagonistaen nostalgia fatalista hori irakurleari itsastea. Oroitzapenak galdu diren unean berreskuratu beharretik sortutako memoria liburutzat jo genezake «Izua hemen», inongo irakurketa tragikorik gabe, agian kontrako indarrak egitea ezinezkoa zelako.

JOSU LANDA

IZENBURUA: IZUA HEMEN.
EGILEA: JOXEMARI
ITURRALDE.
ARGITARATZAILEA:
BIZKAIKO FORU ALDUNDIA.
KULTURA SAILA.

Gogoeten poderioz findutako asmoak eta zirkunstanziek baldintzatutako idealak, eguneroko praktikarekin uztartzea kontraesanetan murgildutako zeregina da. Kontraesan horiek are latzagoak izan daitezke

Bazterreko aldetik

Ertamerika

Ertamerikara iristen zarenean, bereha-laxe ulertzen duzu, han ez dela ideologi bereizirik behar, bizi duten egoeraren aurka altxatzeko, bertako gerrilariak ez dutela atzerriko mezurik behar, jasan duten errepresioa izan eta aurrera jarraitzeko. Ertamerikako mugimendu gerrilariak, hamaika aldiz zapalduak izan arren, beste hainbat aldiz erretuko dira, behin eta berriro sortuko, zuzterretik ateriak diren loreak bezala, sustraia bizirik geratzen bait da: gosea, gosea bait da sustraia.

Topiko bat da esatea, guk hemen behar duguna baino gehiago dugunean, Ertamerikan, gosez hiltzen direla, bainan egia da eta gehiengoak gosea pasatzen duen bitartean, ez da bakerik izango.

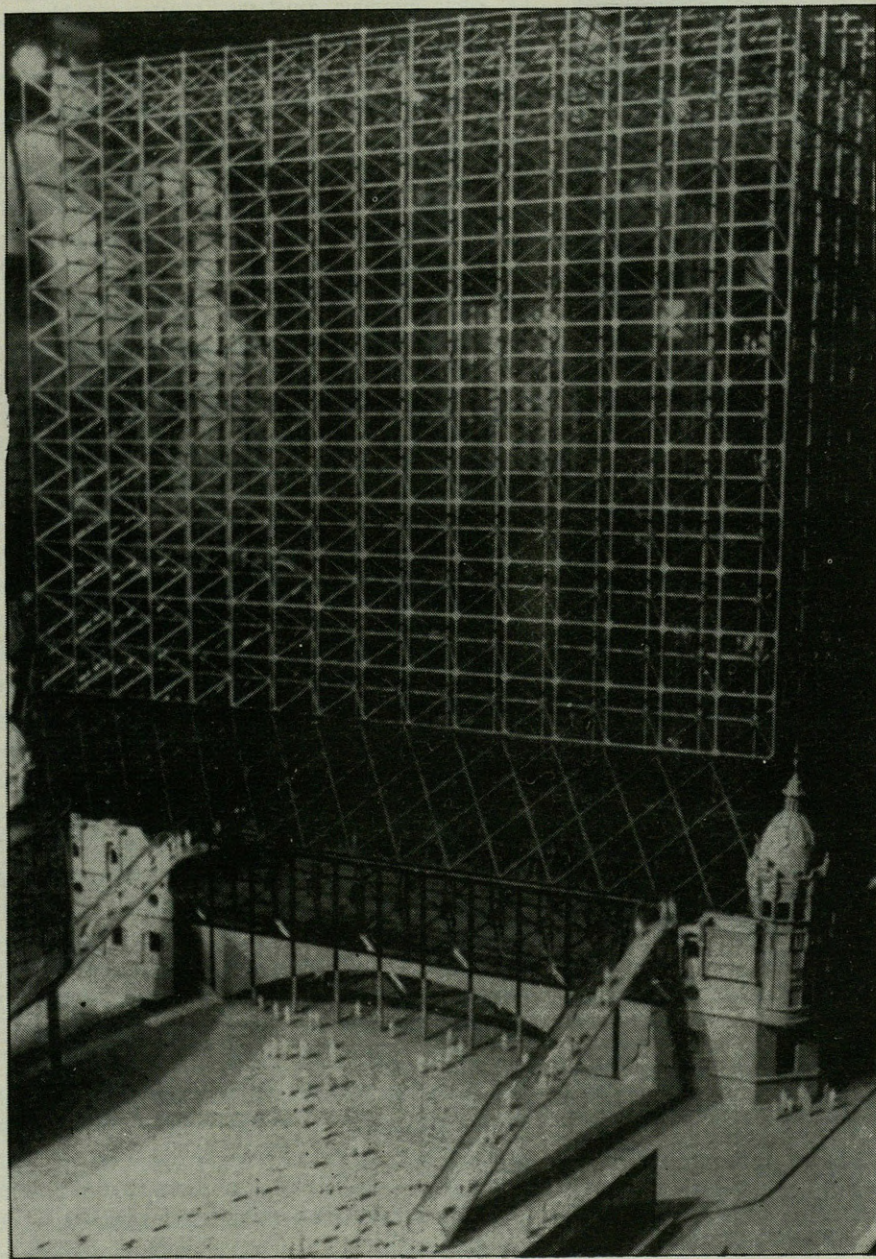
Ertamerikako lurra sumendiz beterik dago eta bere lurrari arrazoi emanaz bezala, Ertamerika osoa, politikoki hitz eginaz, kea dariola dagoen sumendi erraldoi bat da.

Panamako iskanbilak isildu ondoren, El Salvadorreko mugimendu gerrilaria berpiztu da. Guatemalan jasan duten errepresioa, Hitler-en garairik gogorrenak gogora arazten dizkigu. Honduras eta Costa Rican gosez hiltzen dira eta orain ez daki gu zer gertatuko den Nicaraguan.

Estatu Batuetan ez al da perestroikarik izango? Soviet Batasuna astintzen duten askatasunezko haizeak, ez al dira Estatu Batuetara iritsiko? Zeren Ertamerika, edozein unetan, eztanda egin lezakeen Vietnam berri bat izan bait liteke.

AMAIA LASA ALEGRIA

Gorordoren ametsen tolarea

BILBOKO Alhondegiak eman du zer esanik aste honetan ere eta badirudi aurrerantzean ere ihardun beharko dela horrezaz. Ez da alferrik Euskal Herrian sekula proposatu den

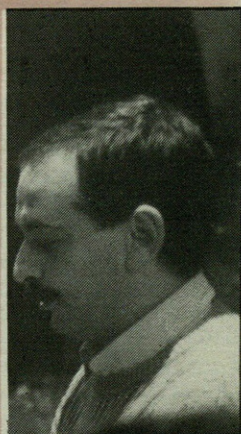
Kultur Etxe handienaren egitasmoa 10.000 milioi pezetako aurrekontua aurretik duela. Ez da ez alferrik Bilboko Udal, Bizkaiko Diputazio eta Gasteizko Jaurilaritzaren arteko egitasmo eta tentsio gune amankomuna.

Aste honetan Gasteizko Kultura Saileko Ar-

Jon Sarasuak puntua jarrita

Pello Zubiriari
(Larrun aldizkariko
zuzendaria)

— «Larrun» aldizkariaren 1989ko udazkeneko zenbakia eskuratu berria dugunean, beste berri bat iragaritzen zaigu, Autodeterminazioari lotua. Entsegu aldizkariak ba al dute lekurik garaiotan? «Larrun» bezalako aldizkari bat ez al da ahalegin anakroniko samarra?

te eta Historia Ondarearen Zuzendaritzak Gorordoren kuboaren aurkako erabakia hartu zuen, baimenik ez eskainiaz proiektuari. Zuzendaritza horrek hartutako erabakiaren oinarrian honako arrazoiak erabili dira: eskala, proportzioak, hiriaren oroimena, edifizioaren oroimena... Arrazoi formalak izan dira guztiak, Pello Urzelaik «Hemen»en gogoratu duen bezala. «Ohartzen bagara, Kultura Saitetik Gorordoren "Kuboari" ezetza emateko projektua diseinatzeko forman zentratu da, mamiaz, hau da, gune horren funtzio, balio eta erabileraz tutik esan gabe».

Hain zuzen Ondarearen Zuzendaritzak erabilitako arrazoiak medio erantzun zuen Gorordok modernotasunaren defentsa eginez eta aipatu zuzendaritzak esandakoak kontserbakioak direla aitxekituz. Ez zen horretan amaitu ordea afera.

IDEOLOGIAK bukatu direla eta posible den gizarterik onenean bizi garela usate duen batentzako anakronikoa suertatu daiteke, bai, «Larrun». Baina asko gara gure Herriarentzako gaur ezarri zaiona ez bezalako gizarte eredu baten atzetik gabiltzanak, eta Munduarentzako ere inperialismoa izango ez den beste harreman moietaren bat nahi dugunak. Pretentsio handiegirik gabe, abertzale ezkertiarren erreflexio, eztabaida eta azterketa gune bat eskaintzen dugu. «Larrun»en ahalak apalak dira, helburuak eta beharrak aldiz oso zabalak. Gure aldizkaria sortu genuenean hala ziren, eta mundu osoan bezala Euskal Herrian aldaketa usinak bazter guztiak betetzen dituenarean areago dira. Bidegabekeriak eta zapalkuntzaz itota iritsi dira Euskadi eta Mundua XXI. mendearen atarira. Zapaltzaileen ofentsiba ideologikoari aurre egite soilak beharko lituzte mila «Larrun».

ONDAREAREN Zuzendaritzak bere epaia argitaratu zuen egun berean, asteartean, orri osoko iragarki baina agertu zen prentsa gutian erdara hutsean: "Más de 200 profesionales, artistas e intelectuales bilbainos a favor del proyecto de la Alhóndiga", "De la bodega durmiente al lugar de los sueños". Bertan, Ondarearen Zuzendaritzak esandakoak kritikatzin ziren tono handi-mandiz, German Yanke, Javier Rebollo, Emilio Barbera, Luis Iturri edota Jazinto Iturbe bezalako sinadura ospetsuen babesean.

Gorordori ez zitzaion aski iruditu nonbait publizitate moduan "profesional eta intelektual"ek eskaintitako orri osoko babesa. Biharamunean prentsaurreko bat eskaini zuen Bilboko alkateak berak, proiektuarekin bere horretan jarraituko duela eta Ardantzarekin elkarrikteta bat nahi duela esanez, zeren eta "Bilbok, Bizkaiak eta Euskadik behar bait dute" hiru urtez landutako projektua.

Artean Bilboko Udalean Alhondigaren proiektuaren aldeko botoa eman zuten gainontzeko alderdien babesa zeukan Gorordok. Ostegunerako ordea bakarrik zegoen. Bai eta bere alderdiaren barruan ere. PSOEek batzorde bat osatzea proposatu zuen Udala, Diputazio eta Jaurlaritzaren artean, PPK aurrena batzokietan eztabaidatzeko eskatu zion PNVri, HBk kultur azpiegitura herrikoia lantzea proposatu zuen, EEK "Kuboa hil da" esan zuen

eta EA bat etorri zen Ondarearen Zuzendaritzak esandakoarekin. Ohartu orduko lehen mailako arazo politiko bihurtu da "Kubo"arena. Bai eta PNVren barruan ere!

BITARTEKOAK helburuak bezain garrantzitsuak direla esanez erantzun zion Amatiñok «Eguna»tik: «Jose Mari Gorordo gero eta tentsio haundiago sortzen ari da Bilboko Udala eta gainerako erakundeen artean, Bizkaiko Diputazio, Jaurlaritza zein EAJ bere alderdiarekin alegia». Amatiñok aditzera eman nahi izan zuen Gorordok arazo pertsonal moduan planteatu duela arazoa eta horrek zaildu egiten diola konponbidea.

Astearen hondarrean jakin izan da Ardantzak gutun bat idatzi diola Gorordori esanez berari ez dagokiola Gorordorekin horrezaz ihardutea. Kultura Sailari dagokiola. Hau da, adiskidetu dadila Joseba Arregirekin. Gutun honetan ere ez dago inolako eritzirik "Kubo"aren kontuari buruz. "Horretan sartu gabe" egin ditu Gasteizko Lehendakariak zio guztiak. Hori bai, oraindik ere, Ondarearen Zuzendaritzak erranak erran, Bilboko Udala-

rekin elkarkidetzeta badagoela argi eta garbi utzi nahi izan zuen Jose Antoniok.

ORAIN gauza jakina da Alhondigaren trasteroetan arazo politiko potolo bat dagoela gordea. Ihes egin dio mundu guztiak Saenz de Oizaren proiektua estetikoki edo kulturalki eztabaidatzeari. Profesional, artista eta intelektual bilbotarren manifestuak horretarako euskarri izan zitekeen baldin eta jokatu izan ez balu Gorordoren aldeko publizitate politikoaren papera.

Mereziko luke ordea amets erraldoi horri erantzutea kultura herriarraz eta herrikoiaz iharduten duten sektoreetatik. Mereziko luke Liburutegi Nazionalaz, Kontserbategi nazionalaz... eta Nazio mailako kulturagune moduan Alhondiga defendatzen dutenen artean eztabaida irekitzea.

Kulturaren eta euskal kulturaren kontzeptioa dago guztiaren azpian. Eta planteaturik dagoen moduan ez da Bilbo eta bilbotarren afera hutsa. Kultur eztabaida interesgarri baten tolarer izan daiteke Alhondigarena.

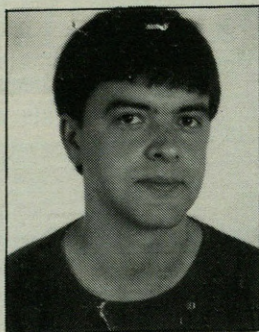
GORKA ARRESE

Apostua

DUELA urtebete Nikaraguan geunden askok ezin genuen geure harriduratik irten hauteskundeak egin behar zirela jakitean. Izan ere, gerra eta blokeoak herri pobre baina harro horri ekarritako bizi baldintza latzak begi bista-koak ziren, eta inor ez zen saiatzzen, iraultzaileenetatik hasita, egia hori izkutatzen. Egoera horren aurrean, oraindik iraultza bat bizi izan ez dugunok erokeriatzat jotzen genuen hauteskundeetara joan eta gainera botoen gehiengoak lortu nahi izatea. Argi zegoen denentzat egoera latzaren errua ez zela FSLNn bilatu behar, baina premi gorriak, askotan, inmediateismora eta pragmatismora eramaten gaitu. Hor gure harriduraren zergatik.

Geroxeago, iraultza eder horren historia eta bere protagonistak ezagutzen nituen neurrian, harridura hura mirespen bilakatuz joan zen. Mirespena sandinistek iraultza aurretik eta ondoren agertutako *ausardiaren* aurrean. Eta argi utzi nahi dut ausardia hori *abenturismoaren* beste muturreko ausardia dela, etorkizunez betetako ausardia. Rigoberto Lopez Perez-ek bere azken ekintza zela jakinda Somoza garbitu zueneko ausardia. 60.aren hamarkadan eta 70.aren lehenengo erdian mendian galduta, bakarrik, goseak, ia armarik gabe, etsaiaren sarraskien ondoren behin eta berriz abangoardia erakitzeari ekin ziotenen ausardia. FSLNk 1979.ean mila militante baino ez zituela sistema osoa botatzearen ausardia. EEBbetako atzeko patioan eta Kubako esperientziaren ondoren egitasmo irultzaile bat aurrera eramatearen ausardia. Gerra erdian iraultza eredu berri bat eraikiz demokrazia eta pluralismoa sakontzearen ausardia. Beste biderik ez du izan Nikaraguko herriak askapenaren bidean, ausarta izatearena baino. Hortxe zegoen apostua.

IKUSPEGI honetatik begirata, aurtengo hauteskundeak ere izugarrizko apostua ziren. hamar urte hauetan, sandinistek beren indar guztiak iraultza defendatzen eta berau sakontzen banatu behar izan dituzte, errekurtsio material gehienak lehenengo zereginera bideratu direlarik, halaberharrez. Eta lortutakoa ez da gutxi izan. Baina iraultza ez da autode-terminazio soil ez egiten, eta herriak garaipenaren ondorengo ilusioa mantendu ahal izateko aurrerapenak ikusi behar zituen. Aurrerapenok agerian dira, baina ordaindutako prezio bortitzak lausotu egin ditu: bizi baldintzen txarreagotzeaz gain, zortzi urtetan

JOSU AMEZAGA
(EHUko irakaslea)

30.000 hildako eta ehundaka mila desplazatu eragin dituen gerra. Garesti atera zaio Nikaraguko herriari iraultzaren defentsa. Hortik, nire ustez, hauteskunde hauen garrantzia. FSLNk plazaratutako slogana, hauteskunde kanpainetarako fabrikatu ohi direnak ez bezala, esanguraz bete zuten: «*Todo será mejor*». Eta halaxe behar zuen izan. Aukera ezin hobea zuen iraultza honek bakea lortzeko, *contra* militarki etsita eta mundu osoaren begien bistan demokrazia burgesaren eremuan hautakutxan ere irabazteko gai zirela erakutsiz, horrela barne arazoetara dedikatu ahal izanda eta herriari merezi duena eman. Ez zen makala, beraz, apostu honetan irabaztekoa.

Eta galtzekoa? Hori, zoritxarrez, laster hasiko gara ikusten. Alde batetik, ezin dugu pentsatu gutxi galdu denik, gezurra litzateke eta. Nire eritziz, epe laburrera, eta Ertamerikako egoerari begirata, asko galdu da. Mundu osoko burgesiaren ofentsiba ideologikoak ere arma bat gehiago izango du, eta badira hemen bertan Nikaraguan gertatutakoa Europako Ekialdearen jarraipen bezala ikusten duten 'analista' interesatuak. Emaizta hauek zama bihurtuko dira Nikaragua eta mundu osoko iraultzaile eta bakezaleentzat, dudarik gabe. Hala ere, ez dago dena galdu denik pentsatzeko oinarririk. UNOk iraultzatik sortutako legalitate bat onartu beharko du. Ekonomia arloan, bestalde, ikusteko dago noraino diren baliogarriak yankien dolarrek UNOr bota ematera eraman duten herri sektoreen espektatibei erantzuteko. Koalizio honen ezaugarriak ez dira krisialdi batetatik ateratzeko behar den boteregune batentzako egokienak. Gainera, populazioaren arteko sektore handi batek laino zein euri iraultzarekin aurrera jotzeko asmoa agertu du, eta beste sektore handi batek, botoen pragmatikoki jokatu badu ere, iraultzaren aurrerapenak dastatu ditu. Azkenik, FSLN indar sendo bat

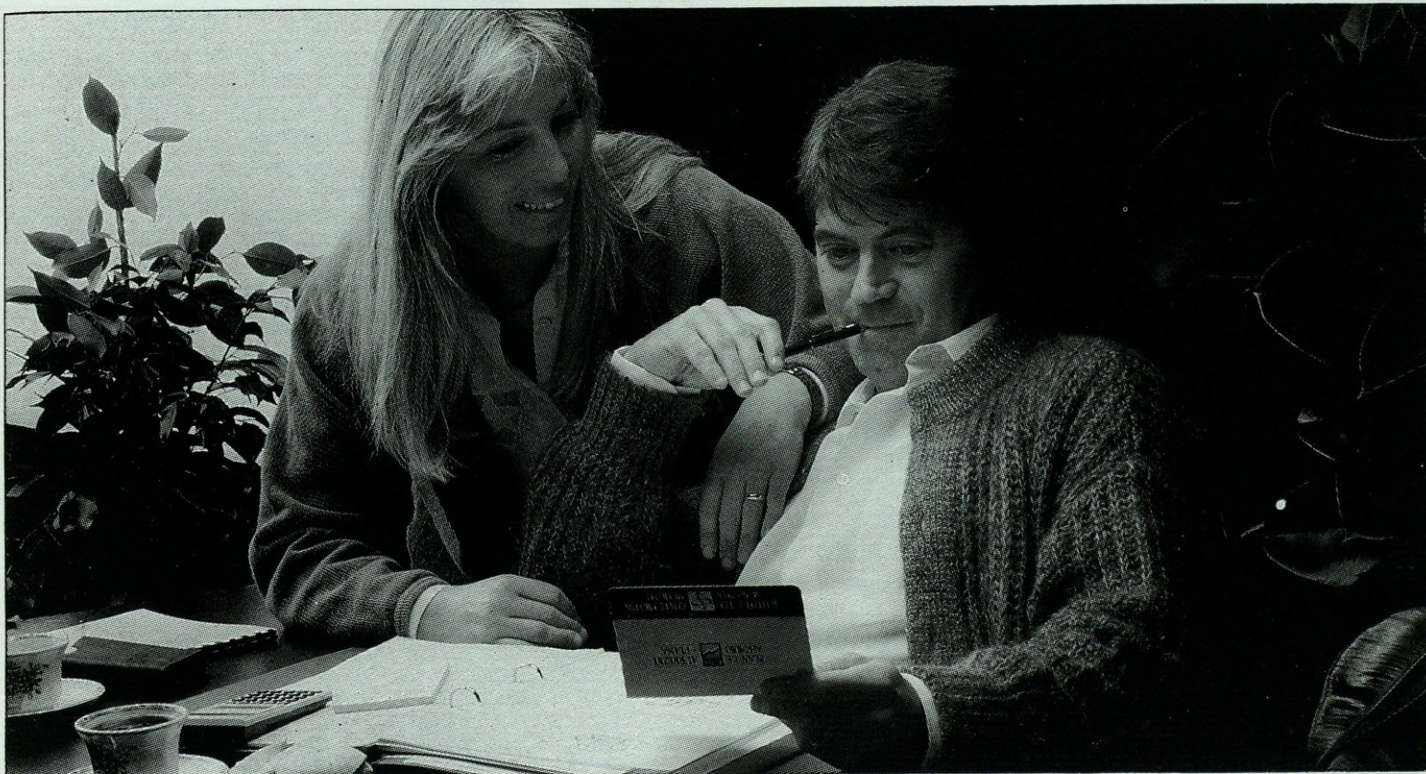
da. UNOk beretzat nahiko litzukeen zabalpe-
na eta batasuna ditu, eta tokatu zaizkion er-
muetan maisuki borrokatzeko abilitadea era-
kutsi du: azken hamarkadan nazioarteko po-
litika gidatzeko moduagatik mundu osoaren
mirespena izan diren horiek, ez dezagun
ahaztu, mendian gerrilari zebiltzan duela ha-
maika urtera arte. Beraz, hirugarren eremu
honetan —oposizio legalean— ere ondo joko-
tuko duela pentsatzeko motiboa dago. FSLNk
legegintzaldi honetan izango dituen parla-
mentariak, gainera, ezin hobeak dira bere ar-
gitasun, sendotasun eta ospeagatik.

APOSTUA hor zegoen. Baina galdu egin da. Hamar urte hauetan eraikiz joan den partehartzeko demokraziak ez bezala, ordezkatzeko de-
mokraziaren mekanismoak (aldizkako bo-
toak) ez dio herriari hitzik ematen. Ez ñabar-
dura sartzerik, ez eta gauza batzuekiko
adostasuna eta beste batzuekiko desadosta-
suna adierazterik, ez eta agintariari kontua
eskatu edo eztabaidatzerik. Bai ala ez, FSLN
ala UNO kasu honetan. Eta banan banaka.
Mekanismo honek nekez adieraz dezake he-
rri oso batek bere asmoa, eta halaxe gertatu
da Nikaraguan.

Apostuaren beharra argia zelakoan nago, eta lehenbaitlehen erabaki behar zen nire uste-
tez, egoerak txarragorako biderik jarrai ez
zezan. Oraingo hauteskundeetan populazioa-
ren zati handi baten nekea agertu bada agian
neke hori handiagotu egin zitekeen denbora
aurrera joan ahal. Benetazko analisisa Nika-
raguan egin behar bada ere, ez dut uste
oraingo galera FSLNren kalkulu oker baten
ondorioz suertatu denik. Kanpainaren luzea
eta intentsitateak, gainera, inkesten hutsekin
batera, hasierako zalantza eta bildurrak alde
batera uztera eraman gaitu zenbait. FSLNk
gaur arte erakutsitako maisutasun politikoak,
era berean, etsaiaren indarra eta errealtatea-
ren gordinaren aurrean neurri batetan itsutu
egin gaituela uste dut, otsailaren 25ean txan-
paina prest edukitzeraino.

Etapari batetan sartzen da Nikaragua-
ko iraultza, dudarik gabe. Etopa honetan sar-
tzeke pausu handi bat eman du atzera, hori
da inperialismoak lortutako emaitza. Baina
Daniel Ortega komandanteak zioen legez,
«*injustiziazko mundu honi duintasun, demo-
krazia, justizi apur bat erakartzeaz harro*»
dagoen herri txiki horretako iraultzaileen ke-
mena ikusita, jakin badakigu galdutako den-
bora berreskuratu egingo dutela. Berriz egin-
du dugu apostu!

Plan on bat baduzu gogoan kontutan izan Kutxa.

Zure neurriko Plana aurki dezazun, zein edo zeintzu diren zuri hobekien datozkizunak aukeratu besterik ez duzu.

Etorkizunean, gauzak zuk aurrikusi bezala gerta daitezzen.

Zuk nahi duzun bezala.

PENTSIO-PLANA

Errentagarria, zergarigarria eta zure neurrikoa. Etorkizuna duen dirua.

AURREZKI-PLAN ASEGURATUA

Oso interesgarria eta zergarigarria. Seguru hazten den dirua.

AURREZKI-PLANA

Interes handia aurrezki txikiarentzat. Piskanaka gehiagotzen den dirua da.

ETEN GABE EUSKERAREN ALDE

Euskara Sortu zen enbor beretik jaio zen Euskal Telebistak, gogor dihardu egunero euskara bera arnas-berritu eta zabaltzen.

Euskarari telebista-hizkuntza berriaren lehioak irekiz, komunikazio-mundurako baliabide egokia sortuz, beste hizkuntza modernoekin orpoz-orpo jokatzuz... Horrexegatik da E.T.B.

EUSKAL TELEBISTA